

Synnytyskertomukset YouTubessa

miten YouTube toimii henkilökohtaisten
kertomusten foorumina
synnytyskertomusten kontekstissa

Laura Ollila
Helsingin yliopisto
valtiotieteellinen tiedekunta
Maisterintutkielma
yhteiskuntapolitiikka
toukokuu 2022

Tiivistelmä

Tiedekunta: valtiotieteellinen

Koulutusohjelma: sosiaalitieteiden maisteriohjelma

Opintosuunta: yhteiskuntapolitiikka

Tekijä: Laura Ollila

Työn nimi: Synnytyskertomukset YouTubessa – miten YouTube toimii henkilökohtaisten tarinoiden foorumina synnytyskertomusten kontekstissa

Työn laji: maisteintutkielma

Kuukausi ja vuosi: Toukokuu 2022

Sivumäärä: 83

Avainsanat: synnyttäminen, sosiaalinen media, narratiivisuus, kipu

Ohjaaja tai ohjaajat: Anna Leppo

Säilytyspaikka:

Muita tietoja:

Tiivistelmä:

Perhe ja vanhemmuus ovat keskeisiä yhteiskunnallisia instituutioita ja nykyisin vanhemmuuden normeja ja käytäntöjä rakennetaan yhä enemmän myös verkkoympäristöissä. Tutkielman tavoitteena on tarkastella vloggaamista yhteiskunnallisena ilmiönä synnytyskertomusten kontekstissa. Tutkimuksessa tarkastellaan 1. synnytyskertomukset rakentuvat YouTubessa, 2. miten oman synnytyskokemuksen jakamista YouTubessa perustellaan ja 3. millaisia rooleja kipu saa äitien kertomuksissa. Tutkimuksen aineisto koostuu 11 litteroidusta vlogimuotoisista synnytyskertomuksista, jotka on kerätty YouTubesta ja julkaistu ajalla 2016–2020.

Tutkimuksen taustalla vaikuttaa narratiivinen tutkimustraditio, jossa kertomuksellisuus ymmärretään tärkeäksi osaksi ihmiselle tavanomaista tapaa hahmottaa ympäröivää maailmaa ja itseään. Taustalla on ajatus sosiaalisesta konstruktionismista, jonka mukaan sosiaalinen maailma rakentuu ihmisten välisistä merkitysten verkoista.

Vlogit ovat tekstimuotoisia kertomuksia monipuolisempi kerronnan muoto: synnytyskertomuksia oli elävöitetty suoran kerronnan lisäksi videoklipeillä, kuvilla, tekstillä ja musiikilla. Synnytyskertomukset olivat rakenteeltaan samankaltaisia, ja ne etenivät tapahtumien ajallisessa järjestyksessä: kertomusten alussa ja lopussa oli arvioiva vaihe, jossa äidit arvioivat omaa kokemustaan ja pyrkivät sitouttamaan katsojia omalle kanavalleen. Kertomukset olivat selviytymistarinoita, joissa synnytyksestä selviäminen oli pääroolissa.

Melkein kaikissa vlogeissa perusteltiin erikseen, miksi äidit olivat halunneet tuoda oman synnytyskokemuksensa julki. Kaikista yleisin mainittu syy liittyi vertaistukeen. Äidit kertoivat, että heille on tärkeää, että he voivat omalla kertomuksellaan auttaa muita.

Toinen merkittävä motivaatiotekijä oli ennakkoluulojen muuttaminen. Kertomuksissa kuvattiin, kuinka omalla positiivisella synnytyskokemuksella halutaan vähentää synnyttämiseen liittyviä pelkoja.

Kipukokemukset olivat keskeinen osa synnytyskertomuksia. Kivulla oli melkein kaikissa kertomuksissa auttava rooli. Kipua kuvailtiin merkinä synnytyksen luonnollisesta käynnistymisestä ja synnytyksen etenemisestä. Osassa kertomuksista kipu esiintyi vaikeasti hallittavana ja sai vastustajan roolin. Vlogi-muotoiset synnytyskertomukset voidaan ymmärtää eräänlaisena julkisena esityksenä.

Vanhemmuuden ja perhe-elämän käytäntöjen ja normien rakentumisesta erilaisissa digitaalisissa ympäristöissä tarvitaan jatkotutkimusta. YouTuben lisäksi esimerkiksi muut sosiaalisen median palvelut, erilaiset keskustelufoorumit, asiantuntijatekstit, lapsiperheille kohdennetut sivustot sekä keskusteluohjelmat tai tosi-tv formaatit tarjoaisivat aineistoja jatkotutkimukselle.

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	2
1 Johdanto.....	1
2 Miten synnytyskertomuksia on tutkittu aikaisemmin?.....	4
2.1 ” Perinteiset” synnytystarinat tutkimuksen kohteena.....	4
2.2 Synnytys ja äitiys vlogissa ja blogiteksteissä.....	6
2.3 YouTube tutkimuksen kohteena.....	9
3 Teoreettiset ja käsitteelliset lähtökohdat.....	14
3.1 Kulttuurisen mallitarinan käsite.....	14
3.2 Motivaatio sisällön tuottamisessa.....	16
3.3 Kivun käsitteestä.....	17
3.4 Tutkimuskysymykset ja tutkielman rakenne.....	19
4 Tutkimuksen toteutus.....	20
4.1 Tutkimusaineiston koostaminen.....	20
4.2 Tutkimusmenetelmät.....	21
4.3 Tutkimukseen liittyvät eettiset kysymykset.....	25
5 Miten synnytyskertomukset rakentuvat YouTubessa?.....	27
5.1 Synnytyskertomusten mallitarina.....	27
5.2 Kerronnan yleiset piirteet.....	31
5.3 Osallistaminen.....	37
6 Julkisten synnytysvlogien tekemisen oikeuttaminen.....	41
6.1 Vertaistuen merkitys.....	43
6.2 Ennakkoluulojen kumoaminen.....	46
6.3 Tärkeä elämäntapahtuma.....	48
7 Kipu ja sen kohtaaminen.....	50
7.1 Auttava kipu.....	52
7.2 Päihitetty kipu.....	55

7.3	Musertava kipu	59
8	Johtopäätökset.....	62
8.1	Aiheita jatkotutkimukselle.....	66
8.2	Pohdintaa vlogimuotoisten synnytyskertomusten merkityksestä..	68
	Lähdeluettelo.....	71

1 Johdanto

Somevaikuttaja Alexa Dagmar julkaisi marraskuussa 2020 YouTubeen videon omasta synnytyksestään. Kuukauden aikana videota katsottiin yhteensä noin 200 000 kertaa. Suomalainen Dagmar on somevaikuttaja, joka on tuottanut mm. muotiin liittyvää sisältöä eri media-alustoille. Iltalehti (Teräväinen 2020) kirjoitti tapauksesta artikkelin, jossa terveydenhoitaja Karla Loppi kommentoi ilmiötä: *”Sosiaaliseen mediaan jaetaan tänä päivänä paljon arkea ja juhlaa, niin miksei synnytystäkin”*.

”Jos ihminen on iloinen hänelle tapahtuneesta isosta kokemuksesta ja on siitä ylpeä, totta kai sen voi jakaa myös someen. Näen, että synnytysvideot lisäävät naisten välistä solidaarisuutta ja me-henkeä. Videoilla voi tsempata muita.”

Kommentissaan Loppi ikään kuin ”antaa luvan” synnytyskokemuksen jakamiseen somessa toteamalla, että ”totta kai sen voi jakaa myös someen”. Kommentti – ja oikeuttamisen tarve – kertoo siitä, että on kyse tapahtumasta, jonka oikeutuksesta ei ole kulttuurista yksimielisyyttä: asiasta siis voisi olla myös toista mieltä. Iltalehden artikkelissa kerrotaan kuinka synnytyksen videoiminen ja valokuvaaminen ovat uusia suuntauksia, jotka ovat kulkeutuneet Suomeen Yhdysvalloista. Kauniit synnytyksestä otetut valokuvat ovat Instagramissa tavallisia. Artikkelissa Alexa Dagmar kertoo, että elokuvissa synnyttämien kuvataan usein epärealistisesti, mikä luo vääränlaisia mielikuvia tapahtumasta. Hänen mukaansa oikeiden ihmisten tekemistä synnytysvideoista saa rehellisen kuvan synnytyksestä ja niistä voi saada tunteen, että ”vau minäkin pystyn tuohon”. (Teräväinen 2020.)

Iltalehden artikkelissa kuvattu ilmiö kertoo suuremmasta mediaan liittyvästä yhteiskunnallisesta muutoksesta: on aiempaa tavallisempaa, että yksityiseksi ja intiimiksi aiemmin mielletty elämäntapahtuma tuodaan julkisuuteen. Ammattimaisen median rinnalle on tullut sosiaalinen media, jossa kenestä tahansa voi tulla sisällöntuottaja. Digitaalinen teknologia mahdollistaa oman yksityisen elämän tuomisen julkiseen tilaan aivan uudella tavalla. Janne Matikainen (2008, 24–29) määrittelee sosiaalisen median sosiaalisiksi ja vuorovaikutteiseksi mediaympäristöksi, joissa käyttäjät voivat luoda sisältöjä. Median kulutuksessa on tapahtunut siirtymä passiivisesta katselusta osallistumiseen. Matikaisen (2008) mukaan yhteisöihin samaistuminen perustuu sosiaaliseen identiteettiin mutta samalla

sosiaalisuus on yksilölähtöistä ja siinä on kyse henkilöiden välisistä verkostoista. Huomio täytyy kiinnittää sosiaalisiin ja kulttuurisiin yhteyksiin, jotta uusia sosiaalisia ilmiöitä voitaisiin ymmärtää. Sosiaalisen median osallistumismotiivit voidaan jakaa karkeasti kahteen eri osa-alueeseen: identiteetin tuottamiseen ja sosiaalisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Osallistumismotiivit ovat siis sekä yksilölähtöisiä että yhteisöllisiä. Matikainen (emt.) painottaa, että ihmisten osallistumismotivaatioita ei ole tutkittu empiirisesti kovinkaan paljon ja aihe tarvitsisi lisätutkimusta. (Matikainen 2008, 24–29.)

Halusin valita tutkimukseni aineiston sosiaalisesta mediasta, sillä median kehittyminen vaikuttaa ihmisten elämään, käyttäytymiseen ja koko yhteiskuntaan. Esimerkiksi media muokkaa ja normittaa kulttuurisia käsityksiämme keskeisistä yhteiskunnallisista instituutioista kuten vanhemmuudesta ja perheestä. Digitalisaatio ja verkottuminen antavat ihmisille täysin uusia mahdollisuuksia jakaa omaa arkeaan ja kiinnostuksen kohteita muiden kanssa. Verkossa sisällöntuottajan ja katsojan välinen raja on muuttunut häilyvämmäksi koska oman sisällön tekeminen ja levittäminen on tehty vaivattomaksi ja media-alustat suorastaan kannustavat siihen. Tämän lisäksi seuraajat voivat käydä vuoropuhelua mediavaikuttajien kanssa tai yleisön kesken. Median yksisuuntaisen passiivisen kuluttamisen rinnalle on tullut mahdollisuus yhteisöllisyyteen ja monet sisällöntuottajat pyrkivät luomaan oman imagonsa ympärille omia yhteisöjään, joiden avulla sitoutetaan katsojia.

Vanhemmuus on sosiaalisesti konstruoitua eli vanhemmuuden ihanteet ja käytännöt rakentuvat sosiaalisesti ja kulttuurisesti tietyssä ajassa ja paikassa. Perheet, perhepolitiikka ja väestöpolitiikka – ja sitä kautta äitiys, synnytys ja syntyvyys – ovat yhteiskuntapoliittisesti keskeisiä kysymyksiä. Myös Suomessa on käyty useaan otteeseen huolestunutta julkista keskustelua esimerkiksi syntyvyyden laskusta ja siitä, miten syntyvyys saataisiin nousuun. Syntyvyyden lasku on historiallisesti ja nykyisin nähty huolestuttavana, ja tänä päivänä huoli kohdistuu erityisesti huoltosuhteen heikkenemiseen.

Julkisuudessa esiintyvät synnytyskertomukset ovat olennainen osa sitä ymmärrystä, jonka pohjalta vanhempien odotukset ja kokemukset muodostuvat (Itkonen 2016, 6). Länsimaisissa kulttuureissa siirtymävaihe äitiyteen on yhtä aikaa julkinen ja henkilökohtainen kokemus. Raskauteen ja synnytykseen liittyvä tieto ja käytännöt

syventävät käsityksiä äitiyteen valmistautumisesta ja siitä miten hyvä äiti toimii. (Miller 2005, 46.)

Tutkin sitä, miten synnyttäjät kertovat synnytyskokemuksistaan sosiaalisessa mediassa. Tutkimukseni taustalla on narratiivinen tutkimustraditio, jossa kertomuksellisuus mielletään ihmisille lajityypilliseksi tavaksi hahmottaa maailmaa, itseään ja ympäröivää todellisuutta. Laadulliseen tutkimukseen ja sosiaaliseen konstruktivismiin liittyy ajatus siitä, että todellisuutta ei voi lähestyä pelkästään ulkopuolelta käsin väitelauseiden avulla vaan sosiaalinen maailma muodostuu ihmisten keskinäisissä merkitysten verkoissa. Ihmiset luovat ja rakentavat tietonsa sekä identiteettinsä aikaisempien kokemustensa perusteella alati kehittyvänä kertomuksena. (Heikkinen 2018, 145–152.) Samalla tavoin käsitys tavoiteltavasta ja hyvästä äitiydestä ja vanhemmuudesta muotoutuu ja uudistuu jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa ihmisten välillä arkielämässä, digitaalisissa keskusteluissa ja mediateksteissä.

Tutkimusaihe on ajankohtainen, koska vloggaamiseen liittyvä kulttuuri on melko uusi ja sitä ei ole vielä juurikaan tutkittu Suomessa. Vuonna 2020 noin 90 % 16–44 vuotiaista suomalaisista seurasi jotakin yhteisöpalvelua (SVT 2020). Matikaisen (2015, 1–14) mukaan suomalaiset asemoivat itsensä yhä perinteisenä, passiivisena mediayleisönä, vaikkakin digitaalinen media on muuttunut entistä vuorovaikutteisemmaksi. Internetin vaikutuksesta yleisö on entistä pirstaloituneempi ja perinteiset mediayhtiöt ovat menettäneet katsojia. Matikainen (2015) painottaa, että kaksinapainen suhtautuminen vanhan passiivisen ja uuden aktiivisen yleisön kesken on ongelmallista: yleisön rooli ja merkityksellistäminen pitää sisällään aineksia molemmista sekä ”vanhasta” että ”uudesta” yleisöstä.

Äitiyden uutena elämänvaiheena on todettu olevan yksi niistä tekijöistä, jotka saattavat lisätä sosiaalisen median käyttöä. Tätä selitetään sillä, että sosiaalisella medialla on tärkeä tehtävä sosiaalisen pääoman ja sosiaalisten tukiresurssien hankinnassa, jotka ovat hyödyllisiä vanhemmuuteen siirtymisessä. Facebook ja muut verkkoyhteisön muodot tarjoavat mahdollisuuden kehittää sosiaalista pääomaa kotoa käsin. Sosiaalinen media näyttää tulleen osaksi monien uusien vanhempien perhe-elämää, ja se voi toimia välineenä, jolla uudet vanhemmat rakentavat ja ylläpitävät

sosiaalista pääomaa ja vahvistavat kommunikaatiota perinteisempien sosiaalisten tukiverkoston kanssa. (Bartholomew & Schoppe-Sullivan 2012.)

Tässä maisterintutkielmassa tutkin synnytyskertomuksia, jotka on julkaistu YouTubeissa. Tutkimusaineistoni koostuu 11 YouTubeista julkaistusta vlogista. Tutkielmani tärkein tavoite on uuden ja vasta vähän tutkitun yhteiskunnallisen ilmiön kuvaaminen. Pyrin tutkimuksessani selvittämään miten YouTubein synnytyskertomukset rakentuvat eli millaisia tarinoita äitiydestä kerrotaan YouTubeissa. Lisäksi tarkastelen kahta YouTubein synnytyskertomusten keskeistä teemaa eli sitä, miten oman synnytyskokemuksen jakamista sosiaalisessa mediassa perustellaan ja millainen rooli kivulla on YouTubein synnytyskertomuksissa.

Käsittelen seuraavassa luvussa tutkimukseni teemaan liittyvää aiempaa tutkimusta. Sen jälkeen esittelen niitä teoreettisia lähtökohtia ja käsitteitä, jotka ovat relevantteja tutkimukseni kannalta. Sitten kerron millaisia menetelmiä olen käyttänyt tutkimuksessani. Näiden lukujen jälkeen vuorossa ovat tutkimukseni kolme empiiristä lukua. Viimeisessä luvussa teen yhteenvedon tutkimukseni tärkeimmistä tuloksista ja pohdin jatkotutkimuksen aiheita sekä synnytyksestä kertovien vlogien merkitystä.

2 Miten synnytyskertomuksia on tutkittu aikaisemmin?

Tässä analyysiluvussa kuvaan tutkimusaiheeseen liittyvää aiempaa tutkimusta. Esittelen ensimmäiseksi synnytyskertomuksiin liittyvää keskeistä tutkimusta. Tämän jälkeen käsittelen sitä, miten synnytyskertomuksia, jotka esiintyvät sosiaalisessa mediassa on tutkittu. Lopuksi kerron YouTubeista ja sitä käsittelevästä aiemmasta tutkimuksesta.

2.1 ” Perinteiset” synnytystarinat tutkimuksen kohteena

Suomessa on tehty jonkin verran sellaista tutkimusta synnytyskertomuksista, joissa on narratiivinen tutkimusote. Esimerkiksi Marander-Eklundin (2000) väitöskirjassa tutkitaan synnytystä kokemuksena narratiivisen analyysin avulla.

Synnytyskertomuksissa Marander-Eklundin (2000) mukaan painottuu synnyttäjän kokemus ja selviytyminen ja vauvan syntymä on toissijaisempi tapahtuma.

Loisa (2020) analysoi, miten ja millaisin kerronnan keinoin naiset kertovat synnytyksestään. Osa hänen analysoimistaan kertomuksista käsitteli synnytyksen kulkua ja sen etenemistä. Kuitenkin osa kertomuksista laajeni koskemaan myös laajempia teemoja; synnytyskertomukset voivat käsitellä muitakin asioita kuin synnyttämistä. Hänen aineistossaan nousi esiin myös kokemusten jakamisen merkitys. Yhteisöllisyys muotoutui riittävän samanlaisten kokemusten ja näkemysten ympärille, sen sijaan että pelkästään synnytyskertomukset olisivat itsessään toimineet yhdistävänä perinteenä. Äitien kertomukset eivät ole vain kokemusten jakamista, vaan niiden avulla pyritään saamaan vahvistusta omille kokemuksille ja näkemyksille. (Loisa 2020.)

Chadwick (2009, 109–113) väittää tutkimusartikkelissaan, että vaikka synnytykseen liittyvistä asioista nykyään puhutaan vapautuneemmin, synnyttävän naisen ruumiillinen perspektiivi jää ilman huomiota. Jopa äitien kertomat tarinat noudattavat kulttuurista mallitarinaa, jossa naisten subjektiivinen ruumiillinen kokemus synnytyksestä katoaa. Chadwikin (2009) mukaan vain harvoissa tutkimuksissa synnyttävän naisen subjektiivisuus (se kuinka hän kertoo tarinansa) on analyysin keskiössä. Synnyttävien naisten mahdollisesti ambivalenttinen ja ristiriitainen subjektiivisuus pysyy piilossa. Chadwick (emt.) väittää, että puuttuva ruumiillisuus johtuu individualistisen mallin hallitsevuudesta synnytystutkimuksessa, vaihtoehtoisen diskurssin puutteesta ja patriarkaalisesta narratiivista, jossa synnytys ymmärretään puhtaasti biologisena tapahtumana. Monet feministit ovat laajentaneet kyseistä näkökulmaa ja tuoneet mukaan synnytykseen liittyvät kulttuuriset aspektit, mikä on ollut Chadwikin (emt.) mukaan tärkeää, mutta se on osaltaan edesauttanut sitä, että synnyttämiseen liittyvä ruumiillisuus silotellaan pois synnytyksestä puhuttaessa.

Carter tarkastelee tutkimuksessaan (2010) kehon ja minuuden välisiä suhteita, joita naiset rakentavat raskauden ja synnytyksen aikana. Monilla haastatteluun osallistuneista naisista oli synnyttäessä ruumiillisen hallinnan ja sen menetykseen liittyviä kokemuksia. Nykykirjallisuus hedelmällisyydestä ja ruumiista paljastaa ideologian, joka pitää raskautta ja synnytystä ajanjaksona, jonka aikana naisilla ei ole hallintaa ruumiinsa suhteen. Synnyttävä keho on hallitsematon, rajoittamaton, vuotava ja itsevarma. Paradoksaalisesti naisiin kohdistuu myös kulttuurinen

painostus tai mandaatti omien ruumiintointojen hallitsemisesta ja vastuu vauvan hyvinvoinnista. (Carter 2010.)

Carter (2010) viittaa aiempiin tutkimuksiin, jotka käsittelevät kulttuurista merkitysrakennetta mielen ja ruumiin erillisyydestä. Mieli ja ruumis nähdään hierarkisessa asemassa toisiinsa nähden: mieli on tärkeämpi ja arvokkaampi, ja sen tehtävä on kontrolloida alempiarvoista ruumista. Yksilöt käyttävät monia keinoja muokatakseen ruumistaan: dieettejä, urheilua, parran ajoa, hiusten värjäämistä ym. saavuttaakseen sosiaalisesti halutun ulkonäön ja kehon. Tällainen tavoiteltu ja hyväksyty ulkonäkö on representaatio omasta sisäisestä minästä. Fyysisesti hyväkuntoinen ja hoikka vartalo on sosiaalinen merkki, joka viestii kehon itsehallinnasta. Henkilö, joka menettää hallinnan kehosta, menettää sosiaalisen hyväksyttävyytensä. (Carter 2010.)

Länsimaisissa kulttuureissa äidit kuvailevat synnytystä hetkenä, jolloin he menettävät kontrollin omasta kehostaan. Raskauden jälkeen hallinta omasta ruumiista on saatava takaisin. Tämä näkyy puheessa, jossa korostetaan kehon saattamista täysin samankaltaiseen tilaan ennen synnytystä. Synnyttävää kehoa voidaan pitää kurittomana tai vaikeasti hallittavana, koska siihen liittyy riski ruumiin nesteiden vuotamisesta. Naiset kohtaavat synnytyksessä kontrollin puutteen omasta ruumiistaan, samalla kun he joutuvat lisääntyneen valvonnan alaiseksi. Jos jotain nöyryyttävää tai epämiellyttävää sattuu, pidetään sitä heidän omana syynään. Vallalla olevat käsitykset kehosta ovat tärkeitä, koska ne vaikuttavat siihen, miten naiset kokevat itsensä ja oman ruumiillisuutensa. (Carter 2010.)

2.2 Synnytys ja äitiys vlogeissa ja blogiteksteissä

Uusi teknologia ja sosiaalisen median kehittyminen on mahdollistanut oman arjen jakamisen muille ihmisille aivan uudella tavalla (Covaleskie 1999, 181–187). YouTube ja julkiset synnytystarinat ovat eräänlainen ajankuva nykyisestä yhteiskunnasta: synnytyksestä voi puhua nykyisin avoimesti ja perheiden on mahdollista tuoda erittäin intiimejäkin asioita julkiseen keskusteluun. Sosiaaliset normit säätelevät sitä, mitkä asiat tuottavat häpeää ja millaiset puheenaiheet sopivat mihinkin tilanteeseen. Häpeä on yksi niistä tavoista, joilla yhteiskunta muokkaa sen

jäsenten asenteita ja käyttäytymistä. Covalskien (1999) mukaan Yhteiskunnalliset normit ja häpeän aiheet muuttuvat ajan saatossa.

Internet tarjoaa keinoja ilmaista mielipiteitä ja saada tietoa välittömästi. Sähköpostin, matkapuhelimien ja nettisivujen tavoin blogit ovat uusi henkilökohtaisen kommunikoinnin keino. Alun perin bloggaaminen oli puhtaasti tekstipohjainen genre, joka vähitellen kehittyi yhä visuaalisemmaksi. Nykyään videoblogit ovat tärkeä voima verkkopohjaisen journalismin maailmassa ja voimakas uusi media, joka täydentää nykyisiä televisioituja uutislähteitämme. Videobloggaaminen, eli vloggaaminen, on bloggaamisen muoto, jossa tekstin sijasta käytetään videota. Vlogi-merkintöjä tehdään säännöllisesti, ja niissä usein yhdistetään videoita, niitä tukevaan tekstiin ja kuviin. Viime vuosina vloggaaminen on saanut paljon huomiota maailmanlaajuisesti, varsinkin kun Google osti YouTuben marraskuussa 2006. Vlogit ovat tekstimuotoisia blogeja ilmaisuvoimaisempi tapa kommunikoida, joka vetoaa erityisesti nuorempaan yleisöön. (Gao ym. 2010, 1–57.)

Werner (2012, 1–6) määrittelee vloggaamisen seuraavalla tavalla: Vlogit ovat yksinkertainen videoinnin muoto. Vlogissa henkilö kohtaa kameran (yleensä halpa web-kamera, joka on kiinnitetty tietokoneeseen) ja puhuttelee julkista katsojaa lyhyesti ja epävirallisesti. Vlogit ovat yleensä löysiä sävyiltään ja rakenteeltaan. Tämä löysyys näyttää olevan osa sitä, mikä houkuttelee videotekijöitä ja katsojia vloggaamisen pariin. Vaikka vlogit ovat valmiiksi nauhoitettuja, ne ovat eloisia, välittömiä ja spontaaneja ja niissä korostuu lavastelemattomuus ja harjoittelemattomuus. Wernerin (2012, 1–6) mukaan vloggaajilla on tapana eksyä puheenaiheesta ja toistaa itseään. He editoivat videoita harvoin ja haluavat mieluummin säilyttää kaikki virheet ja tauot, joko mukavuuden tai aitouden vuoksi. Werner (emt.) on kirjoittanut vlogeja koskevan artikkelinsa vuonna 2012 ja vlogit ja vlogikulttuuri ovat kehittyneet eteenpäin. Vloggaaminen ja sisällöntuottaminen on monelle pääasiallinen keino ansaita rahaa ja videoblogit voivat olla hyvinkin ammattimaisesti tehtyjä. Toki monissa vlogeissa korostuu yhä arkinen ja rento, helposti lähestyttävä esiintymistapa mutta niiden rinnalle on tullut myös erittäin viimeisteltyjä videoita, jotka ovat hyvin samankaltaisia televisiossa tehtyjen ohjelmien kanssa.

Talvitie-Lamberg (2014, 8–14) on tutkinut väitöskirjassaan vloggaamista. Hänen tutkimuksensa on keskittynyt tunnustuksellisiin ja itseään edustaviin, keskitettyihin viesteihin, ns. minänarratiiveihin. Sosiaalisessa mediassa on Talvitie-Lambergin (2014) mukaan kyse oman itsensä esittämisestä ja siitä, miten se näkyy omassa vertaisryhmässä. Tunnustuksellinen minäkeskeinen tarinankerronta voidaan siis ymmärtää sekä tapana paljastaa intiimejä asioita itsestään ja tapana rakentaa sosiaalinen minä, joka on muotoutunut sosiaalisissa suhteissa (Matthews 2007; Lundby 2008). Talvitie–Landberg (2014) esittää, että internetissä ei automaattisesti saa huomiota omalla kerronnallaan ja että täytyisi kartoittaa tarkemmin, miten yksittäinen viesti tietyssä virtuaalisessa ympäristössä kuullaan ja lisääkö se huomiokykyä ja osallistumista. Yksilö rakentaa itseään seuraamalla ympäristöönsä mediatisoituneessa yhteiskunnassa. (Talvitie-Landberg (2014).)

Vlogeissa voidaan käsitellä kipeitä ja henkilökohtaisia asioita. Pirjola (2019) analysoi lapsettomuudesta kärsivien vanhempien tekemiä vlogeja. Internetin ansioista lapsettomuudesta kärsivällä on keino saada vertaistukea ja tarjota sitä muille. Jotkut vanhemmaksi haluavat ovat päättäneet jakaa kokemuksen lapsettomuudestaan YouTubessa. Pirjolan (2019) mukaan kaikki hänen tutkimissaan vlogikanavissa sanoittavat kokemustaan inspiroivalla ja positiivisella tavalla, vaikeasta aiheesta huolimatta. Lapsettomuusvlogit ovat tapa järkeistää kokemusta lapsettomuudesta ja saada tukea vlogiyhteisöstä. (emt.)

Itkosen (2016, 5–6; 87–89) tutkimus käsittelee sitä, miten aktiivinen synnytys ilmiönä rakentuu 2010-luvulla synnyttäjien kirjoittamissa blogiteksteissä ja minkälaista toimijuutta aktiiviseen synnytykseen liitetään. Itkosen lähtökohtana on, että pyrkimykset kohti synnyttäjän aktiivisuutta ja luonnollisuutta ovat ilmenneet eri tavoin eri aikakausina hoitokäytännöissä ja aktiivisuuden ja luonnollisuuden käsitteet ovat saaneet erilaisia merkityksiä ja yhteyksiä. Itkosen (2016) mukaan kokemuksellisissa synnytyskertomuksissa aktiivisen synnyttäjän toimijuus muodostuu ”kauhukertomusten” groteskiin ruumiillisuuteen: kertojat pyrkivät erottautumaan kauheasta groteskista ruumiillisuudesta, jossa ruumis liitetään hallitsemattomaan, vastenmieliseen ja vaaralliseen luontoon. Halu korostaa ruumiin hillitsemistä synnytyksessä liittyy pyrkimykseen purkaa kulttuurinen käsitys naisesta, joka on epäluotettavan ja ennustamattoman ruumiinsa armoilla. Myös kättilöllä on

tärkeä rooli synnytyksen materialistisille olosuhteille ja niiden muokkaamiselle: synnyttäjän näkökulmasta kättilön toimijuus näyttäytyy usein toimenpiteiden ja hoitokäytäntöjen toteuttajana. Kättilö on portinvartija ja hänellä on siten valtaa tehdä päätöksiä synnyttäjän haluamista resursseista. (Itkonen 2016, 5–6; 87–89.)

YouTubea ja ihmisten tekemiä vlogoja ei ole käytetty laajasti aineistona yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Kyseessä on kuitenkin melko tuore yhteiskunnallinen ilmiö, jota ei ole tutkittu paljon. Esimerkiksi Ajayin kollegoineen (Ajayin ym. 2021) tutki YouTubea löytyviä synnytyskertomuksia. Tutkimuksen tarkoituksena oli luoda yksityiskohtainen kuvaus uusien äitien synnytyksen aikana kokemista kokemuksista koronapandemian yhteydessä ja arvioida, miten heidän mielestään terveydenhuollon tarjoajan olisi pitänyt toimia. Tunne raskauden ja synnytyskokemuksen katoamisesta oli yleinen teema äitien kertomissa kokemuksissa. Äidit viittasivat baby shower juhlien perumiseen ja siihen että läheiset eivät voineet olla läsnä synnytyksessä. Äidit kertoivat, kuinka koronaviruspandemia vaikutti synnytysmenettelyihin ja vuorovaikutukseen perheen kesken. Pandemia lisäsi ahdistusta ja pelkoa raskaana olevien äitien keskuudessa. (Ajayin ym. 2021.)

Mäkäläinen (2021) pyrki tutkimuksellaan tuomaan moniäänisyyttä äitien sosiaalisen median ja älylaitteiden käyttöön liittyvään julkiseen keskusteluun. Hänen pyrkimyksensä tutkimuksessa oli tuoda äitien kokemukset ja sosiaaliselle medialle antamat merkitykset mahdollisimman autenttisina kuuluviin. Mäkäläisen (2021) mukaan sosiaalinen media toimi oman äitiyden rakentamisen tukena, mutta sai haastatteluun osallistujat myös epäilemään omaa äitiyttään. Sosiaalinen media tarjosi vertaistukea, mutta samalla se vaikeutti äitiyden rakentamista. Äidit joutuivat luomaan oman roolinsa vanhempana vasten kulttuurista mallitarinaa äitiydestä, joka asettaa kovia paineita kasvattajana toimimiseen. Sosiaalinen media loi äideille riittämättömyyden tunteita. Omien valintojen moralisointi näkyi eniten äitien henkilökohtaisena kamppailuna, joka nousi omien ihanteiden, odotusten ja riittämättömyyden kuilusta. (Mäkäläinen 2021.)

2.3 YouTube tutkimuksen kohteena

Strangelove (2010, 1–5) on tutkimuksessaan keskittynyt YouTubeen sen kehittymiseen ja tavallisten ihmisten vuorovaikutukseen verkkoalustalla. YouTube

on kaupallinen nettisivu, joka aloitti toimintansa kesäkuussa 2005 ja jonka Google osti vuonna 2006 1,65 biljoonalla dollarilla. Yhtiön aikomuksena oli muuttaa YouTube tuottoisaksi omaisuudeksi ja välineeksi mainostamiselle. YouTube tekee suurimman osan tuotoistaan tarjoamalla mainostajille yleisöä. Niin kuin minkä tahansa uuden nettisivun suhteen, YouTuben tulevaisuus on epävarmaa. Suurimalla osalla niistä videoista, jotka videopalveluun on ladattu, ei ole omaa erillistä kaupallista sponsoria. Monissa YouTubessa olevissa videoissa ei ole sellaista sisältöä, joka kiinnostaisi mainostajia tai kaupallisia yrityksiä. Jotkut yritykset ovat huolissaan siitä, että heidän tuotteensa tai brändinsä saattaisi esiintyä kyseenalaista materiaalia sisältävän videon kanssa. Lisäksi onlineyleisö suhtautuu mainoksiin erittäin kielteisesti. Mainosteollisuus on kohdannut paljon ongelmia siinä, miten tuottaa voittoa amatöörivideoiden alustalla. (Strangelove 2010, 1–5.)

YouTube on kehittynyt jonkin verran siitä, kun Strangelove (2010) teki tutkimuksensa. Nykyään YouTubessa on runsaasti kaupallisia mainoksia videoiden seassa, ikään kuin mainoskatkoja, jotka ovat eri yritysten sponsorioimia. Tubettamisesta ja sisällöntuottamisesta on tullut uusi media–alan ammatti. Suositut tubettajat ja Instagram tähdet ovat tulleet muusikoiden, tv–julkkisten ja näyttelijöiden rinnalle. Sometähdet ovat uuden sukupolven idoleita, joilla on suuri vaikutus varsinkin nuorempiin sukupolviin. YouTube ja some luovat uusia mahdollisuuksia kuuluisuuteen ja julkiseen uraan. Ne luovat myös erilaisia tapoja ja mahdollisuuksia oman harrastuksen tai elämäntyylin tukemiseen ja jakamiseen muille. Internetin ja teknologian kehittyminen mahdollistaakin sisällöntuottajien ja katsojien välisen vuoropuhelun aivan uudella tavalla.

Strangelove (2010) erittelee niitä sosiaalisia ongelmia, jotka johtuvat amatöörivideoiden massatuotannosta ja sosiaalisesta osallistumisesta. Hän keskittyy tavallisten ihmisten tekemiin videoihin: amatööreihin, jotka työskentelevät televisio- ja elokuvatuotannon rakenteiden ulkopuolella. YouTube ei ole pelkästään liikkuvien kuvien arkisto, vaan paljon enemmän: se on intensiivinen emotionaalinen kokemus. YouTube on sosiaalinen tila, jonka virtuaalinen yhteisö heijastelee nykyhetken kulttuuria ja politiikkaa, ja on siten täynnä yhteistyötä ja konflikteja. (Strangelove 2010, 1–5.)

Strangelove (2010, 1–5) kirjoittaa että yli 50 vuotta sitten, kaupallisesti tuotetuilla televisio-ohjelmilla oli suuri vaikutus ihmisten elämään. Vanhempi sukupolvi osallistui konflikteihin olemalla yleisönä yöllisille uutislähetyksille, dokumenteille, draamoille ja elokuville. Varhaiset televisioverkot olivat osa teollisuusyhteiskunnan perusteellista muutosta lähetyspohjaiseksi mediakulttuuriksi, joka lopulta kattoi koko maapallon. Television, uutislehtien ja radion kehittyminen ja muuttuminen on keskeinen tekijä siinä, kuinka elämä koettiin 1900-luvulla. Joukkotiedotusvälineiden rakenteellinen ja taloudellinen luonne muuttivat sitä, miten kyseinen sukupolvi ymmärsi itsensä ja maailmansa. Kaupallisesta media-alasta peräisin oleva sisältö edisti kapitalismin kasvamisen kannalta välttämättömiä arvoja. 1900-luvulla lukematon määrä ihmisiä vietti suuren osan elämästään kuluttaen yritysten tuottamaa sisältöä pääosin yksisuuntaisessa suhteessa, mikä on varmasti vaikuttanut yhteiskunnalliseen kehitykseen. (Strangelove 2010, 1–5.)

Strangeloven (2010, 1–5) mukaan nykyinen YouTube sukupolvi ottaa itse tekemillään amatöörivideoillaan aktiivisesti kantaa demokratiaan, uskon kysymyksiin ja sotaan. YouTubesta on tullut taistelutanner, missä videoiden tekijät yrittävät vaikuttaa siihen, miten maailman eri tapahtumat esitetään ja ymmärretään. Strangeloven (2010) mukaan on myös mahdollista, että olemme siirtymässä television jälkeiseen aikakauteen: television kaltainen mediajätti ei ole katoamassa, mutta sen rinnalle on tullut YouTube ja sosiaalinen media, jotka yhdessä kilpailevat ihmisten huomiosta ja vapaa-ajasta. YouTube on osa median ja digitaalisen teknologian muutosta, jonka keskiössä amatöörivideoiden tekijät ovat. Tämä muutos on puolestaan osa siirtymää, jossa median kuluttajalla ei ole pelkästään passiivisen yleisön roolia, vaan tämä voi toimia myös aktiivisena osapuolena ja sisällöntuottajana. (Strangelove 2010, 1–5.)

YouTubesta tai siihen liittyvästä kulttuurista ei ole olemassa paljoa tutkimustietoa. Seuraavat havainnot perustuvat omaan havainnointiini YouTubeen liittyvistä sosiaalisista ilmiöistä. YouTubessa oleva kommentointimahdollisuus muuttaa median vastaanottajan roolia ja lisää mahdollisuuksia vuoropuheluun sisällöntuottajien kanssa. Kommentointikenttä on käytössä monessa muussakin sosiaalisessa mediassa, kuin pelkästään YouTubessa. Median kuluttajan rooli on aktiivisempi ja monipuolisempi, kuin ennen. YouTubessa amatöörivideoiden

tuottajat usein pyytävät seuraajien esim. kertomaan mielipiteensä videosta. Internetin ja teknologian kehittyminen mahdollistaakin sisällöntuottajien ja katsojien välisen vuoropuhelun aivan uudella tavalla. Ammatti somettajat voivat myös pyytää yleisöään lähettämään omiin somekanaviinsa kysymyksiä jostain tietystä aiheesta, joihin he vastaavat seuraavassa videossaan. Amatöörivideoiden tekijä saa kommentointimahdollisuuden ansiosta välittömästi palautetta omista tuotoksistaan. Median ja teknologian kehittyminen voi johtaa tulevaisuudessa katsojien entistä suurempaan osallistumiseen ja aktiivisuuteen myös television kaltaisissa medioissa. Enää ei välttämättä voi puhua pelkästään amatöörivideoista ja niiden tekijöistä, sillä heidän rinnalleen on tullut hyvin ammattimaisia tubettajia, joista suuri osa ansaitsevat elantonsa pääasiassa videoiden tekemisellä. Tämä on erittäin tuore kehityskulku, josta ei löytynyt tutkimuskirjallisuutta.

Usein ammattimaiset sisällöntuottajat ovat aloittaneet uransa harrastuspohjalta. Omasta YouTube ja muista somekanavista on vähitellen tullut entistä suositumpia ja harrastus on vienyt mennessään. Kotona aloitettu kuvaaminen on saattanut vaihtua paremman tasoisiin kameroihin ja muihin välineisiin. Lopulta moni suosittu YouTube tähti on jättäytynyt pois työelämästä tai opiskelukuvioista ja siirtynyt päätoimiseksi sisällöntuottajaksi. Monella sisällöntuottajalla on omassa kodissaan oma työhuone tai studio videoiden kuvaamista ja editointia varten. Joillakin menestyneimmillä tubettajilla on jopa erillinen pelkästään videoiden tekemistä varten vuokrattu tai ostettu tila, jossa kuvaaminen ja videon muokkaus tapahtuvat. Ammattimainen sisällöntuottaja voi myös työllistää itsensä lisäksi muita ihmisiä, joita tarvitaan editoimisessa ja kuvaamisessa ja muissa tarpeellisissa videoiden tekemiseen liittyvissä asioissa.

Yritykset tekevät kaupallista yhteistyötä sisällöntuottajien kanssa. Yleensä kaupallisessa yhteistyössä tubettajat esittelevät videoillaan yritysten tuotteita ja palveluita. Monesti sisällöntuottaja tai tubettaja saa hyvin vapaat kädet siihen, miten yhteistyökumppanin tuotteet tuodaan videoissa esille. Kaupallisen yhteistyön lisäksi tubettajat saavat osan tuloistaan YouTuben kautta, sen mukaan kuinka suosittuja heidän kanavansa ja videonsa ovat. Sisällöntuottajat saattavat myydä myös omaan some imagoonsa tai YouTube kanavaansa liittyviä tuotteita kuten t-paitoja, lippiksiä, kangaskasseja tai muita vastaavia fanituotteita. Suositut tubettajat vierailevat

vuosittain myös monissa erilaisissa tapahtumissa ja kiertueissa, joista yksi isoimpia on vuosittain järjestettävä Tubecon. Usein ammattimaiset sisällöntuottajat käyttävät YouTubea lisäksi muita somealustoja kuten Twitteriä, Instagramia tai Facebookia. Osalle sisällöntuottajista jokin muu somealusta, kuten Instagram, saattaa olla YouTubea merkittävämpi oman uran ja tekemisen kannalta.

Sintonen ym. (2015) tarkastelevat haastattelututkimuksessaan suomalaisten aikuisten motivaatiota opetuksellisten sisältöjen tuottamiseen YouTubeessa. YouTube oli haastatelluille kanava videoiden tekemiseen ja jakamiseen. Videoita tehtiin puhtaasti harrastuspohjalta. Haastatelluilla oli omakohtaisia kokemuksia asioiden opiskelemisesta YouTube videoiden avulla: he olivat ymmärtäneet, että YouTube videot ovat potentiaalinen kanava uusien asioiden omaksumiselle ennen oman sisällöntuottamisen aloittamista. Heillä oli käsitys siitä, millainen on hyvä tutoriaali tai opetuksellinen video. Haastateltavat totesivat, että videoiden tekeminen on helppoa ja he olivat ensin itse löytäneet hyödyllisiä ja tärkeitä vloggeja YouTubeesta oman oppimisen tueksi. Sintosen ym. mukaan (2015) motiivi sisällöntuottamiseen syntyi halusta tehdä itselle merkityksellistä asiaa, jonka parissa viihtyy. Videoiden tekeminen ja julkaiseminen koettiin mieleiseksi. Kyse ei ollut tarpeesta julistaa tai vaikuttaa toisten käyttäytymiseen vaan halusta jakaa omaa tietämystä ja osaamista. Kun oma kanava sai enemmän suosiota, halu jatkaa sisällöntuottamista kasvoi entisestään. Osa haastatelluista halusi pitää oman identiteettinsä yksityisenä ja he toivoivat, että heidän yksityisyytensä säilyisi. Yksityisyyden toiveesta huolimatta videoiden tekijöillä oli halu tuoda omaa osaamistaan ja itseä esille muille. (emt.)

Tässä luvussa olen kuvannut ensiksi synnytyskertomusten aiempaa tutkimusta ja esitellyt YouTubeen ja vloggaamiseen liittyviä tieteellisiä tutkimuksia. Olen myös kuvannut tutkimusta, jossa on käsitelty sosiaalisessa mediassa kerrottuja synnytyskertomuksia. Synnytyskertomuksia ja kokemuksia on tutkittu aiemmin, mutta niistä suuri osa liittyy lääketieteellisiin tutkimuksiin. Aihepiiri on melko uusi yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Vloggaamista on tutkittu vasta vähän ja vlogien tutkimus synnytyskokemusten näkökulmasta on vielä vähäisempää.

3 Teoreettiset ja käsitteelliset lähtökohdat

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni teoreettisia lähtökohtia ja keskeisiä käsitteitä. Kerron ensimmäiseksi kulttuurisen mallitarinan käsitteestä. Sen jälkeen kuvaan Frankin (2013) teoriaa, jossa käsitellään sitä, miten henkilökohtaisesta sairastamiskokemuksesta kerrotaan. Motivaatio sisällöntuottamiseen on yksi tutkimuksen fokuksista. Kuvaan myös miten motivaatio voidaan ymmärtää sisällöntuottamisen yhteydessä. Esittelen myös mitä on akuutti ja krooninen kipu ja mikä on tyypillistä synnytyskipulle. Luvun lopussa esittelen täsmennetyt tutkimuskysymykset.

3.1 Kulttuurisen mallitarinan käsite

Valitsin tutkimusmetodikseni narratiivisen tutkimusmenetelmän, joka soveltuu menetelmänä hyvin omakohtaisten synnytyskertomusten analysoimiseen. Narratiivisella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta, jossa keskitytään ymmärtämään kertomuksia ja kertomista tiedon välittäjänä ja rakentajana. Narratiivisuuden käsite juontaa juurensa latinasta, jonka sana *narratio* tarkoittaa kertomusta ja verbi *narrare* kertomista. (Heikkinen 2018, 145–148.)

Kaikki kulttuurit antavat niihin kuuluville ihmisille elementtejä toteuttaa hyvää elämää. Nämä elementit ilmenevät erilaisina kertomuksina, jotka ovat tyypillisiä kullekin kulttuurille. Kulttuurinen mallitarina on käsite, jolla tarkoitetaan kertomusten kokonaisuutta, jossa kiteytyvät yhteisön määrittämät käsitykset hyvästä tai pahasta elämästä. Mallitarinaan varastoituu tieto, miten ihmisten oletetaan käyttäytyvän ja toimivan tietyssä asemassa ja tilanteessa. (Härkälä 2006, 17)

Yleisessä keskustelussa käsitykset vanhemmuudesta muotoutuvat kokemuspohjien mukaan, jotka ovat kulttuurisidonnaisia ja merkityksiltään aikaan ja paikkaan sidottuja. Keskusteluissa rakentuu vanhemmuuden kulttuurinen mallitarina. Osa tästä kulttuurisesta mallitarinasta saa pohjansa kasvatus- ja hoitoalan ammattilaisten ottaessa kantaa riittävän hyvään vanhemmuuteen. (Kulmala & Vanhala 2004, 99.)

Tämänhetkisessä tarinataloudessa on tietynlaisia mallitarinoita, jotka toimivat kertomusmuotteina. Nämä kertomukset omaksutaan ja tulkitaan muita kertomisen tapoja helpommin. Yleisö pitää ennestään tunnetusta formaatista ja jakaa sitä eteenpäin sosiaalisessa mediassa. Kun kohtaa tutun mallitarinan, ei tarvitse pohtia

mikä on kertomuksen opetus tai tärkein viesti tai kuka tarinassa on hyvä tai paha. Tarinatalouden ansiosta yhä useampi on tarinankertoja, mutta silti kertomustapojen moninaisuus on kaventunut: yhä useampi käyttää samaa mallitarinaa. Tämän ajan mallitarinat ovat samaistuttavia, sisältävät yksityiskohtia, vahvoja tunteita ja keskittyvät yksilön kokemukseen. Nykyajan mallitarinat ovat usein uhrkertomuksia tai inspiraatiotarinoita, joilla on selkeä opetus koska kertomusten pitkä elämä digitaalisessa tietoverkossa vaatii tunnistettavia ja voimakkaita tunteita. Kertomuksissa henkilökohtainen kokemus ottaa valmiiksi annetun auktoriteetin paikan. Henkilökohtaiset ja opettavaiset kokemustarinat pääsevät massamedian ja sosiaalisen median huomion vuoksi autoritääriseen asemaan. (Mäkelä 2020, 23–27.)

Yksilökokemuksen todenperäisyyttä ei voi todistaa. Suuren huomion kohteeksi päässyt yksittäisen ihmisen kokemuskertomus alkaa väkisinkin opettamaan toimimalla esimerkkinä muille, vaikka tämä ei olisi ollut alkuperäisenä tavoitteena. Sosiaalisessa mediassa, kampanjoissa, mainonnassa ja itseapukirjallisuudessa kokemuskertomukset saavat samantapaisen roolin kuin kasvokkain käyty arkinen kommunikointi. Kokemuskertomus esiintyy argumenttina: se on yhtä aikaa todistusaineisto jostain laajemmasta ilmiöstä ja päätelmä yleisistä ja suotavista asiantiloista. Kertomuksen eksemplaarisuus kuuluu tarinankerronnan tulkitsemiseen ja rutiiniin. (Mäkelä 2020, 23–27.)

Tutkimukseni yksi päätavoitteista on ymmärtää, millainen on tyypillinen synnytyskertomus, joka on kerrottu YouTuben formaatissa. Käytän tutkielmani analyysissä (luvussa 5) apunani Arthur Frankin teoriaa (2013, 115–116), jossa hän esittää kolme mallitarinaa, joiden avulla kuvataan omakohtaisia sairastumiskokemuksia. Ensimmäinen ja yleisin näistä kertomustyypeistä on palautumistarina, joka pyrkii etäännyttämään ihmisen heikkouden ja kuolevaisuuden tekemällä sairastumisesta ohimenevää. Toinen kertomustyypeistä on kaaostarina, jossa alleviivataan sairauden ja siihen liittyvien vaikeuksien ja kärsimyksen syvyyttä. Kolmas kertomustyyppi on kilvoittelutarina, jossa kärsimys kohdataan, hyväksytään ja lopulta sairastuminen käännetään omaksi voimavaraksi. Tällöin sairastunut henkilö kokee, että sairauden aiheuttama kärsimys on kasvattanut ja auttanut ymmärtämään jotain uutta. Tätä uutta voimavaraa pyritään käyttämään muiden hyväksi. (Frank 2013, 115–116.)

Frank (2013) kirjoittaa modernismille tyypillisestä ajatuksesta, jonka mukaan kaikelle kärsimykselle on olemassa parannuskeino. Kulttuuri ja yhteiskunta pitää terveyttä normaalina tilana. On olemassa ennakko-oletus, jonka mukaan sairastuneen oletetaan paranevan ja kärsimys jää vain väliaikaiseksi. Frankin painottaa, että paraneminen on ainoa kulttuurisesti hyväksyttävä vaihtoehto. Lääkäreistä tulee tällöin sosiaalisen kontrollin harjoittajia, jotka säätelevät milloin ja miten kukakin saa aikaa ja hoitoa toipumiseen. Palautumistarinan kertoja haluaa saada takaisin kehonsa hallinnan ja ennustettavuuden. Tämä tarkoittaa oireitten poistumisen lisäksi ennen kaikkea kuoleman uhan katoamista. Palautumistarina etäännyttää kuolemanpelon kertojasta ja sairauden kokemuksesta. Keho on erillinen kertojan minuudesta, joka etsii ja hakee kehon palautumista ennalleen. Väliaikaisesti viallisesta ruumiista tulee kohde, joka pitää parantaa. Kertojan minuus etäännytetään rikkinäisestä kehosta palautumistarinan avulla. (Frank 2013, 75–86.)

3.2 Motivaatio sisällön tuottamisessa

Matikainen (2008) pyrkii tutkimuksessaan ymmärtämään mikä motivoi ihmisiä osallistumaan ja tuottamaan sisältöjä sosiaaliseen mediaan ja digitaalisiin verkkoyhteisöihin. Osallistumismotiivit liittyvät sosiaalisuuteen ja ne voivat syntyä yksilöstä itsestään tai sosiaalisesta ympäristöstä. Hänen mukaansa median käytössä on tapahtunut muutos: television ja radion tilalle on tullut vuorovaikutteiset verkkoympäristöt. (Matikainen 2008, 24–629)

Tutkimukseni luvussa 6 analysoin sitä, miten äidit oikeuttavat oman synnytyskertomuksen kertomista julkisesti YouTuben kaltaisessa julkisessa formaatissa. Käytän apunani Jay Deragon (2007) jaottelua erilaisista teemoista, jotka hän kytkee ihmisten motivaatioon verkkoympäristöissä toimimiseen ja sisällön luomiseen sosiaalisessa mediassa. Deragon (2008) jakaa verkossa sisällön tuottamiseen liittyvät motiivit kuuteen eri teemaan: *oppimiseen, yhteyksiin, samankaltaisuuteen, liiketoimintaan, luovuuteen ja odotuksiin*. Hänen mukaansa digitaaliset sosiaaliset verkostot tarjoavat ensisijaisen motivaation aikuisille itsensä toteuttamiseen ja asioiden tekemiseen.

Oppimisen Deragon (2007) käsittää ihmisen pyrkimyksenä oppia verkosta erilaisia asioita ja sen mitä verkko itsessään on ja millaisia mahdollisuuksia se tarjoaa. Verkon uusia palveluita käytetään erityisesti oppimiseen. *Yhteyteen* liittyvä motivaatio muodostuu uusien ihmisten tavatessa toisiaan ja näiden välisten yhteyksien syntyisestä. *Samankaltaisuuteen* Deragon (emt.) liittyy verkossa olevat yhteisöt, joissa on ihmisille läheisiä ryhmiä ja foorumeita, ja jotka yhdistävät ihmisiä henkilökohtaisesta ja ammatillisesta näkökulmasta. *Liiketoimintaan* liittyvä motivaatio sisältää erilaisia tapoja, joilla verkkoyhteisöt ja sosiaalinen media voivat edistää ihmisten työllistymistä, liiketoimintamahdollisuuksia ja näihin liittyvien yhteyksien syntymistä. Deragonin (2007) mukaan eri verkkopalvelut mahdollistavat *luovuuden* toteuttamisen niin ammatillisesti kuin henkilökohtaisesti. Verkko myös synnyttää *odotuksia* taloudellisesta ja sosiaalisesta lisäarvosta, mikä motivoi ihmisiä käyttämään digitaalisia verkostoja. (Deragon, 2007.)

3.3 Kivun käsitteestä

Kipu on keskeinen tema aineistossani ja yksi tutkimuskysymykseni liittyy siihen, millainen rooli kivulla on YouTuben synnytykertomuksissa. Tässä aluvuossa määrittelen kivun käsitteen. Tutkin kivun roolia analyysiluvussa 7. En tutki kipua lääketieteellisenä ilmiönä vaan sitä, miten siitä kerrotaan. Suurin osa kipuun liittyvistä tutkimuksista on tehty lääketieteellisestä ja objektiivisesta näkökulmasta. Kipua on kuitenkin tutkittu jonkin verran myös ihmisen omakohtaisena kokemuksena.

Eloranta (2002, 1–3; 62–65) on tutkimuksessaan tarkastellut kipupotilaan kipukokemusta, kroonisen kivun vaikutuksia potilaan arkielämässä sekä kivun kanssa selviytymistä. Tutkimus toteutettiin haastatteluiden avulla. Elorannan mukaan kipu muodostui kivun kuvauksista ja kipuun liittyvistä kokemuksista. Kipupotilaat pyrkivät ensisijaisesti piilottelemaan omaa kipuaan muilta. Kipu ei välttämättä näy ulospäin ja tiedon lähteenä toimii potilas itse. Potilaat kuvasivat kipuaan kahlitsevana tai kehon tuskana. Haastateltavat kertoivat kivun liittyvän etenkin aistikokemuksiin, tunnekokemuksesta he puhuivat vähemmän. (Eloranta 2002, 13; 62–65.)

Haslam ym. (2018, 252; 257–258) kuvaa tutkimuksessaan akuuttia kipua ja sen erilaisuutta verrattuna krooniseen kipuun. Kipu on luotaantyöntävää ja estää

keskittymisen kaikkeen muuhun paitsi kipuun itseensä ja siitä selviämiseen. Kivun ajallinen kesto on avainasemassa. Akuutille kivulle ominaista ovat viimeaikaisuus, rajoitettu kesto ja selvä tunnistettava aiheuttaja; krooniseen kipuun kuuluvat pitkäaikaisuus ja mahdollinen epäselvä aiheuttaja. Haslam ym. (2018) mukaan kroonisen ja akuutin kivun eroavuus tulee esille siinä, miten ihmiset yleensä kuvaavat niitä: siinä missä krooninen kipu on kuluttavaa ja heikentävää, voi akuutti kipu olla tietyssä kontekstissa jopa motivoivaa ja energisoivaa. Se voi jopa parantaa elämän havaittua merkitystä ja tarkoitusta. Henkilön kivunpelko saattaa olla monesti paljon lamauttavampaa, kuin itse kivun kokemus. Kivun odotusarvoilla ja psykologisilla prosesseilla on yleisesti tärkeä rooli akuutin kivun ymmärtämisessä. Myös henkilön omalla kognitiivisella arviolla kivusta on suuri merkitys. Ihmisten käsityksillä kivun merkityksestä voi olla dramaattinen vaikutus heidän kipukokemuksensa. (Haslam ym. 2018, 252; 257–258.)

R. Melzak (1993, 117–119) tutkii synnytyskipua ja mitkä erilaiset seikat vaikuttavat sen intensiteettiin. Synnytyskipu on hyvä malliesimerkki akuutista kivusta: siihen liittyy aistillisia tapahtumia, joita voi mitata taajuudella, voimakkuudella, alueellisella esiintyvyydellä ja ajallisella kestolla. Synnytyskivulla on tarkkarajainen alku ja loppu ja näin se kuvastaa kaikkia niitä muuttujia, jotka liittyvät muista asioista johtuviin akuutteihin kipuihin. Myös synnytyskivun kokemiseen liittyy paljon vaihtelua. (R. Melzak 1993, 117–119.)

Sarvela ja Nuutila (2009) analysoivat synnytykseen liittyvää kipua lääketieteellisestä näkökulmasta. He kirjoittavat, että synnytyskipua on pidetty pitkään synnytykseen kuuluvana ja luonnollisena osana. Jostain on kuitenkin syntynyt käsitys, että luonnonkansat synnyttävät ilman kipua ja synnytyskipu olisi vain länsimainen konsepti. Nuutisen ja Sarvelan ja Nuutisen (2009) mukaan näin ei kuitenkaan ole, vaan lääketieteelliset tutkimukset kertovat, että suurin osa synnyttäjistä kokee kovaa tai sietämätöntä kipua kulttuurista riippumatta. Synnytys eroaa muista kivuista juuri positiivisen lopputuloksen suhteen. Myös synnytyskivun kokemisessa ja suhtautumisessa on paljon eroja: monet pitävät synnytyskipua luonnollisena osana synnytystapahtumaa, toiset taas eivät näe kivulla olevan mitään arvoa. Kivunlievitys voi aiheuttaa osalle syyllisyyden ja epäonnistumisen tunteita. Joillekin taas sietämätön kipu ja vaille kivunlievitystä jääminen aiheuttaa henkistä kärsimystä.

Kuitenkin yhä edelleen synnytyskipuun suhtaudutaan usein väheksyvästi, vaikka sekin voi olla traumaattinen kokemus. Myös naisten asenteet synnytyskipua kohtaan ovat muuttuneet: moni tuleva äiti osaa jo vaatia asianmukaista kivunlievitystä. (Sarvela ja Nuutila 2009.)

3.4 Tutkimuskysymykset ja tutkielman rakenne

Tutkimukseni koskee sitä, miten synnyttämisestä kerrotaan YouTuben kontekstissa. Yksi tutkimukseni tärkeimmistä tavoitteista on synnytysvlogien kuvaaminen yhteiskunnallisena ilmiönä: millainen on tyypillinen YouTubessa julkaistu synnytyskertomus ja miten se on rakennettu. Tutkimuksessani kysyn myös miten äidit oikeuttavat sitä, että jakavat synnytyskertomuksensa julkisesti omissa vlogeissaan ja miten kivusta kerrotaan. Äitien kipukokemukset olivat yksi keskeinen teema aineistoni kertomuksissa. Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Miten synnytyskertomukset rakentuvat YouTubessa?
2. Miten kertomuksissa perustellaan tai oikeutetaan oman synnytyskertomuksen jakaminen julkisesti sosiaalisessa mediassa?
3. Millaisia merkityksiä ja rooleja kipu saa synnytyskertomuksissa?

Tässä luvussa olen esitellyt eri käsitteitä ja teorioita, jotka ovat oleellisia tutkimukseni kannalta ja joiden avulla jäsenän tutkimusaiheeni. Seuraavassa luvussa kuvaan tutkimukseni toteutusta eli kuvaan aineistoa ja millaisia tutkimusmenetelmiä käytän oman analyysini apuna. Pohdin myös eettisiä kysymyksiä Tutkimukseni empiirinen osuus alkaa luvusta 5, jossa tarkastelen miten synnytyskertomukset rakentuvat YouTubessa ja millaisin keinoin äidit pyrkivät elävöittämään vlogejaan. Kuudennessa luvussa tutkin sitä, miten synnytyskertomuksissa oikeutetaan oman synnytyskokemuksen jakaminen julkisesti sosiaalisessa mediassa. Seitsemännessä luvussa analysoin millaisia eri merkityksiä kipu saa äitien kertomuksissa. Viimeisessä luvussa teen yhteenvedon empiirisissä luvuissa kuvaamistani analyyseistä. Pohdin myös jatkotutkimuksen aiheita synnytyskertomuksia käsittelevälle tutkimukselle ja vlogimuotoisten synnytyskertomusten yhteiskunnallista merkitystä.

4 Tutkimuksen toteutus

Aikaisemmissa luvuissa olen käsitellyt tutkimusaiheeseeni liittyvää aiempaa tutkimuskirjallisuutta ja -keskustelua sekä teoreettisia ja käsitteellisiä lähtökohtia. Tässä luvussa kerron tarkemmin tutkimuksen aineistosta ja käyttämästäni tutkimusmenetelmistä sekä työhöni liittyvistä eettisistä lähtökohdista.

4.1 Tutkimusaineiston koostaminen

Tutkimusprosessin alussa mielessäni oli jo ajatus siitä, että haluaisin tutkia videomuotoista aineistoa. Videot aineistona ovat pelkää tekstimuotoista aineistoa rikkaampia, ja niissä tulee esille myös kommunikoinnin non-verbaalinen puoli. Synnytuskertomuksia on YouTubessa runsaasti, eikä niitä ole juurikaan tutkittu yhteiskuntatieteissä aikaisemmin kuten olen edellä kuvannut (luku 2). Tutkimukseni aineisto koostuu 11 eri henkilön tekemästä vlogista, jotka on julkaistu YouTubessa ajalta 2016–2020. Vlogien pituus vaihtelee 15 ja 30 minuutin välillä. Vlogeissa on sekä ensisynnyttäjiä että useamman lapsen synnyttäneitä äitejä. Litteroin kaikki 11 vlogia kokonaisuudessaan, jotta niiden systemaattinen analysoiminen olisi mahdollista. Litteroitua tekstiä oli yhteensä 101 sivua rivivälillä 1,5. Luin aineiston lävitse ja tarkastelin niiden keskeisiä toistuvia teemoja. Kertomusten esiinpistäviä teemoja olivat, miten synnytyksestä kertominen YouTuben kontekstissa oikeutetaan ja äitien kipukokemukset. Lähdin aineistolähtöisesti tutustumaan aineistoon ja sitten aloitin tarkemman analyysin narratiivisilla ja sisällönanalyttisillä menetelmillä.

Koska suomalaisten tekemiä synnytuskertomuksia on YouTubessa useita kymmeniä, jouduin tekemään rajauksia analysoitavien videoiden suhteen. Halusin tutkia vlogeja, jotka olivat harrastelija vlogaajien tekemiä. Aineistossani ei siis ole ammattimaisien sisällöntuottajien tekemiä videoita. Julkisuuden henkilön ja harrastelija vloggaajan raja on häilyvä ja rajasin asian niin, että harrastelija ei saa omaa elantoansa somen ja YouTuben välityksellä. Tämä on selkeämpi rajaus, kuin lukumääräinen rajaus YouTube-kanavan tilaajien määrässä tai videoiden tykkäyksissä tai näyttökerroissa.

YouTubeen tehdyissä synnytuskertomuksissa on mielenkiintoisella tavalla nivoutunut yhteen intiimiys ja julkisuus. Kertomukset ovat erittäin henkilökohtaisia, mutta kuitenkin ne esitetään hyvin julkisessa formaatissa. Kyseessä on arkaluontoisesta sisällöstä huolimatta eräänlainen esitys, joita äidit ovat pelkän kertomisen lisäksi värittäneet usein musiikilla, tekstillä, kuvilla ja jopa videomateriaalilla sairaalan tapahtumista. Aiemmassa tutkimuksessa on väitetty, että naisten synnytuskertomukset ovat usein objektiivisia ja medikaalisia, ja ne on kerrottu ulkopuolisesta näkökulmasta (Chadwick 2009, 109–113). Äitien subjektiiviset ja ruumiilliset kokemukset jäävät siis aiemman tutkimuksen mukaan synnytystarinoissa helposti pois. Analyysissäni kiinnitän huomiotani siihen toistaako YouTube formaattina ulkopuolista näkökulmaa synnytuskertomusten kontekstissa vai kerrotaanko niissä omakohtaisesti myös omista ruumiillisista kokemuksista.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Narratiivinen tutkimusmenetelmä sopii hyvin ihmisten kokemusten ja vapaasti kertomien tarinoiden analysoimiseen. Narratiivisessa tutkimusmenetelmässä kohdistetaan kiinnostus siihen, millaisia kertomuksia tutkittavasta ilmiöstä kerrotaan tai millaisena kertomuksena tutkittava ilmiö on olemassa kulttuurissa ja yhteiskunnassa. Tutkimusmenetelmä perustuu siihen, että kieli ja sen käyttö ovat ensisijaisessa asemassa merkitysten tuottamisessa. (Jyväskylän yliopiston Koppa n.d.) Narratiivi on kuvaus tapahtumakulusta, jossa on mukana jokin kertova subjekti ja ilmaisutapa tai järjestys. Kertomuksessa on kyse jostain muustakin, kun vain tapahtumien kulusta. On tärkeää pohtia, miksi jokin asia kerrotaan ja miten.

Narratiivisen tutkimuksen keskeinen käsite on *tarina*, jolla tarkoitetaan kertomuksen tapahtumien rakennetta. Tapahtumien kulku voidaan kuvailla monin eri tavoin ja erilaisissa järjestyksissä. Tarinalla on alku keskikohta ja loppu, se alkaa ajallisesti jostain tietyistä ajankohdasta ja loppuu toiseen ajankohtaan, joka tulee tarinan alun jälkeen. Narratiivisen diskurssin tutkimusotteissa tarinoita tarkastellaan kertomisen tapoina. Kiinnostuksen kohteena ovat kertomisen perinteet ja käytänteet, mallikertomukset ja se miten todellisuutta luodaan. (Heikkinen 2018, 145–148.)

Kerronnalliseen tutkimusmetodiin sisältyy ajatus siitä, että kertomukset ja tarinat ovat ihmiselle lajityypillinen tapa käsittää ympäröivää maailmaa ja hahmottaa

todellisuutta. Kerronnallinen tapa hahmottaa itseä ja todellisuutta yhdistää ihmisiä kulttuurisesta taustasta ja historiallisesta aikakaudesta huolimatta. Kerronnallisuus liittyy siis syvällisemmässä merkityksessään siihen, miten tietoa ylipäättään muodostetaan. Narratiivisuuden esiintulo voidaan kytkeä tiedekäsityksen muutoksen, jota on laadullisessa tutkimusperinteessä kuvailtu käännteeksi kohti konstruktivismia. Konstruktivistisen käsityksen mukaan tietäminen on suhteellista ajasta, paikasta ja tarkastelijasta riippuen. Sosiaalinen maailma koostuu merkitysten verkosta, joka rakentuu ja uusiutuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. (Heikkinen 2018, 148–151.)

Narratiiviset aineistot voivat olla monenlaisia: pitkiä, lyhyitä, yksityisiä tai julkisia. Narratiivisuuden voi ymmärtää kahdella eri tavalla, joko tiukemman määrittelyn mukaan niin, että narratiivilla pitää olla kertomuksellisia piirteitä ja selkeä ajallisesti looginen rakenne. Tarinalla pitää olla alku, keskikohta ja loppu. Toisaalta voidaan käyttää myös väljempää määritelmää ja pitää narratiivisina kaikkia sellaisia aineistoja, jotka ovat jossain määrin kerrontaan perustuvia. Kertominen on ihmisille hyvin luontaista ja ihminen kertoo ja tarinoi jatkuvasti. Ihminen rakentaa omaa minäkuvaansa kertomusten kautta ja samalla elää tarinaansa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 118–120.)

Yksi tutkimuskysymyksistäni käsittelee sitä, miten synnytyskertomukset on koostettu ja millaiset teemat ovat kertomuksissa merkityksellisiä. Lähdin purkamaan aineistoni kertomuksia analysoimalla, millainen on synnytyskertomuksen tyypillinen mallitarina ja millaisista narratiiveista se on rakennettu. Luvussa 5. käytän apunani luvussa 3. esittelemääni Frankin (2013) teoriaa siitä, miten ihmiset kertovat sairastamiskokemuksistaan. Vertaan tutkimiani synnytyskertomuksia Frankin (emt.) teoriaan ja tutkin millaiset piirteet ovat tyypillisiä tutkimilleni synnytyskertomuksille. Analysoin myös, miten äidit pyrkivät elävöittämään omia kertomuksiaan erilaisilla vloggaamiselle ominaisilla keinoilla.

Hyödynnän tutkimukseni luvussa 6. narratiivisen tarkastelun ohella sisällönanalyysia, joka toimii luokittelun ja teemoittelun työkaluna sekä kiinnostuksena vlogien sisältöä kohtaan (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 102–103). Sisällönanalyysia käytän vastaamaan kysymykseen siitä, miten äidit perustelevat oman synnytyskertomuksensa julkaisemista julkisessa formaatissa.

Sisällönanalyysissa tutkimusaineistosta tehdään kategorioita ja luokitteluja, jotka helpottavat tutkimusaiheen ymmärtämistä. Menetelmätavan keskeinen ajatus on tiivistää ja luokitella isokokoisia tekstimassoja noudattamalla aineistoon rakennettuja koodaamisen sääntöjä. Menetelmä tuottaa luokitteluja mutta vaatii niiden ohella reflektiivisempää otetta ja sen pohtimista, miten tutkimustietoa tuotetaan ja tulkitaan. Reflektiivinen tutkimus tuottaa tietoa siitä miten sosiaalinen maailma toimii mutta myös ennen kaikkea siitä miten tieto on tuotettu. (Salo 2015, 167–173.)

Sisällönanalyysilla voidaan analysoimaan tekstejä systemaattisesti ja objektiivisesti. Menetelmällä pyritään luomaan tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus. Tutkimuksesta täytyy kuitenkin luokittelun lisäksi koostaa jonkinlainen johtopäätös ja tulkinta. Sisällönanalyysissa tutkitaan inhimillisiä merkityksiä ja nimenomaan tekstin merkityksiä, ei miten näitä merkityksiä tuotetaan.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa yhdistellään tehtyjä luokitteluja ja käsitteitä ja saadaan niiden avulla vastaus tutkimuskysymyksiin. Sisällönanalyysi pohjautuu tulkintaan ja päättelyyn, joista liikutaan empiirisesti kohti käsitteellisempää ja abstraktimpaa ymmärrystä ja näkemystä tutkimuksen kohteesta. Abstrahoinnin avulla tutkija luo tekemistään käsitteistä kuvauksen analysoimastaan ilmiöstä. Tuloksista esitetään empiirisestä aineistosta rakennettu malli ja käsitejärjestelmä, teoreettiset termit ja teemat. Tutkijan pyrkimyksenä on ymmärtää mitä asiat tutkittaville merkitsevät. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 117–127.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa on kolme eri vaihetta. Aineiston pelkistäminen, aineiston ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden luominen. Ensimmäisessä vaiheessa aineistosta karsitaan epäolennaiset asiat pois ja luodaan pohja ryhmittelylle koodaamalla aineistoon kaikki tutkimuskysymykseen kuuluvat ilmaukset. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 117–127.)

Käytän tutkimuksessani aineistolähteistä sisällönanalyysia. Olen luokitellut aineistosta vahvasti esiin nousevia teemoja erilaisten käsitteiden avulla, jotka auttavat kiteyttämään kertomuksia. Tätä tutkimusta varten luomani käsitteet liittyvät siihen, mikä motivoi äitejä kertomaan julkisesti omasta synnytyskokemuksestaan sosiaalisessa mediassa. Olen teemoitellut tässä luvussa tutkimaani aihetta siten, että äitien kertomuksissa esiintyviä motivaatiotekijöitä olisi helppo jäsentää ja ymmärtää ja pyrkinyt nimeämään löytämäni teemat mahdollisimman kuvaavasti ja

ymmärrettävästi. Koodasin aineistoon Atlas.ti-ohjelmalla kaikki ne kohdat, joissa äidit puhuvat omasta motivaatiostaan sisällöntuottamiseen. Jaottelin aineistosta löytyvät motivaatiotekijät kolmeen eri luokkaan. Olen koonnut jokaisen luokan alle kaikki ne kohdat, jotka sisältyvät kyseiseen teemaan. Havainnollistan analyysiani luokansyntyiskertomuksista löytyvillä suorilla sitaateilla.

Käytän tutkimukseni luvussa 7. kipukuvausten analyysin apuna narratiivisiin menetelmiin kuuluvaa Greimasin kehittämää aktanttimallia, joka määrittää keronnallisen kielioopin lisäksi myös sisällöllisiä jännitteitä. Narratiivisessa tutkimustraditiossa tutkimuskohteena on juonen ja merkitysten taso. Kerronnan rakenne koostuu sisällöllisistä elementeistä kielellisten piirteiden ohella. Aktanttimalli tutkii roolien välisten suhteiden synnyttämiä sisällöllisiä piirteitä. (Koski 2007.) Greimasin malli on hänen luomansa pelkistys kansansatujen rakenteesta. Hänen mukaansa kaikki juonelliset kertomukset noudattavat saduille ominaista rakennetta. (Alasuutari 2011.)

Aktanttianalyysin avulla voidaan tutkia eri merkkijärjestelmiä ja diskursseja. Greimasin mukaan (1980) aktanttimalli perustuu ajatukseen, että jokaisesta kertomuksesta voidaan löytää kuusi eri toimijaroolia eli aktanttia: subjekti (päähenkilö), objekti (tavoite), vastaanottaja (päämäärä), auttaja (toimija, joka edistää subjektin tavoitetta) ja vastustaja (toimija pyrkii vaikeuttamaan subjektin pyrkimyksiä). Kertomuksen päähenkilöllä, subjektilla, on jokin tavoite tai objekti, jota kohti hän ohjaa omia pyrkimyksiään. Subjektilla on kertomuksissa monesti myös auttajia ja vastustajia, jotka koittavat vaikuttaa subjektin toimintaan joko positiivisesti tai negatiivisesti. Objektin tavoittelemiseen vaikuttaa puolestaan kertomuksen lähettäjä, joka asettaa tavoitteet kertomuksen päähenkilölle. Lähettäjänä voi toimia jokin konkreettinen henkilö tai abstrakti asia, joka toimii tapahtumien liikkeelle panevana voimana. Kertomuksen vastaanottaja on se, joka kerää kertomuksessa hyödyn objektin saavuttamisesta. Aktanttimallin idea on tarkastella yksityiskohtaisemmin aktanttien välisiä suhteita ja pyrkimyksiä. (Greimas 1980, 196–216).

Valitsin aktanttimallin yhdeksi analyysimenetelmistä, koska sen avulla kykenen kuvaamaan, miten aineistossani toimijoilla ja asioilla voi olla hyvinkin erilaisia rooleja, arvotuksia ja ulottuvuuksia. Aktanttimalli antaa kehykset merkitysten

analysoinnille ja vertailulle. Esimerkiksi hoitohenkilökunta saa aineistossa niin auttajan kuin vastustajankin rooleja.

Olen luokitellut aktanttimallin avulla aineistostani niitä positioita, joita eri toimijat saavat äitien synnytyskertomuksissa. Keskityn erityisesti siihen, miten kivun rooli vaihtelee äitien kertomuksissa, sillä kipu on yksi niistä teemoista, jotka nousivat aineistossa vahvasti esille. Olen jaotellut eri suhtautumistapoja, joita äideillä on kipuun liittyen ja sitä millaisia positioita muut toimijat kuten hoitohenkilökunta tai puoliso saavat kertomuksissa. Aktanttimalli auttaa ymmärtämään millaisia syvällisempiä merkityksiä kivulla on äitien synnytyskertomuksissa.

4.3 Tutkimukseen liittyvät eettiset kysymykset

Internet tarjoaa monenlaisia helposti saatavia aineistoja tutkimukseen. Internettiin liittyvä tutkimuseetiikka on kuitenkin vielä harmaata aluetta. Eri käytännöt ja näkemykset vaihtelevat laajalti tutkimusaloittain. Suomen Tutkimuseettinen neuvottelukunta ja Rehellisen tutkimuksen maailmankonferenssissa muotoiltu lausunto alleviivaa menetelmällistä eettisyyttä. Menetelmällinen eettisyys edeltää julkaisemisen eettisyyttä. Haastateltavilla tai kirjoittajilla tulisi olla mahdollisuus kieltäytyä siitä, että heidän osuuttaan ei käytetä tutkimusaineistona. Julkistetusta tiedosta vapaaehtoisen suostumuksen periaatetta ei kuitenkaan tarvitse noudattaa. Internetistä otettuihin aineistoihin liittyy kuitenkin erityisiä tutkimuseettisiä kysymyksiä. Tutkittavat ihmiset ovat verkossa jatkuvasti läsnä toimintansa ja tuottamiensa sisältöjen kanssa. Tämän vuoksi tutkimuseettiset haasteet verkossa ovat kokoaikaisesti läsnä uudistuen jatkuvasti. Aineistot ovat myös teknisesti vaivattomasti saatavilla, mutta niiden tuottamista, kontekstia ja tekijöiden rajoja on pohdittava tarkasti. Raja henkilökohtaisen ja julkisen välillä vaihtelee. On tärkeä hahmottaa, kuka aineiston on tuottanut ja kenelle. (Turtiainen & Östman, 2013.)

Käytän tutkimuksessani YouTubessa olevia synnytyskertomuksia, jotka ovat saatavilla julkisesti. Videot ovat erittäin omakohtaisia, intiimejä ja sisältävät paljon tunteita. Litteroin vlogit kokonaisuudessaan, koska narratiivinen analyysimenetelmä vaatii sitä, että kertomukset ovat kokonaisia. Narratiivisessa analyysissä tarinat ymmärretään keinoina käsittää ja merkityksellistää maailmaa ja ympäristöä. Myös synnytyskertomusten tarinalliset elementit ovat tärkeitä menetelmän

kannalta. Julkisessa aineistossa vapaaehtoisuuden periaatetta ei tarvitse käyttää enkä ole pyytänyt vloggaajilta suostumusta tutkimukseen. Muutan tässä tutkielmassa aineistossani olevien henkilöiden nimet ja muut tunnistamisen mahdollistavat seikat (kuten paikannimet).

Yksi keskeisimmistä eettisistä kysymyksistä on vahingoittamisen välttäminen. Tutkimuksen aiheuttamat haitat voivat liittyä aineiston keruuseen, sen säilyttämiseen ja julkaisuvaiheeseen. Tutkielmassani henkisten ja sosiaalisten haittojen välttäminen on olennaista. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2009) mukaan henkisten haittojen välttämiseen sisältyy tutkittavien arvostava kohtelu ja kunnioittava kirjoittamistapa julkaisussa. Sosiaalisten haittojen välttämiseen kuuluu yksityisyyteen ja tietosuojaan liittyvät eettiset periaatteet, joiden mukaan luottamuksellinen tietojen käsittely ja säilyttäminen tulee noudattaa suunnitelmallisesti ja huolellisesti. Tutkimuksen tulokset täytyy julkaista ilman arvostelua, vahingollisia asenteita, leimaavia tuloksia tai epäkunnioitusta. (TENK 2009, 7–8.) Tutkimani henkilöt ovat videoilla itse halunneet olla esillä omilla nimillään ja kasvoillaan. Kirjoitan ihmisten asioista kunnioittavaan ja neutraaliin sävyyn ja pohdin myös omia ennakkokäsityksiäni.

Julkiset kertomukset ovat hyvin intiimejä ja vaikka vastuu julkaisemisesta ja vlogien sisällöstä on vloggaajilla itsellään, liittyy vloggaamiseen silti eettisiä kysymyksiä. Tutkimuksen aikana yksi aineistoni äideistä muutti oman videomuotoisen synnytyskertomuksensa julkisesta yksityiseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että aiemmin julkinen ja kenen tahansa katsottavissa olevat video, jossa hän puhui omasta synnytyskokemuksestaan, muuttui yksityiseksi niin että vain hän ja hänen määrittämänsä henkilöt voivat katsoa kyseisen vlogin. Kunnioitin hänen päätöstään ja yksityisyyttään siten, että pidin litteroidun kertomuksen mukana tutkimuksen aineistossa, mutta en käyttänyt suoria viittauksia hänen kertomukseensa, jonka hän oli itse julkaisemisen jälkeen halunnut salata

5 Miten synnytyskertomukset rakentuvat YouTubessa?

Tarkastelen tässä analyysiluvussa, millaisista asioista synnytyskertomukset muodostuvat ja miten ne on rakennettu. Tutkin ensimmäiseksi sitä millainen on tyypillinen synnytyskertomus, joka on kerrottu YouTuben formaatissa. Käytän apunani Arthur Frankin teoriaa, jossa on kolme mallia omakohtaisille sairastumiskokemuksille. Sen jälkeen kuvaan aineistossa esiintyvän kerronnan yleisiä piirteitä: millä eri tavoin videomuotoisia synnytyskertomuksia pyrittiin elävöittämään ja mitä yhteistä aineiston kertomuksilla on aikaisemman synnytyskokemuksia koskevan tutkimuksen kanssa. Lopuksi käsittelen sitä, miten YouTube erityisenä sosiaalisena alustana vaikuttaa synnytyskertomuksiin.

5.1 Synnytyskertomusten mallitarina

Frank (2013) on tutkinut tapoja, joilla ihmiset kertovat omasta sairastumisestaan. Hänen mukaansa on olemassa kolme eri sairaskertomustyyppiä, jotka ovat seuraavat: palautumistarina, kaaostarina ja kilvoittelutarina. Olen esitellyt Frankin (2013) teorian tarkemmin luvussa 3. Vaikka synnyttäminen ei ole sairaus, liittyy se vahvasti ihmisen terveyteen ja ruumiillisuuteen ja synnytyskertomuksissa onkin havaintojeni mukaan paljon samankaltaisuuksia Frankin (2013) esittelemien tyypillisten sairastamiskertomusten kanssa. Aineistossani kaikki synnytyskertomukset olivat Frankin jaottelun mukaisia palautumistarinoita, joissa korostettiin synnytyksestä aiheutuneiden kipujen ja kärsimysten väliaikaisuutta. Terve ruumis ja aika ennen raskautta esiintyivät äitien kertomuksissa normaalitilana. Monet äideistä korostivat palautumistarinan mallitarinaa noudattelevissa synnytystarinoissaan synnytyksen helppoutta kuten seuraavassa sitaatissa:

”Ja siitä puuttu kaikki draama ja dramatiikka. Mutta toisaalta siis meillä oli aika hauska koko tapahtuma... Et synnytyshän kesti sen oisko kuus tuntia. Et se oli yllättävän nopee kuitenkin ensisynnytykseksi. Eteni nopeesti. Se oli ehkä vähän semmonen, kun hetken aikaa oli silleen never again. Mutta kyl mä niiku nyt muistan sen silleen nii...niikun mä aattelinki että aika kultaa muistot. Nyt mä oon silleen eihän se tuntunu missään ja heti vaan uuestaan. E– et ei niiku jääny todellakaan traumoja synnytyksestä... Meiän matka alko siitä. Heti synnytyksen jälkeen mä siellä hyppelin, pomppelin. Ei niikun, eii niikun jäänyt mitään. Ei ollu suuria kipuja. En

joutunut ottaa, kun yhden buranan jälkisupistuksiin. Muuten tosi nopeesti palauduin. Ja ei siis mä en voi, kun sanoa että sata kertaa helpompaa mitä olin ajatellut. Ja ei iskenyt mitään paniikkia mut mä tosi paljon etukäteen mietin niitä tilanteita... Tässä oli mun synnytyskertomus. Ei hirveen mehukas. Mutta ehkä se on kiva kuulla välillä, että oli helppo synnytys. Ei jääny huonoja kokemuksia. Meni tosi mutkattomasti, koska niitä on tosi paljon missä, mistä jää traumoja. Ja ei niiku varmastikkaan tsemppaan niitä, jotka pelkää, pelkää mennä synnyttämään. Et omalla asenteella pärjää jo pitkälle.” (vlogi 5.)

Äidin puheessa on ennakko-oletus siitä, että synnykseen kuuluvat vaikeudet. Kuitenkin hän toteaa, että kivut ovat unohtuneet ajan saatossa ja hän olisi valmis uuteen raskauteen. Äidin puheessa painottuu synnytyskokemuksen vaivattomuus.

Kahta kertomusta lukuun ottamatta kaikissa aineiston vlogeissa korostettiin synnytyskokemuksen vaivattomuutta ja positiivisuutta. Useassa synnytyskertomuksessa todettiin, että ponnistusvaihe ja synnytyksestä palautuminen olivat nopeita. Äitien kertomuksissa synnytystä kuvataan kauniiksi, voimaannuttavaksi, turvalliseksi ja luonnolliseksi. Suurimmassa osassa kertomuksista äidit eivät esiinny passiivisina sairaalahenkilökunnan toimenpiteiden kohteina, vaan he ovat aktiivisia toimijoita, jotka hallitsevat tilanteen ja selviävät synnytyskivuista. Käsittelen synnytyskipua vielä tarkemmin analyysiluvussa 6.

Hankalammissakin synnytyskokemuksissa äidit puhuivat enemmän henkisistä vaurioista ja niistä toipumisesta. Silloinkin he painottivat, että he olivat päässeet vaikean kokemuksen ylitse ja kaikki on nyt hyvin. Äidit eivät puhuneet synnytykseen liittyvistä ruumiillisista vaurioista tai niistä toipumisesta. Vain kolmessa vlogissa kerrottiin kehoon tulleista vaurioista pelkkää mainitsemista yksityiskohtaisemmin. Tällöinkin äidit jättivät kertomatta, miten he toipuivat vaurioistaan. Seuraavassa katkelmassa on esimerkki siitä, kuinka äiti kuvaa synnytyksen aiheuttamia vammojaan, mutta ei kerro siitä, millaisia vammat olivat tai miten hän toipui vammoista.

”Ja siinä ihmeteltiin meidän ihanaa poikaamme. Ja vaan niin sanotusti nautittiin tilanteesta. Mulla oli siinä vaiheessa puudukkeet ja lääkkeet, niin olo oli ihan hyvä. Kuitenkin kun ilta tuli, onneks saatiin perhehuone. Niin illalla alko kivut tulemaan ja

pieni semmonen järkytys synnytyksestä. En ollu tosiaan tiennyt, että ihan normaalin synnytyksenkin jälkeen, voi saada katetrin. Mulla oli katetri vuorokauden ajan. Jaa sitten se, että sängystä ylöspääseminen voi kestää kymmenen minsaa, kun tuntuu että paikat repeää. Sä et istu kunnolla ja tekis mieli istua renkaan päällä ensimmäiset kaksviikkoa. Ja joudut syömään aikamoisia annoksia buranaa ja panadolia. Me käytiin kuitenkin tätä sitten neuvolassa läpi jonkun verran, ettei jäis mitään traumoja tulevaa, tai tulevia synnytyksiä varten. Ja onneksi siitä, siitä ollaan nytten päästy yli. Ja seuraava synnytyskin oli paljon helpompi ja parempi, jos näin voi sanoa. Ainakin olin varautunut pahimpaan niin pääsin todella helpolla.” (Vlogi 1.)

Sitaatissa äiti kertoo synnytyksen liittyvästä järkytyksestä. Äiti kertoo ympärilyövästi, että vaurioita oli ja mitä niistä aiheutui. Hän ei kerro mitä ja millaisia vauriot olivat. Hän korosti, että oli päässyt vaikean kokemuksen yli ja että seuraava synnytyskokemus oli edellistä parempi.

Vlogeissa äitien puheista kävi ilmi, että fyysisiäkin vaurioita oli, mutta niistä ei kerrottu tarkemmin. Kertomuksissa keskityttiin kuvaamaan enemmän henkisiä traumoja. Kun äidit puhuivat synnytyksestä toipumisesta, he eivät kertoneet miten he toipuivat kehollisista vaurioista, vaan kuvasivat, miten he olivat päässeet henkisesti vaikean synnytyskokemuksen ylitse. Vlogeissa synnytyksestä aiheutuva kärsimys oli väliaikaista ja kivut katosivat heti, kun äiti sai lapsen käsivarsilleen.

Aineistoni perusteella näyttää siltä, että YouTubessa synnytykseen liittyvät mahdolliset fyysiset ja henkiset vauriot ja kuoleman vaara ovat yhä yksityisasiota ja niistä kertominen julkisesti on vaikeaa. Ei ole olemassa kulttuurista mallitarinaa ja sanoja sille, että synnytykseen liittyy kärsimystä ja ruumiillisten vaurioiden saaminen on mahdollista. Palautuminen ja parantuminen ovat ainoa kulttuurisesti hyväksyttävä vaihtoehto kerrottaessa synnytyksestä YouTubessa. Luultavasti kertomusten julkinen formaatti voi vaikuttaa siihen, miksi ruumiilliset vauriot jätetään vähemmälle huomiolle synnytystarinoissa. Asia voi olla liian intiimi jaettavaksi vieraille ihmisille sosiaalisessa mediassa.

Kahdessa vlogissa oli muita aineiston kertomuksia vaikeampi synnytyskokemus. Tällöin kertomuksissa ilmeni myös Frankin (2013) jaottelun kaaostarinan piirteitä. Frankin mukaan kaaostarinoille on tyypillistä kausaliteetin puute, minkä vuoksi niitä

on vaikeampi ottaa vastaan, koska tapahtumat eivät seuraa toisiaan odotusten mukaisesti. Aineistoni kertomukset eivät kuitenkaan ole tässä mielessä täysin kaaostarinoita, sillä niissä on kuitenkin jäljellä jonkinlainen narratiivi. Näissä synnytyškertomuksissa oli havaittavissa muita kaaostarinoille tyypillisiä ominaisuuksia. Frankin mukaan (2013) kaaostarinat herättävä kuulijassa ahdistusta: tällaisissa kertomuksissa modernismille tyypillinen eetos parannuskeinoista, edistyksestä ja ammattitaidosta hajoaa paljastaen haavoittuvuuden, turhuuden ja voimattomuuden. Kaaoskertomus kuvaa kuinka helposti kuka tahansa meistä voi joutua mahdottomalta vaikuttavaan tilanteeseen. Seuraavassa sitaatissa äiti kuvaa vaikeaa synnytykskokemustaan:

”Kymmenen maissa kysyivät, että haluanko käydä kylvyssä lämpimään. Tai päästä lämpimään kylpyyn. Ja halusin mennä sinne. Se siellä mä olin joku pari tuntia. Mutta sekään ei toiminu oikeastaan mulle. Mua kylmi todella paljon. Ja supistusten ottaminen siellä vastaan ei ollu mitään miellyttävää hommaa just siitä kylmyydestä johtuen. Tulin ennen, tulin kahdentoista maissa sieltä pois. Sairaalavaatteiden pukeminen ei oo mitään kivaa hommaa supistusten lomassa. Jaa mua kylmi niin paljon, että mun hampaat ihan kalisi. Tietenkin siitä, että ei oltu miehen kanssa nukuttu koko yönä. Tai eikä siihen mennessä yhtään. Jaa mä en oo pystynyt syömään mitään. Niin sekin vaikutti tietenkin omaan oloon... Tuntu että kohta vuorokaus mennyt ja mä vaan kärsin eikä mitään tapahdu. En ollu edelleenkään auennut yhtään, mutta supistukset vaan koveni. Siitä sitten viideltä tosiaan uusi kipupiikki. Ei auttanut yhtään. Aloin päinvastoin oksentamaan siitä vähäisenkin nesteen mitä olin saanut alas. Siitä sitten yritettiin aina oksentelun ja supisteluiden välissä kävellä mitä pystyin. Ja nojailin aina supistusten tullessa mieheen tai seinään. Mikä nyt tuntui sillä hetkellä parhaimmalta... Olin tässä vaiheessa siis kokeillut myös lämpöpussia. Mutta sekään ei ollut vieny niitä supistusten supistuksia. Niiku lievittänyt niitä supistuksia. Mutta tilanne oli myös se, että oli tosiaan mennyt melkein vuorokaus. Mitään ei ollut tapahtunut. Kroppa vaan jumitti ja niitä supistuksia tuli voimakkaina. Mä muistan, kun mä siellä synnytyssalissa hytkyin sillä jumppapalolla ja imin sitä ilokaasua imin, tai hengittelin, ja oksennin ja oksensin välissä, kun se kipu oli niin lamaa... lamauttava.” (vlogi 1)

Synnytys etenee hitaasti ja kipua yritetään saada monin eri tavoin lievitettyä, mutta mistään ei oikein löydy apua. Kertomuksessa vaikeudet seuraavat toisiaan, mikä on tyypillistä kaaostariorille. Äidin puheessa tiivistyy tilanteen hallitsemattomuus ja avuttomuus. Kontrolli ja kaaos ovat Frankin (2013) mukaan janan vastakkaisilla puolilla. Kaaostarinoissa on oletus hallinnan puutteesta: potilas on menettänyt kontrollin ja sitä vahvistaa hoitohenkilökunnan kykenemättömyys saada tilannetta hallintaan.

5.2 Kerronnan yleiset piirteet

Tässä alaluvussa kuvaan synnytyskertomusten yleisiä piirteitä. Ensiksi keskityn siihen millä eri tavoin äidit pyrkivät elävöittämään vlogejaan, ja mitä yhteistä aineiston kertomuksilla on aikaisemman synnytyskokemuksia koskevan tutkimuksen kanssa. YouTube on omakohtaisten kertomusten alustana ainutlaatuinen. Vlogeissa puheen sisällön ohella katsojalle välittyvät eleet, äänenpainot ja paikat, joissa vlogit on kuvattu. Näiden lisäksi äidit ovat lisänneet vlogeihin musiikkia, tekstiä, kuvia ja videoklippejä. Synnytyksestä kertovat vlogit ovat eräänlaisia esityksiä, jotka äidit ovat itse saaneet muodostaa sellaisiksi kuin he ovat halunneet.

Melkein kaikki vlogit alkoivat introlla tai alkumusiikilla, joka kuuluu kyseisen YouTube kanavan imagoon ja graafiseen ilmeeseen. Tämän jälkeen toivotettiin yleisö tervetulleeksi kanavalle. Äidit myös selostivat, mistä video kertoo ja miksi he ovat halunneet tehdä omasta synnytyskokemuksestaan videon kanavalleen. Yleisö huomioidaan vlogissa erittäin selkeästi. Kaikissa vlogeissa yhtä lukuun ottamatta äiti tai molemmat vanhemmat kertovat synnytyskokemuksestaan rauhallisessa ympäristössä omassa kodissaan. He muistelevat ja puhuvat kameran kuvatessa vapaasti synnytyksessä. Tämä on tavallinen tapa, jolla synnytyskokemuksesta kertovat vlogit olivat tehty YouTubessa. Usein vloggaajilla on mukana muistiinpanoja tai sairaskertomus kerronnan apuna.

Yhdestätoista vlogista seitsemässä oli käytetty myös kuvia kerronnan välineenä. Yleisin teema, mitä kuvissa näytettiin, oli tilanteesta, jossa äiti oli sairaalassa synnytyksen alkuvaiheessa. Toinen tavallinen asia, jota kuva- tai videoklipeissä näytettiin, oli juuri syntyneestä vauvasta. Äidit näyttivät lisäksi kuvia raskausajalta ja matkasta sairaalaan. Erilaisia videoklippejä ja kuvia käytettiin myös intron ja vlogien

lopetuksen yhteydessä, mutta tällöin niiden tehtävä liittyi enemmänkin videon alkutunnuksen tai lopetuksen elävöittämiseen. Kahdessa vlogissa näytettiin videoklippejä itse syntymähetkestä tai ponnistusvaiheesta. Videoklipit ja kuvat tekevät synnytyskertomuksista aidomman ja ne auttavat yleisöä samaistumaan äidin kokemuksiin. Videoklipeistä välittyy autenttisuus ja arkisuus.

Aineistossa kuudessa vlogissa käytettiin tekstiä videon elävöittämiseen. Teksti oli editoitu videoon jälkikäteen ja sen pääasiallinen tehtävä oli täydentää vloggaajien kerrontaa. Tekstiä käytettiin sellaisissa tilanteissa, joissa äiti on sanonut jonkin asian väärin, unohtanut kertoa jotakin olennaista tai joka muuten jollain tapaa kommentoi tarinaa. Usein tekstiä käytettiin merkitsemään ajankohtia, kuten kellonaikoja tai päiviä. Teksteissä käytettiin myös huumoria ja niissä saatettiin esimerkiksi kommentoida tilanteita, joissa äiti oli sanonut videolla jotain hassua vahingossa. Seuraavassa katkelmassa on esimerkki tilanteesta, jossa äiti kertoo synnytyskokemuksestaan ja sitten kommentoi sitä vielä jälkeempään editoidulla tekstipätkällä.

”Niikun itse synnytys, siitä ei jäänyt mulle mitään negatiivista. Synnytyksen jälkeisiä asioita mitä selvis, muun muassa, että istukka oli tosi pieni. Se oli rappeutunut ja kal... eli kalkkeutunut tosi paljon. Siellä oli degeneraation merkkejä vahvasti.”

Videon editoitu vaaleanpunainen teksti:

”Mä niin tiedän mistä puhun”

Äiti jatkaa kertomustaan:

”Ja elikkä rappeutumisen merkkejä oli vahvasti ja oli tukkeutuneita tai ahtautuneet noin noi noi kohtuvaltimo... Ei vaan noi napasuonet. Ei no nyt en sano, etten puhu ihan ohi suuni mutta seillä oli ahtautumia. Ahtautumia ja tukalat oltavat oli jo pienellä.” (Vlogi 5)

Videon on editoitu teksti vaaleanpunaisella, jossa lukee:

”Tästä syystä tehkää liikelaskentaa” (Vlogi 5)

Sitaateissa äiti kertoo istukassa olleista ongelmista. Hän ei ole aivan varma oikeista lääketieteellisistä termeistä ja kommentoi jälkikäteen humoristisessa tekstissä: ”*mä niin tiedän mistä mä puhun.*” Tämän jälkeen hän muistuttaa seuraavassa tekstipätkässä sikiön liikelaskennasta raskauden aikana. Tällainen samankaltainen oman puheen kommentointi oli yleistä niissä vlogeissa, joissa käytettiin tekstiä.

Yhdentoista vlogin aineistossa kahdeksassa videossa oli musiikkia, jonka tehtävä oli luoda tietynlaista tunnelmaa. Musiikkia käytettiin erityisesti alkuintron ja lopun yhteydessä. Musiikki saattoi kuulua koko videon ajan tai vain tietyissä kohdissa tehokeinona. Esimerkiksi vlogissa 3 käytettiin iloista ja rauhallista musiikkia samalla, kun näytettiin kuvia uudesta vastasyntyneestä vauvasta ja synnytyksen jälkeisistä tunnelmista. Vlogissa 10 musiikki soi taustalla koko vlogin ajan, mutta kappaleet vaihtuivat välillä luoden erilaisia tunnelmia kertomuksen eri vaiheisiin. Kolmessa vlogissa rauhallinen musiikki kuului koko videon ajan taustalla, samalla kun äiti kertoi omasta kokemuksestaan.

Melkein kaikki aineiston vlogaajat käyttivät synnytyskertomuksissa kuvia, videoita, tekstiä tai musiikkia pelkän suoran kerronnan lisäksi. Jotkut vlogit olivat vähemmän editoituja kuin toiset. Kaikista vlogeista välittyi arkinen, mutta huoliteltu vaikutelma. Äidit käyttivät siistejä vaatteita ja meikkiä. Vlogien taustalla näkyi kauniisti sisustettu koti. Kaikki vlogeissa oli tarkkaan harkittua: videoiden tausta, esiintymisasu, meikki, musiikki, teksti ja videoissa näytetyt kuva tai videoklipit. Äidit esiintyivät siten, että heihin olisi helppo samaistua ja samalla he pyrkivät antamaan itsestään hyvän kuvan katsojille.

Samaistuttavuus ja laittautuneisuus muodostavat kuitenkin ristiriidan. Äidit sinuttelivat katsojaa ja puhuivat tuttavallisesti, mutta olivat laittautuneita ja esiintyivät trendikkäissä vaatteissa. Vlogeissa oli ikään kuin tietynlaiset lavasteet ja roolivaatteet. YouTuben kulttuurinen mallitarina synnytyksestä näyttäisi siis pitävän sisällään paitsi tietynlaisen tarinarakenteen, myös tietynlaisen kertojan ja tietynlaiset puitteet eli odotuksen huolitellusta ja edustavasta kertojasta huolitellussa ja edustavassa kodissa.

Marander-Eklundin (2012) mukaan tutkimushaastatteluissa kerrotuissa synnytyskertomuksissa oli usein yhteneväinen rakenne. Äidit aloittivat tapahtumien

kuvailun synnytyksen käynnistymisestä. Ruumiillisuus oli tarinan alussa keskiössä ja synnyttäjän toimi tärkeässä roolissa. Naiset kuvasivat ensimmäisiä supistuksiaan tarkasti. (Marander-Eklund 2012, 353–361.)

Tein samankaltaisia havaintoja. Synnytyskertomuksissa oli samankaltainen kerronnallinen rakenne ja synnytystä koskevia tapahtumia taustoitettiin perusteellisesti. Äidit aloittivat synnytyskertomuksensa kertomisen raskausvaiheen lopusta tai synnytyksen alkamisesta kotona. Supistusten tiheyttä, kivuliasuutta ja sitä, missä kohtaa kehoa ne tuntuivat, kerrottiin erittäin seikkaperäisesti. Analysoin myöhemmin tarkemmin sitä, miten kipu näkyy äitien kertomuksissa.

Marander-Eklundin (2012) mukaan synnytyskertomuksissa avautumisvaihe oli usein keskiössä. Ponnistusvaiheen tapahtumille ei annettu yhtä paljon tilaa, vaikka niistäkin oli havaittavissa ruumiillisuus ja vaivalloinen työ. Äidit kuvasivat tarkkaan henkilökunnan tekemiä toimenpiteitä ja synnytysasentoa. Ponnistusvaihe oli synnytyksen aktiivisin vaihe, ja tämä näkyi synnyttäjien kertomissa tarinoissa. Tässä vaiheessa ei mainittu kipua, pelkoa, luovuttamista tai kärsimättömyyttä. Äidit dramatisoivat syntymän ympärillä tapahtuvia asioita, mutta itse syntymä esitettiin harvasanaisesti. Syntymä oli kertomusten antiklimaksi ja se mainittiin tarinoissa ohimennen. Äidit kertoivat enemmän synnyttämisestä kuin syntymästä: kysymys oli prosessista, jossa äiti eläytyi uuteen rooliinsa vanhempana vähitellen. (Marander-Eklund 2012, 361–285.)

Aineistossani on samanlaisia piirteitä. Kertomukset etenivät kronologisesti ja videoissa kerrottiin matkasta sairaalaan, synnytyksen avautumisvaiheesta, ponnistusvaiheesta ja siitä kun lapsi oli vihdoin saatu turvallisesti maailmaan. Avautumisvaiheen kuvailuun käytettiin paljon aikaa. Keskiöön nousi kipu ja ne keinot, jotka auttoivat äitejä selviämään. Ponnistusvaiheesta kerrottiin selkeästi avautumisvaihetta vähemmän. Naisilla oli ponnistusvaiheessa aktiivinen rooli. He kuvailivat eri toimenpiteitä ja miltä ponnistaminen tuntui. Marander-Eklundin (emt.) tutkimuksesta poiketen omassa aineistossani viidessä kertomuksista ponnistusvaihe kuvattiin kivuliaaksi ja vaikeaksi. Äidit sanoivat kokeneensa pelkoa. Kaksi äitiä kertoi ponnistusvaiheen kestäneen niin pitkään, että heiltä oli voimat loppussa ja he joutuivat synnyttämään imukupin avulla. Seuraavassa sitaatissa äiti kuvailee hankalaa ponnistusvaihetta ja sitä, miten hän selvisi siitä.

”Ja sitten kello olikin jo kuustoista nolla nolla. Ja alotettiin ponnistaminen. Ja oh my lord! Siis se ponnistaminen oli niin vaikeeta! Niin vaikeeta! Siis kun sulle sanotaan ponnista alas. Ja mä olin ihan silleen et varmaan sanoinkin minne vitun alas?! Se oli niin vaikeet. Mun oli vaikea hahmottaa sitä. Ja mä sain tosi hyvät voimat ekalle ponnistukselle. Tokalle ponnistukselle ihan silleen ok. Mut se kolmas mikä tuli sille supistukselle, niin mä en enää saanu mitenkään voimaa siihen ponnistukseen. Se kolmas ponnistus oli tyhjä. Mä en vaan sitä peppua liikkumaan sieltä. Sitten jossain vaiheessa mua rupes sattuun alaselkään ihan hirveesti. Ja mä vaan rääyn aa mä en pysty tähän, mä en pysty tähän, mä en pysty tähän. Ja mulle annettiin pudentaalipuudute. Ja sitten vähän ennen kello seitsemäntoista nolla nolla mulle leikattiin episiotomia. Ja sen jälkeen se lähti niikun, homma lähti niikun käyntiin. Ja sitten muistan sen, että mulle rupes tulee sitä kunnon paineen tunnetta sinne, kun sai sen pehmeen pepun sieltä pois. Ja siihen ponnistukseen sai voimaa, koska sä et enää sellasta höttöä ponnistanut. Ja sitten siinä meni viis minuuttia niin tota ihana poikani synty seitsemäntoista nolla viisi.” (Vlogi 7)

Äiti kertoo sitaatissa, että ei uskonut selviävänsä ponnistusvaiheesta. Havaintoni olivat yhteneväiset Marander-Eklundin (2012) tulosten kanssa siinä suhteessa, että melkein kaikissa tutkimissani vlogeissa syntymähetki kerrottiin vähäeleisesti muutamalla lauseella. Synnytyksen muut vaiheet painottuivat kertomuksissa enemmän ja niiden kertomiseen käytettiin enemmän aikaa, vaikka lapsen syntyminen turvallisesti ja terveenä oli kertomuksissa tärkein tavoite. Synnytyskertomukset olivat eräänlaisia selviytymiskertomuksia, joissa keskityttiin enemmän kuvailemaan synnytyksestä selviämistä ja tärkeän tapahtuman elämyksellisyyttä. Seuraavassa sitaatissa on esimerkki kertomuksesta, jossa äiti painottaa omia ruumiillisia tunteuksiaan ja tunteitaan. Hän kuvailee itse syntymähetkeä ohimennen vain muutamalla sanalla.

” Siin ponnistamises oikeesti hengästy. Se ei oo mikään sama ku pungertais kakkaa vaan paljon isompi. Ja jossainhan oon lukenu, et synnytystä vois verrata vaikka maratonin juoksuun. Siin tuli oikeesti seuraavan päivänä oli kaikki lihakset kipeenä ku sä joudut ponnistaa niin täyttä. Sit sen vauvan pää alko jo näkymään ja mä kysyin yhes vaihees silt kättilöltä et näkyys hiuksia? Jaa sit se kättilö sanoo et näky tummat hiukset. Jossain vaihees kättilö sanoi et näky korvat et haluuko isä tulla

kattomaan? Mä sit huusin Antille et varmana mee kattoon sinne. Sitten kello kakstoista kymmenen mä ponnistin viimesen ponnistuksen ja Lukas tuli ulos. Se oli ihan outoo koska se oli ollut yhdeksän kuukautta mun vatsassa. Ja yhtäkkiä ihminen vauva on sun jalkojen välissä siin sängyssä. Ja siinä se heti sitten päästi ekat itkut ja sai kymmenen pistettä. Antti katkas napanuoran ja sitten vauva punnittiin ja pestiin ja mitattiin. Sen jäkeen mä sain ottaa Lukaksen tähän viereen ja se alko heti imee tissiä. Kätilö kehu mua lopuks että oli tosi hieno synnytys jaa et mut on luotu synnyttämään” (Vlogi 3)

Äiti keskittyy kertomuksessa kuvailemaan enemmän niitä tuntemuksia, joita hänellä oli ennen vauvan syntymähetkeä ja sen jälkeen. Sitaatissa pääfokus on ponnistamisessa ja syntymähetken jälkeisissä tunteissa.

Tapahtumien ajallisen kuvaamisen jälkeen lähes kaikissa aineiston vlogeissa seurasi kerronnassa reflektiivinen vaihe, jossa äiti arvioi omaa synnytyskokemustaan ja kertoi niistä ajatuksista, joita kokemus hänessä herätti. Äidit ottivat myös kantaa siihen, oliko kokemus heidän mielestään positiivinen vai negatiivinen. Seuraavassa sitaatissa äiti arvioi omaa synnytyskokemustaan:

”Siihen... olihan se niikun siis niin hieno kokemus. Ja just se niikun. Mun ponnistusvaihe kesti vähän reilun tunnin. Ja mul on laitettu tonne ponnistusvaiheen kestoks tunti viistoista minuuttia. Ja se oli niin vaikeeta. Se oli niin hiton vaikeeta. Mut sit ku sä saat sen lapsen siihen syliin niin. Sit jo... se vaan unohtuu kaikki ja. Mä olin jo sit sinä päivänä taisin sanoo, et mä voisin tehdä tän heti uudestaan. Mun synnytys oli taivaanomainen. Siis ihana.” (Vlogi 6)

Sitaatissa äiti kuvailee synnytyskokemustaan hienoksi. Katkelma on hyvä esimerkki selviytymistarinarista, jossa ensiksi kohdataan haasteita ja jotka lopulta voitetaan. Tällainen vaikeuksien kautta voittoon teema oli tyypillinen aineistoni synnytyskertomuksissa. Tässä mielessä kertomuksissa oli joitakin piirteitä Frankin (2013) kilvoittelutarinoista. Aineiston synnytyskertomuksissa oli kilvoittelutarinoiden tavoin kysymys koettelemusten kohtaamisesta ja muutoksesta. Frank (2013) vertaa kilvoittelutarinoita buddhalaiseen metaforaan Bodhisattvasta: kärsimyksen kautta koetaan valaistuminen ja tämä viisaus halutaan jakaa muille.

Tilanteet syntymähetken jälkeen kerrottiin positiivisessa valossa. Äidit kertoivat kokeneensa vahvoja tunteita. Oman lapsen kohtaaminen ensi kertaa sai kertomuksissa suuren painoarvon. Suuri osa äideistä kertoi unohtaneensa synnytyksessä kärsimänsä kivut välittömästi sen jälkeen, kun lapsi oli syntynyt. Aina tätä lapsen ensikohtaamista ei kerrottu sanojen avulla, vaan osa äideistä näytti vlogeissa videoklippejä tai kuvia hetkestä, jolloin heillä oli vauva ensimmäistä kertaa sylissään. Seuraavassa sitaatissa äiti kuvailee lapsen kohtaamista tunteellisesti.

”Ja nyt voin sanoa, että mulla on ikävä jo synnytystä. Mulla ei todellakaan oo ikävä sitä kipua, että sen suhteen on aika kullannut muistot. Että mä en nyt muista sitä niin kivuliaana, mitä se oikeesti oli. Mutta mulla on ikävä sitä tunnetta, kun sai oman lapsen sieltä mahasta rinnalle. Sai imettää sitä ja se katto sen utuisilla silmillä ja availi niitä. Ja se oli aivan taianomainen tunne. Se oli tosi epätodellista, eikä sitä uskonut siinäkään todeksi, kun vauva oli jo rinnalla. Mutta siis totta se oli ja totta se on.” (Vlogi8)

Ikävän tunne saa äidin kertomuksessa suuret mittasuhteet. Hän kuvailee tunnelmaansa synnytyksen jälkeen taianomaiseksi ja epätodelliseksi. Monessa vlogissa kuvailtiin synnytyksen jälkeisiä onnen tuntemuksia samalla tavoin.

5.3 Osallistaminen

Tässä aluvuossa käsittelen sitä, miten aineiston äidit huomioivat yleisön vlogeissa. YouTube poikkeaa vanhanaikaisesta mediasta siten, että siellä yleisö voi käydä reaaliaikaista vuoropuhelua sisällöntuottajien kanssa. Jokaisella videolla on oma kommenttikenttensä, jossa on mahdollisuus yleisön keskinäiseen ja sisällöntuottajan väliseen kommunikointiin. Myös raja sisällöntuottajien ja yleisön välillä on häilyvä, sillä kuka tahansa yleisöstä voi koska tahansa ryhtyä sisällöntuottajaksi ja tehdä omia videoita.

Vlogeissa oli yleisölle suoraan kohdistettua puhuttelua erityisesti videoiden alussa ja lopussa. Näissä kohdissa oman synnytyskokemuksen arvioimisen lisäksi äidit pyrkivät sitouttamaan yleisöään omalle kanavalle. He kehottivat yleisöä antamaan tykkäyksiä tai tilaamaan vloggaajan YouTube kanavan. Yleisöä kehoitettiin osallistumaan keskusteluun vlogien kommenttikentissä ja kertomaan omista

synnytyskokemuksistaan tai lähestyvistä synnytyksestä. Yhteisöllisyys ja sosiaalisuus olivat synnytyskertomuksissa vahvasti läsnä.

YouTubessa kanavien tilaajamäärillä, videoiden tykkäyksillä ja näytökerroilla on suuri merkitys. Sen lisäksi, että niillä pystyy mittaamaan oman kanavan ja videoiden suosiota, ne määrittävät myös kuinka paljon sisällöntuottaja saa tuottamastaan materiaalista taloudellista hyötyä. Säännöllisen katsojakunnan saaminen on vloggaajille tärkeää.

YouTubessa on tavallista, että videoiden alussa kerrotaan lyhyesti videon teema. Toisin kuin televisiossa, jossa jokin tietty sarja tai formaatti kertovat paljon ohjelman sisällöstä, YouTubessa saman sisällöntuottajan videot voivat poiketa paljon toisistaan ja ne voivat olla monista eri teemoista. Vlogit ja videot usein vaativat, että niiden aiheet esitellään lyhyesti katsojille. Tällainen yleisön valmistelu on tyypillistä erityisesti synnytyskertomusvlogeille, koska aihe herättää tunteita ja siihen liittyy yhä stigmaa. YouTubessa olevan synnytyskertomukset eroavat muunlaisista synnytyskertomuksista siten, että ne ovat julkisia esityksiä, jotka on tehty yleisöä varten.

Vlogit alkoivat introlla tai alkutunnuksella, josta käy ilmi YouTube kanavan nimimerkki. Yleisöä pyritään viihdyttämään monin eri tavoin: introt, alkutunnarit, editointi, musiikki ja kuvat elävöittävät synnytyskertomuksia. Vlogeissa yleisöä tervehditään ja heidät toivotetaan tervetulleeksi seuraamaan videota. Tuttavallinen puhetyyli luo helposti lähestyttävää tunnelmaa ja samaistumispintaa.

Melkein kaikissa vlogeissa äidit perustelivat videon alussa, miksi he ovat halunneet tehdä synnytyskokemuksesta julkisen videon. Synnytystä pidetään suomalaisessa kulttuurissa henkilökohtaisena asiana ja siihen liittyy stigmaa. Tulen käsittelemään enemmän sitä, miten äidit perustelevat synnytyskokemuksestaan kertomista julkisesti YouTubessa analyysiluvussa 6. Seuraavissa katkelmissa on nähtävissä, kuinka vlogaaja puhuttelee, tervehtii ja huomio videon katsojia vlogien alussa. Sitaateista huomaa, kuinka äidit valmistelevat yleisöä videoiden teemaan:

”Hei vaan kaikille, mitä teille kuuluu tänään? Mulle kuuluu tosi hyvää, öö tiedossa on pitää perhe päivää, koska Janne laitto mulle aamulla tällaisen viestin:

Ja mä olin ihan sika onnellinen, koska meillä on ihan hirveesti menny aika siihen, että Janne on töissä. Ja sit ku he ei oo töissä se on ajamassa motokrossia tosi paljon, koska motokrossi kausi on suhteellisen lyhyt. Ja mitä sisäratoja tässä ihan lähellä ei oo, niin sitä pitää kesällä ajaa sitten ajaa niin usein kuin mahdollista. Ja ei se oo ollu sinällään ongelma, koska mekin ollaan tosi paljon oltu mukana sitten krossiradalla kattomassa. Ja kattomassa ja antamassa taktisia vinkkejä.

Mutta synnytyskertomus. Mulla on hirveesti pyyetty tätä. Mä pahoittelen, että mä en oo kirjottanu sitä. Edelleenkin mä oon vähän sitä mieltä, että mitä mä teille kerron synnytyksestä. koska siis mulla oli niin helppo synnytys.” (Vlogi 5)

”Moikka, moikka mä oon Saara ja tällä kertaa mä aattelin yrittää olla räpsyttelämästä mun silmiä koko ajan ja pyörittelämästä niitä koko ajan. Ja tekemättä käsillä koko ajan jotain. Eli mä yritän olla mahdollisimman normaali, joten alotetaan.

Tervetuloa taas tänne meidän laps... lasten päiväuni aikaan. Elikkä Otto tuolla on laitettu katsomaan Jake Merirosvoa ja Viivi nukkuu. Tänään on meidän Oton syntymäpäivät. Kuinka paljon sä täytit tänään Otto? Huhuu? Se ei kuule mitään, ku se katoo piirrettyjä. Olli! Kulta! Kerro kuinka paljon sä täytit! Elikkä Otto täytti tänään neljä vuotta ja me juhlimaan niitä viikonloppuna, koska no... keskel viikkoo. Mutta me oltas muuten tehty perheenä jotain, mutta mies on öö iltavuorossa kymmeneen asti, joten me tehdään niin, että mä vien Viivin mun äidin luo hoitoon ja me lähetään Oton kanssa hoploppiin. Muut tosiaan päiväunien jälkeen.

Mut näin Oton synttäreiden kunniaks mä aattelin kertoa teille synnytystarinan.” (Vlogi 11)

Ensimmäisessä katkelmassa äiti kysyy rennosti yleisön kuulumisia, mikä oli hyvin tavallista aineistossa. Se ilmentää YouTuben sosiaalista aspektia, sillä yleisö voi vastata ja kertoa omat kuulumisensa tubettajalle. Äiti kertoo, että hän on saanut yleisöltä pyyntöjä kertoa synnytyskokemuksesta YouTube-kanavalle. Myös jälkimmäisessä katkelmassa äiti ensin kertoo, että puhuu vlogissa omasta synnytyskokemuksestaan. Tämän jälkeen äiti kuvaa omia kuulumisiaan. Tällainen omien kuulumisien esitleminen katsojille oli aineistossa erittäin yleistä. Vloggaamisessa ihmiset sitoutetaan omalle kanavalle osittain oman persoonan

kautta. Oletetaan että YouTube kanavan seuraajia kiinnostaa mitä sisällöntuottajan elämässä tapahtuu.

Yleisön sitouttaminen omalle kanavalle näkyi erityisesti videoiden lopussa. Kaikissa aineiston vlogeissa yleisö hyvästeltiin joko suullisesti tai tekstin avulla. Äidit arvioivat synnytyskokemustaan lyhyesti, muistuttavat kanavan tilaamisesta ja kertovat tulevien vlogien aiheita. Äidit pyysivät yleisöä kysymään, jos synnytyskertomus herätti kysymyksiä tai jokin asia jäi epäselväksi. Seuraavassa katkelmassa on esimerkki tyypillisestä videon lopetuksesta, jossa äiti pyrkii sitouttamaan yleisöä omalle YouTube kanavalleen.

”Sellanen oli mun synnytys eli nopea ja siitä jäi positiivnen fiilis. En toivoisi mitään toisin, kun korkeintaan sen, että oisin saanu ehkä nukkua ennen sitä. Nosta peukku pystyyn, jos oli kiva kuulla mun synnytystarina. Ja muista tilaa mun kanava. Pian taas tulee lisää videoita tästä meidän vauva arjesta ja kommentoi ja linkitä sun oma synnytyskertomus tonne alas, jos oot sen jonnekin kirjottanu tai kuvannu videolle. Musta on jälkikäteen kiva lukea ja kattella niitä. Ja ihan varmasti myös muista, jotka kattoo tätä videoo vois olla kiinnostavaa jatkaa muidenkin synnytyskertomusten pariin. Jos te ootte jotain ähinää täältä kuullu, niin mul on ollu tällanen pieni kuvausassistentti tässä sylissä koko ajan. Hän haluaa olla ihan äidin lähellä koko ajan ja saakin olla. Hän on niin, hän on niin pieni. Mut jees me nähään seuraaval videolla. Moimoi!” (Vlogi 9)

Katkelmassa äiti pyytää tekemälleen videolle tykkäyksiä ja kanavalleen tilaajia. Äiti kertoo lyhyesti muiden tulevien videoiden aiheita. Hän myös kehottaa katsojia jakamaan omia kokemuksiaan synnytyksestä. Lopuksi hän hyvästelee yleisön ja toivottaa tervetulleeksi seuraamaan uutta tulevaa vlogia. Edellä mainitut seikat ovat kuvaavia esimerkkejä tavanomaisesta vlogin lopetuksesta, jossa yleisöä puhutellaan suoraan ja rohkaistaan osallistumaan.

Tässä analyysiluvussa olen käsitellyt vlogimuotoisten synnytyskertomusten rakennetta ja sitä, miten pyrkimys yhteisöllisyyteen näkyy aineiston videoissa. YouTube on erityinen alusta henkilökohtaisille kertomuksille. Se on television kaltainen media, jossa kuka tahansa voi tehdä omista kokemuksistaan julkisen videon.

Kaikki aineiston kertomukset olivat Frankin (2013) jaottelun mukaisia palautumistarinoita, joissa kertojan minuus ja kuolemanpelko etäännytetään rikkiäisestä kehosta palautumistarinan avulla. Synnytyskertomuksissa korostuivat kärsimyksen väliaikaisuus ja kokemuksen positiivisuus. Synnytyskertomuksilla oli samankaltainen ajallinen rakenne: vlogit kerrottiin tapahtumien kronologisessa järjestyksessä. Aineiston kertomuksissa käytettiin monenlaisia keinoja videoiden elävöittämiseen ja yleisön viihdyttämiseen. Kuvia, videoklippejä ja musiikkia käytettiin tällaisina kerronnan välineinä. Kaikki vlogeissa oli tarkkaan mietittyä: sisällöntuottajan ulkonäkö, videoiden taustat, musiikki ja kuvat. Silti äitien esiintymisestä huokui arkisuus ja samaistuttavuus. Yhteisöllisyys ja sosiaalisuus näkyivät vahvasti synnytyskertomuksissa. Vlogien tunteita herättävä aihe esiteltiin yleisölle huolellisesti, jotta katsoja olisi valmis videoiden teemaan. Videoiden lopussa seurasi kertomusten reflektiivinen vaihe, jolloin äidit arvioivat omaa kokemustaan ja kannustivat oletettua yleisöään keskusteluun videoiden kommenttikentissä.

6 Julkisten synnytysvlogien tekemisen oikeuttaminen

Tässä analyysiluvussa tarkastelen sitä, miten äidit perustelevat synnytyskertomuksensa julkaisemista YouTuben kaltaisessa julkisessa formaatissa. Aineistoni vlogeissa melkein kaikki äidit perustelivat oletetuille katsojille, miksi he olivat halunneet tuoda oman kokemuksensa julkisesti esille. Käytän analyysini apuna sisällönanalyysia ja aihetta siten, että äitien kertomuksissa esiintyviä motivaatiotekijöitä olisi helppo jäsentää ja ymmärtää. Aineistosta löytyi analyysini perusteella 3 keskeistä teemaa, joilla äidit perustelivat vlogimuotoisten synnytyskertomusten tekemistä: vertaistuen tarjoaminen, ennakkoluulojen rikkominen ja kyseisen elämäntapahtuman tärkeys.

Yhdestätoista vloggaajasta vain kolme ei perustellut sitä, miksi haluaa kertoa synnytyksestä YouTubessa. Selontekovelvollisuudella tarkoitetaan kaikkia niitä tapoja, joilla ihmiset esittävät toimintansa järkevänä, normaalina tai ymmärrettävänä (Tieteen termipankki 2022). Aineistoni äideistä kahdeksan oli siis orientoitunut sellaiseen kulttuurilliseen odotukseen, että asia vaatii perustelua: synnytyksestä

kertominen vlogissa julkisesti omilla kasvoillaan ei ole täysin normien mukaista ja siihen liittyy selontekovelvollisuus.

Kuvio 1. Vlogin tekemisen perustelut aineistossa

	ennakkoluulojen rikkominen	tärkeä elämäntapahtuma	vertaistuki	Yhteensä
Vlogi 1	0	0	0	0
Vlogi 2	0	0	0	0
Vlogi 3	0	1	0	1
Vlogi 4	1	0	1	2
Vlogi 5	2	0	2	4
Vlogi 6	3	0	3	6
Vlogi 7	0	1	0	1
Vlogi 8	0	0	4	4
Vlogi 9	0	2	2	4
Vlogi 10	0	0	0	0
Vlogi 11	0	1	0	1
Yhteensä	6	5	12	23

Kuvio 1. kuvaa kuinka monta kertaa motivaatio mainitaan teemana kussakin vlogissa ja miten eri motivaatiotekijät jakautuvat eri kategorioiden kesken. Kaikista merkittävin äitien kertoma syy vlogien tekemiseen liittyi vertaistuen antamiseen. Tärkeä elämäntapahtuma oli kaikista vähiten mainittu motivaatiotekijä. Monissa aineistoni kertomuksissa mainittiin, että äideille oli merkityksellistä, että omasta synnytyskokemuksesta kerrottiin nimenomaan vlogissa. YouTubessa on tyypillistä, että oman elämän kohokohdat kerrotaan omalla kanavalla yleisölle. Osa aineiston sisällöntuottajista kertoi, että heidän katsojansa olivat paljon toivoneet synnytyskokemusta käsittelevää vlogia. Osa aineiston äideistä kuvasi, että synnytys oli heille merkittävänä tapahtuma ja että he halusivat tehdä sen vuoksi vlogin.

Seuraavissa alaluvuissa syvennyn jokaiseen motivaatiotekijään tarkemmin. Ensiksi puhun vertaistuen antamisen merkityksestä aineiston synnytykertomuksissa. Sen jälkeen tarkastelen synnytykseen liittyvien ennakkoluulojen murtamista. Sitten analysoin, miten synnyttämien tärkeänä elämäntapahtumana voi olla motivoiva tekijä videomuotoisten synnytykertomusten tekemiselle. Lopuksi teen yhteenvedon tässä analyysiluvussa käsittelemistäni teemoista.

6.1 Vertaistuen merkitys

Yleisin syy selonteoissa synnytyksestä kertomiseen YouTubessa liittyi siihen, että äidit sanoivat haluavansa tarjota vertaistukea. Äidit kertoivat kokevansa merkittäväksi sen, että heidän tekemänsä video antaisi vertaistukea muille äideille ja vanhemmille tarjoamalla tietoa. Monet äidit mainitsivat kertomuksessaan, että he toivovat, että heidän tarinansa voi auttaa ja vahvistaa muita. Seuraavassa katkelmassa äiti kuvaa toivettaan siitä, että hänen kertomuksestaan on apua muille.

”Mut hei toivottavasti te tykkäsitte täst videosta. Tästä... tästä oli jollekin hyötyä. Toivottavasti tää loi vähän sellasta positiivista tunnelmaa perätilasynnytykseen. Että perätilasynnytys voi olla syy, niikun ihan tavallinen, ku raivotarjonta synnytyksin. Joten onnee ihan hirveesti jokaiselle, joka odottaa tällä hetkel pienokaista. Ja tsemppii synnytyksiin oli se sitten synnytyystapa ihan mikä tahansa. Mut hei. Me nähään seuraavassa videossa. Moimoi!” (Vlogi 6)

Aineistossani vertaistuen tarjoaminen on tulkintani mukaan osa kulttuurista mallitarinaa ja ikään kuin hyväksytyt syy jakaa omia kokemuksia julkisesti. Kulttuurinen mallitarina muodostuu yhteiskunnan käsityksistä siitä, millainen käyttäytyminen katsotaan soveliaaksi kussakin tilanteessa (Härkälä 2006, 17). Muiden auttaminen voidaan kytkeä osaksi hyvää äitiyttä ja on näin ollen sallittu syy normien rikkomiseen, joka saatetaan liittää synnytykokemuksen julkaisemiseen YouTubessa.

Kuten aiemmassa tutkimuksessa on esitetty, sosiaalinen media voi olla hyödyllinen väline vertaistuelle (Strangelove 2010, 103–136). YouTubessa on mahdollisuus anonyymiin keskusteluun nimimerkin turvin. YouTubessa sisällöntekijät voivat käydä keskustelua oman yleisönsä kanssa. Seuraavassa sitaatissa yksi aineiston

äideistä kuvailee, miten hänelle oli paljon hyötyä muiden jo synnyttäneiden naisten sosiaalisessa mediassa kertomista kokemuksista raskauden aikana:

”Ääh mä luin tosi paljon tota synnytyksestä jaa muiden kokemuksista facebookin aktiivinen synnytys- ryhmästä. Mä suosittelen sitä kaikille raskaana oleville. Se on ihana ryhmä ja sieltä saa tosi paljon sellasta tukea ja tsemppiä. Eli siis perehdyin paljon paremmin synnytykseen, sen kulkuun, öö luin kaikista mahdollisista kivunlievitystavoista, hyvistä ja huonoista puolista. Et mä tiedän varmasti et mitä mä haluan siel synnytyksessä ja mä tein semmosen toivelistan kätilöille, missä luki tarkkaan, mitä mä toivon synnytyksessä. Ja kätilöt luki sen ja noudatti sitä ja kyseli sitten, jos mä haluan muuttaa sitä sen synnytyksen aikana.” (Vlogi 8)

Äiti kuvaa kuinka synnytykseen perehtyminen vähensi pelkoja tulevaa synnytystä kohtaa. Osa äideistä piti merkityksellisenä ja yhtenä videoon tekemiseen motivoivana syynä tiedon lisäämistä, mikä on myös vertaistuen muoto. Aineiston synnytyskertomuksissa on monessa kohdassa opetuksellinen sävy: äidit kertoivat erittäin yksityiskohtaisesti siitä, miten he olivat valmistautuneet synnytykseen ja mikä auttoi heitä synnytyksen aikana. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi erilaiset lääkkeettömät ja lääkkeelliset kivunlievitystekniikat, rentoutusmenetelmät, toivelista kätilöille tai erilaiset luontaistuotteet, joilla on havaittu positiivisia vaikutuksia synnytyksen etenemiseen tai siitä palautumiseen. Seuraavissa katkelmissa äiti kertoo siitä, miten tärkeää tiedon jakaminen synnytyksestä oli hänen mielestään ja mitkä asiat olivat auttaneet häntä.

”Ja oikeestaan mä oon sitä mieltä, että synnytys on semmonen asia ja tieto ei lisää välttämättä tuskaa, vaan päinvastoin. Mä olin selvittäny tosi paljon tämmösiä luonnonmukaisia keinoja, millä mä saisin apua siinä vaiheessa. Niiku on apua saada esimerkiks puudutuksia ja mitä, mistä mä koen tosi paljon hyötyä. Ja tuo oli just ne akupunktiopisteet mitä löytyy netistä, kun esimerkiks käy googlaamassa synnytys ja akupunktiopisteet. Ja sitten tosta niin sanotusta synnytyslaulusta, elikkä siitä äänen käytöstä. Että sai pidetty just leuan rentona ja se autto pitämään sit rentona tota lantion aluetta. Muutenkin keskittymään ehkä siinä kivun keskellä ees johonkin. Ja sitten mä sain hengitettyä. Se hengitys on niin tärkeetä. Et muistaa hengittää synnytyksen aikana. Et varmasti saa kohtu lihas happee. Ja itte saa happee ja sitten

se kipu ei tunnu niin pahalta, kun silloin kun pidättää sitä happea tai ei hengitä.”
(Vlogi 8)

”Ää mä join myös vadelmanlehtiteetä. Mä en tiedä toimiiko se. Mä en nyt puhu siitä klipperin teest, vaan mä tilasin ihan oikeita vadelmanlehtiä ja tein niistä sitä teetä. Ja join sitä sitten kolmen viikon ajan joka päivä pari kertaa. Ja siitä on puhuttu, että sen pitäis voimistaa niitä supistuksia, ku synnytys käynnistyy ja helpottaa palautumista ja nopeuttaa sitä synnytystä. Ja ainakin mul on semmonen kokemus, että tää synnytys oli tosi paljon nopeempi ja paljon helpompi niin sanotusta. Ja mä oon palautunut tosi hyvin. Elikkä mä en tiedä auttoks se vai oliko se vaan sattumaa, mutta mä koin, että siitä ehkä saatto olla hyötyä.” (Vlogi 8)

Yllä olevissa kertomuksissa äidit painottivat huolellista valmistautumista synnytykseen ja kuinka tämä auttoi heitä pysymään aktiivisena toimijana koko synnytyksen ajan. Osallistumisen motivaation näkökulmasta on oleellista ymmärtää mikä motivoi ihmisiä osallistumaan ja tuottamaan sisältöjä sosiaaliseen mediaan ja digitaalisiin verkkoyhteisöihin (Matikainen 2008, 28–29). Verkossa toimiminen kytkeytyy itsensä ilmaisemiseen. Käytän analyysini tukena Jay Deragonin (2007) tekemää erittelyä sisällön tuottamiseen liittyvistä motiiveista, jonka olen esitellyt tarkemmin luvussa 3. Hänen jaottelussaan on kuusi teemaa: oppiminen, yhteydet, samankaltaisuus, liiketoiminta, luovuus ja odotukset.

Oppimiseen liittyvän motivaation Deragon (2007) ymmärtää ihmisen haluna omaksua verkosta erilaisia asioita ja sen mitä verkko itsessään on ja tarjoaa. Samankaltaisuuteen kytkeytyvän motivaation Deragon (emt.) liittää verkossa olevat yhteisöt, joissa on ihmisille läheisiä ryhmiä ja foorumeita, ja jotka yhdistävät ihmisiä henkilökohtaisesta ja ammatillisesta näkökulmasta.

Omassa aineistossani äitien halu tarjota vertaistukea ja tietoa kytkeytyi Deragonin (2007) nimeämiin oppimisen ja samankaltaisuuden teemoihin. Synnytyskokemustaan käsittelevillä videoillaan äidit voivat tavoittaa muita ihmisiä, jotka ovat tuoreita vanhempia, eli ovat samankaltaisessa tilanteessa heidän kanssaan. Äidit erittelivät vlogeissaan niitä asioita, jotka auttoivat heitä selviämään synnytyksestä. He myös mainitsivat, että he hyötyivät tutustuessaan muiden synnytyskokemuksiin ennen omaa synnytystään. Kyse on vastavuoroisuudesta: äidit ovat itse saaneet arvokasta

tietoa toisten kokemuksista ja nyt heillä on mahdollisuus osallistua tiedon kartuttamiseen omien kertomustensa kautta. Yksi aineistoni äideistä mainitsi, että hän katseli raskauden aikana muiden naisten synnytyksestä kertovia vloggeja ja sai niistä rohkaisua. Hän myös kertoi, että hänelle oli itsestään selvää, että hänkin haluaisi tehdä raskauden jälkeen vlogin omasta synnytyksestään.

Seuraavassa alaluvussa käsittelen synnytykseen liittyvien ennakkoluulojen kumoamista äitien kertomana motiivina synnytyksestä vloggaamiselle. Aineistossa yksi useimmin mainituista motivaatiotekijöistä koski synnytykseen liittyviä ennakkokäsityksiä.

6.2 Ennakkoluulojen kumoaminen

Aineiston kertomuksissa äidit toivat selkeästi esiin, että synnytykseen liittyy paljon negatiivisia miellelyhtymiä ja pelkoja. Äidit kertoivat haluavansa ottaa osaa synnytyksestä käytyyn keskusteluun oman tarinansa kautta ja vähentää synnyttämiseen liittyviä negatiivisia ennakkoluuloja. Seuraavan katkelman äiti perustelee omaa motivaatiotaan kokemuksensa kertomiselle sillä, että hän halusi vähentää synnyttämiseen liittyviä pelkoja.

”Mä tuun kertoa teille tunti tunnilta minuutti minuutilta, et miten mun synnytys meni ja vastasko se mun toiveita. Ja mä tuun laittaa tähän videoon... väliin pätkiä sieltä synnytyksestä, video pätkii, ku ollaan kotona, synnytyssalista. Ehkä jotain kuvia niin pääsette oikeesti fiihistelemään et millasta se oli. Mä haluan omalta osaltani rikkoa vähän niitä ajatuksia siitä, et synnytys on jotain todella pelottavaa ja kivuliasta. Mä haluan, että ensisynnyttäjät voi mennä luottavaisin mielin synnytyssaliin tai synnyttää kotona. Sillä ajatuksella et he tietää, mitä heidän keho tekee ja he luottaa siihen.” (Vlogi 4)

Katkelmassa äiti puhuu siitä, miten hän haluaa, että ensisynnyttäjät voivat mennä turvallisella mielellä synnytyssaliin ja luottaa omaan kehoonsa. Moni aineiston kertomuksissa esiintyvistä äideistä painotti sitä, että heidän synnytyskokemuksensa oli erittäin positiivinen. Synnytys voi kertojien mukaan olla voimauttava ja korjaava kokemus, jos edellinen synnytys on mennyt huonommin. Seuraavassa katkelmassa äiti kertoo positiivisesta synnytyskokemuksestaan.

”Kaikki synnytykset on hienoja, yhtä hienoja. Niin sit välil tuli sellanen tunne, minkä takii sitä nyt öö hirveesti hehkutettiin, että mä synnytin perätilassa. Koska ku mun mielest toi luo vielä enemmän sitä sellasta... vääritymää sille, että kuinka perätilasyntyys on muka hirveen haastava. Joo siinä vaan enemmän joudutaan käyttää siiten niikun valvontaa ja tollasta. Ja se sitä valvotaan tosi paljon, siellä on monta ihmistä sun kanssa sillon kun sä synnytät. Ja koko ajan yks ihminen tuijottaa vauvan sykkeitä. Ja se on niikun tosi hallittua ja niikun siin ei ollu mitään hosumista tai mitään. Ja se oli mun mielestä tosi hallittu kaunis kokemus. Ja mä tunsin olevani tosi turvassa. Ja mä en kuvitel... tai siis ei... Mul ei ollu yhtään sellanen tunne et tää ois yhtään sen vaarallisempi, kun mikään muukaan synnytystapa.” (Vlogi 6)

Katkelmassa äiti kuvailee ennakkoluuloja, joita perätilasyntytykseen liitetään. Hänen synnytyskokemuksensa esiintyy turvallisena ja tavanomaisena: synnytyksessä on enemmän valvontaa, sitä seuraa monta ihmistä ja kokemus oli hänen mukaansa hallittu ja kaunis.

Edellisessä katkelmassa äiti puhuu muiden ennakkoluuloista, mutta osa äideistä kertoi myös omista synnytykseen liittyvistä ennakkoluuloistaan. Tämä on keino perustella ennakkoluulojen kumoamisen tärkeyttä synnytyksestä vloggaamalla. Aineistossa väärät ennakkokäsitykset liittyivät elokuvista saatuihin vääränlaisiin mielikuviin tai kauhutarinoihin, joita äiti on lukenut tai kuullut muualta. Seuraavan katkelman äiti puhuu omista ennakkoluuloistaan ennen synnytystä:

”Elikkä mun ensimmäinen synnytys. Mä olin kuvitellu synnytyksen silleen, että et et se menee just lapsivesi ja sit lähetään kiirreellä sinne sairaalaan. Ja oikeestaan mä olin kuvitellu sen sellaseks kun aina kaikis elokuvissakin. Ja siis se, että niikun eihän se oo niikun mitään sellasta. Ja mä jonkin verran luen, lueskelin kaikkii kauhutarinoita, mikä voi mennä pieleen. Ja mua, mä kuulin aina vaan kaikkii kauhutarinoita. Mua pelotti tosi. Tai siis mä en silleen osannu pelkää ku vasta sitten lähe... niiku ku synnytys rupee olee, rupes olee tosi lähellä. Ja mä aattelin et mä tuun olee sellanen, et mä vaan karjun ja huudan siellä kättilöille ja oon tosi inhottava ja se sattuu niin paljon, että taju lähtee. Ja mä repeen perveriin asti.” (vlogi 11)

Äiti kuvaa katkelmassa kuinka hän oli muodostanut synnytyksestä väärää ennakkokäsityksiä elokuvien perusteella. Äiti kertoo, kuinka hän raskauden aikana

tutustui muiden negatiivisiin synnytyskokemuksiin, mutta hänen ennakkokäsityksensä osoittautuivat vääriksi.

Aineistossani äitien pyrkimys murtaa synnytykseen liittyviä ennakkokäsityksiä kytkeytyy Deragonin (2007) jaottelun yhteyksien ja samankaltaisuuden näkökulmiin. Hänen mukaansa ihmisiä motivoi sisällön tuottamiseen uusien ihmisten tapaaminen ja yhteyksien luominen. Vlogiensa avulla äidit kykenevät tavoittamaan muita äitejä ja mahdollisesti vähentävät synnyttämiseen liittyviä pelkoja. Synnytys on henkilökohtainen kokemus ja verkon digitaalisilla foorumeilla on Deragonin (2007) mukaan mahdollisuus yhdistää ihmisiä.

Motivaation sisällön tuottamiseen voidaan jakaa karkeasti myös identiteetin tuottamiseen ja yhteisöllisyyteen. Jälkimmäiseen kytkeytyvät jakaminen, vastavuoroisuus, yhteistyö ja samankaltaisuus. Ihmiset osallistuvat sosiaaliseen mediaan enimmäksä määrin sen vuorovaikutteisen luonteen vuoksi. Jakamallaan omaa sisältöä henkilö voi kokea, että hän kykenee vaikuttamaan verkkoympäristöihin ja sen muihin jäseniin. (Matikainen 2008, 28–29.) Aineistossa äidit painottivat, että he pyrkivät vaikuttamaan omaan yleisöönsä oman synnytyskokemuksensa kautta ja vähentämään synnytykseen liittyviä vääriä käsityksiä.

6.3 Tärkeä elämäntapahtuma

Tärkeä elämäntapahtuma poikkeaa aineiston muista motivaatiotekijöistä, koska siihen ei liity yhteisöllisiä aspekteja. Pieni osa äideistä mainitsi, että motivaatio vlogin tekemiselle kiinnittyi osaltaan siihen, että synnyttämisen on ollut heille merkityksellinen elämäntapahtuma. Kun sisällöntuottaminen liittyy henkilön sisäisiin motiiveihin, niihin kytkeytyvät itseilmaisus, luovuus, maine, pystyvyyden tunne ja taitojen kehittäminen (Matikainen 2008, 28–29). Aineistossa äidit puhuivat tarpeestaan tärkeän elämäntapahtuman taltioimiseen. Seuraavassa katkelmassa äiti perustelee synnytyksestä kertovan vlogin tekemistä:

”Ja mä en oo vieläkään tehny sitä storytime- videota, vaikka mun on pitänyt tehdä jo kauan. Mä on kirjottanu siitä tekstiversion blogiin. Mutta sen mä kirjoitin sillon aika kiireellä ja sillei niiku jotenki vähän ehkä ei niin ajatuksella. Ja mun mielestä se on semmonen homma, mistä mä haluan tehdä myös videon, koska se oli niin tärkeä ja

semmonen ikimuistoinen hetki. Mää haluan et siitä on joku tämmönen elävämpi tota juttu myös muistona. Mulla on aivan älyttömän huono muisti, joten mun on pakko luntata täältä jotain juttuja. Koska mä en varmasti muista kaikkia asioita. On siitä kuitenkin jo niikun sanoin se kahdeksan kuukautta. Mutta lähdetään synnyttämään.”
(Vlogi 7)

Äiti kertoo, että hän halusi saada synnytyskokemuksesta elävän muiston, johon kokemuksesta kertova vlogi tarjoaa sopivan keinon. Kyse on itseilmaisusta ja luovuudesta: vlogi on itsessään luova esitys, jonka avulla äidit voivat ilmaista itseään ja luoda pysyvän muiston heille merkityksellisestä tapahtumasta. Niissä synnytyskertomuksissa, joissa vlogien tekemistä perusteltiin tärkeällä elämäntapahtumalla, painotettiin synnytyskokemuksen ikimuistoisuutta ja ainutkertaisuutta.

Tässä analyysiluvussa olen tarkastellut sitä, miten äidit perustelevat synnytyskertomuksen julkaisemista julkisesti YouTubessa. Suurin osa aineiston äideistä perusteli vlogeissaan, miksi he halusivat kertoa omasta synnytyskokemuksestaan julkisesti. Synnytyskokemuksesta kertomiseen omilla kasvoillaan julkisesti vlogeissa liittyä selontekovelvollisuus: siinä on jotain normeista poikkeavaa, joka vaatii selittelyä.

Löysin aineistoa analysoidessa kolme erilaista motivaatiotekijää: vertaistuki, ennakkoluulojen rikkominen ja tärkeä elämäntapahtuma. Näistä motivaatiotekijöistä kaikista useimmin mainittu oli vertaistuki. Tärkeä elämäntapahtuma tuli myös selkeästi aineistosta esille yhtenä motivaatiotekijöistä, mutta se mainittiin muita motivaatiotekijöitä harvemmin.

Monet äidit mainitsivat toivovansa, että heidän synnytyskertomuksensa auttaisi muita äitejä. Äidit pitivät merkityksellisenä, nimenomaan sitä, että he kertoivat omasta kokemuksestaan vlogissa. Tiedonlisääminen oli myös yksi merkittävä vertaistuen muoto, joka oli yksi videon tekemiseen motivoivista syistä. Aineistossa äidit toivat esille sen, että synnytykseen liittyä negatiivisia miellelyhtymiä. He kertoivat, että he haluavat omalla kertomuksellaan osallistua synnytyksestä koskevaan julkiseen keskusteluun ja vähentää synnyttämiseen liittyviä ennakkoluuloja.

7 Kipu ja sen kohtaaminen

Synnytyskipu on ainutlaatuinen kipukokemus muunlaisiin kipuihin verrattuna, koska sillä on yleensä positiivinen lopputulos. Synnytyskipun kokemuksissa on suuria eroja. Osa synnyttävistä naisista ajattelee että, synnytyskipu on oleellinen osa synnytystä. Synnytyskipun kokemisen jälkeen äidit tuntevat kasvaneensa ihmisenä. Osa taas ei koe synnytyskipulla olevan minkäänlaista arvoa. Kivunlievitykseen turvautuminen voi toisille merkitä epäonnistumista ja aiheuttaa syyllisyyttä, toisille taas jääminen ilman onnistunutta kivunlievitystä voi olla traumaattinen ja hankala kokemus. (Nuutila & Sarvela 2009.)

Tässä luvussa tutkin, millaisia merkityksiä kipu saa aineistoni synnytyskertomuksissa. Synnytyskipu oli yksi aineistoni tärkeimmistä teemoista, minkä vuoksi kivusta puhumisen analyysi on perusteltua. Kuvioista 2 ilmenee, kuinka usein kivusta puhutaan kussakin kertomuksessa. Kipu on erittäin tärkeä teema jokaisessa kertomuksessa ja se mainitaan teemana aineistossani yhteensä 143 kertaa. Vlogi viittaa yksittäiseen videomuotoiseen synnytyskertomukseen. Alemmasta rivistä näkyy, kuinka monta kertaa kipu on mainittu teemana kertomuksessa.

Kuvio 2. Kivun kuvausten yleisyys vlogeissa

	vlogi1	vlogi2	vlogi3	vlogi4	vlogi5	vlogi6	vlogi7	vlogi8	vlogi9	vlogi10	vlogi11	yhteensä
kipu	13	14	13	21	7	7	15	16	16	13	8	143

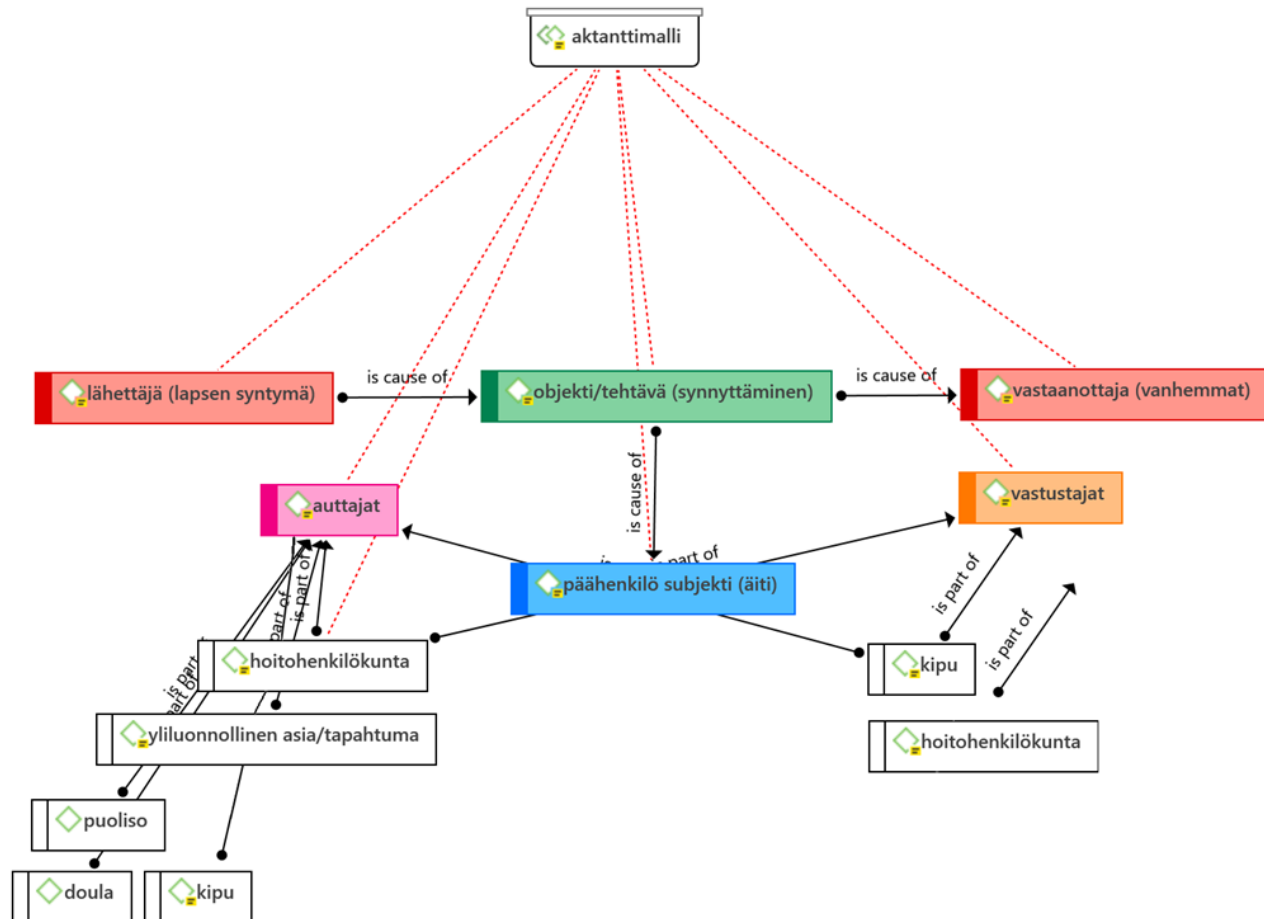
Kivulla on aineistossa ristiriitainen asema: se saa sekä auttajan, että vastustajan roolit. Analysoin tätä kivun kahtiajakoisuutta narratiivisen analyysin piiriin kuuluvan aktanttimallin avulla, jota olen kuvannut tarkemmin luvussa neljä. Aktanttimallissa subjektilla tarkoitetaan kertomuksen päähenkilöä, jonka näkökulmasta kertomus kerrotaan ja jolla on kertomuksessa jonkinlainen tavoite, objekti, jota kohti hän lähtee ohjaamaan pyrkimyksiään. (Greimas 1980, 196–216.) Aineistoni synnytyskertomuksissa objekti oli hyvin selkeä: synnytyksestä selviäminen, siten että molemmat sekä äiti että lapsi ovat terveitä ja voivat hyvin. Aineistoni kertomuksissa

subjektina olivat äidit, jotka toimivat samalla kertomusten kertojana. Parissa aineiston vlogissa synnytyskertomusta kertoivat molemmat vanhemmat yhdessä. Tällöin molemmat heistä olivat selkeästi kertomuksen päähenkilöitä.

Aktanttimallissa auttajat ovat kertomuksen sellaisia tekijöitä tai henkilöitä, jotka auttavat päähenkilöä saavuttamaan oman tavoitteensa, objektin. Tutkimusaineistossa kipu, puoliso tai hoitohenkilökunta olivat toimijoita, jotka saivat auttajan roolin. Vastustajia ovat puolestaan ne tekijät, jotka hankaloittavat tai estävät päähenkilön toimintaa. (Greimas 1980, 196–216.) Aineistossani samalla toimijalla saattoi olla useampi rooli. Esimerkiksi hoitohenkilökunta sai sekä vastustajan että auttajan rooleja.

Aina kaikkia aktanttipositiota ei löydy selkeästi kertomuksesta. Positiot voivat olla abstrakteja tekijöitä ja yhdellä tekijällä voi olla yhtäaikaisesti useampi aktanttipositio. (Greimas 1980, 196–216.) Seuraava kuvio 3. ilmentää sitä, millaisia aktanttipositiota tutkimusaineistosta löytyi. Kuvio kiteyttää keskeisimmät havainnot aineistosta. Kuvioista on nähtävissä, että kivulla oli aineistossa kahtiajakoinen rooli sekä auttajana, että vastustajana. Auttajiksi äitien synnytyskertomuksissa positioituivat selkeästi puoliso, doula tai jokin synnytyksen yhteydessä tapahtunut asia, jonka äiti tai vanhemmat mielsivät yliluonnolliseksi. Kuvioista nähdään, miten lapsen syntymä toimi kertomuksissa tapahtumien liikkeelle panevana voimana, lähettäjänä, joka asettaa objektin. Äidillä oli kertojan ja päähenkilön roolien lisäksi vielä kolmaskin rooli kertomuksissa: hän vastaanottaa kertomuksen objektista saadun hyödyn, eli hän vanhempana saa synnytyksen jälkeen vauvan uutena perheenjäsenenä elämäänsä.

Kuvio 3. Aktanttipositiot vlogien synnytyskertomuksissa

7.1 Auttava kipu

Synnytyskipu odotettuna merkinä synnytyksen alkamisesta

Aineistooni valikoitui monia sellaisia synnytyskertomuksia, joissa synnytyksen alkaminen oli myöhässä laskettuun aikaan verrattuna. Sellaisissakin kertomuksissa, joissa synnytys ei ollut myöhässä, synnytyksen alkamiseen liittyi monenlaisia vahvoja tunteita. Äidit kuvailivat kertomuksissaan turhautuneisuuden ja jännityksen

sekaisia tunnelmia. Ruumiillisuus välittyi vahvasti äitien kuvaillessa tuntemuksiaan juuri ennen paljon odotettua synnytystä. Aineistossa äidit kuvailivat oloansa fyysisesti tukalaksi raskauden viimeisinä päivinä. Moni toivoi synnytyksen alkavan pian, jotta oma olo helpottuisi. Osa äideistä kertoi, miten heillä oli ollut pidemmän aikaa fyysisiä oireita synnytyksen lähestymisestä. Monessa synnytyskertomuksessa äidit kertoivat, että näitä oireita oli tullut jo pidemmän aikaa, mutta synnytys ei ollut käynnistynyt ja heidän oli täytynyt olla valmiina synnytyksen alkamiseen päivittäin omassa arjessaan. Tällainen tilanne kuvattiin turhauttavana ja hankalana. Alla oleva sitaatti kuvaa synnytyksen odotteluun liittyvää turhautumusta.

”Ja mul alko ihan samantien kipeet supistukset. Sillei mut öö ne tuli jotain kymmenen minuutin välein. Mut niis oli jo kipua. Mul oli sellanen tosi epämukava olo. Mutta niikun aika usein ihmiselle käy niin mua supisteli pari tuntia ja whum ne hiipu. Seuraavana päivänä taas sama. Pari kolme tuntia säännöllisii supistuksia, whum hiipu. Ja sitä eli siis lantenssivaihetta jatku neljä päivää. Joka päivä säännöllisiä supistuksia mut ei. Ei vaan lähtenyt. Ja mä olin ihan silleen... Mä olin ihan varma et tää menee yliaikaseks. Ja mä joudun sektioon, ku tää ei lähe käynnistyy ja mä olin ihan jo menettäny melkeen uskoni.” (Vlogi 6)

Katkelmassa äiti kuvaa kuinka hän luuli synnytyksen jo alkaneen, mutta voimakkaat supistukset loppuivat muutaman tunnin jälkeen. Moni äiti kertoi aineistossani jännittäneensä raskauden pitkittymistä ja sitä, että synnytys jouduttaisiin käynnistämään keinotekoisesti sairaalassa. Äitien puheessa oli vastakkain luonnollisuus eli synnytyksen luonnollinen käynnistyminen ja ei-toivottu keinotekoisuus, joka liittyy synnytyksen lääkkeellisen käynnistyksen uhkaan. Luonnonmukaisuus oli kantavana teemana monessa kertomuksessa. Jotkut äidit olivat esimerkiksi käyneet osteopaatilla lääkkeettömässä synnytyksen käynnistyshoidossa. Synnytyskipujen alkaminen kuvattiin kertomuksissa siis merkinä toivotusta luonnollisuudesta ja synnytyksen normaalista käynnistymisestä ilman lääketieteellisiä interventioita. Seuraavassa sitaatissa äiti kuvaa omaa huojennustaan, kun synnytys käynnistyy itsestään.

” Ja sitten mä herään kuudelta ja hirvee selkätulipalo. Mä sanoin sitä aina selkätulipaloksi. Ja ku se ensimmäinen selkätulipalo supistus tuli nii mä tiesin heti, että tänään se syntyy. Mä olin siit tosi onnellinen, että mul ei tuntunu supistukset

muualla, ku selässä...No sit kello tuli seittemän ja mä herätin Antin ja sanoin että mul on tullu jo tunnin ajan supistuksia säännöllisii että tänään syntyy. Antti ei ekan uskonu se luuli et ne on taas niitä mun harjotus supistuksia. Mut sit me noustiin ylös ja mul tuli niiku kymmenen minuutin välein aina kipee supistus. Ne sattu jo aika paljon ja mä muistan, ku mä kävelin tässä olkkarin lattiaa ympyrää tällei ku sattu kauheesti. No sitten ne supistukset tuli jo viiden minuutin välein ja sit mä menin suihkuun tonne ja suihkutin kuumaa vettä tänne alas. Sit mä muistan, ku mä nojailin tuol eteisin rahii vasten ja huusin et Antti mua sattu kauheesti et nyt pitää lähtee oikeesti. Mä soitin viel mun äitille ja sanoin että nyt on synnytys käynnissä.” (Vlogi 3)

Katkelmassa äiti kertoo, kuinka hän herää koviin selkäkipuihin ja tunnistaa kivun ansiosta oman synnytyksensä alkaneeksi. Aineiston kertomuksissa säännöllisten supistusten alkaminen kuvataan usein helpotukseksi. Kaikki äidit suhtautuivat synnytyksen alussa tuleviin supistuksiin positiivisesti. Kipu ei tuntunut miellyttävältä, mutta oli kuitenkin siedettävää. Synnytyskipu ja voimakkaat supistukset olivat varma merkki synnytyksen alkamisesta. Kipu saa tässä kohtaa selvästi auttajan roolin: Kipu ei ole pahaa tai vaarallista, vaan normaalia ja asiaan kuuluvaa. Äidit liittivät kipujen ja synnytyksen alkamisen siihen, että heidän oma ruumiinsa toimii kuten pitääkin ja luonto tietää mitä tekee. Osa äideistä kuvaa tunteneensa suurta liikuttuneisuutta ja onnellisuutta kipujen alkaessa, kuten alla olevassa esimerkissä.

”Mul on jotenki ihan tämmönen pieni mental break down niiku hyväl tavalla. Mul on tullu eilen yöllä siin menkkamaisii tuntemuksii. Jaa puuh täs päivän aikana... rakas! Rakas mitä sä teet? (kuvaa sängyllä peuhaavaa koiraa) Ja täs päivän aikana niit on tullu useempaan otteeseen ja mä en tienny et supistus tuntuu, nii mä en tiä voiks se olla supistus. Mut se ei oo tuntunu mitenkää super kivalta. Puuh Mua rupee itkettä. Mä oon toivonu niin paljon et tää synnytys käynnistyis itestään.” (Vlogi 4)

Sitaatissa äiti kertoo omista tunteistaan liittyen synnytyksen alkamiseen. Hän kuvaa omaa toivettaan siitä, että synnytys käynnistyisi itsestään ja kuinka tuntemukset mahdollisesta alkavasta synnytyksestä saavat hänet melkein itkemään. Samantapaisia kuvauksia ilon tunteista kertomuksissa esiintyi myös matkalla sairaalaan. Yhdessä

aineiston synnytyskertomuksessa äiti kertoi sairaalamatkaan liittyvistä ilonsekaisista tunteistaan ja ”mahtavasta fiiliksestä”.

7.2 Päihitetty kipu

Synnytyskipuun suhtautuminen positiivisena kipuna

Tässä alaluvussa käsittelen tilanteita, joissa synnytyskipu esiintyi kertomuksissa luonnollisena ja hallittavana kipuna, joka vie synnytystä eteenpäin. Kaikissa kertomuksissa käytettiin paljon aikaa supistusten kuvailemiseen: kuinka usein supistuksia tulee, kuinka pitkäkestoisia ne ovat ja kuinka voimakkailta ne tuntuvat. Kipu on kertomuksissa suuressa roolissa: Äidit kuvasivat ruumiillisia tuntemuksiaan hyvinkin yksityiskohtaisesti.

Iso osa äideistä kuvaili halunneensa lääkkeettömän ja luonnonmukaisen synnytyksen. Tämä liittyi äitien kertomuksissa synnytyksen keinotekoisien käynnistämisen ohella lääkkeiden mahdollisiin haittavaikutuksiin. Yksi äideistä kertoi, että hän oli itse tutustunut lääkkeellisen kivunlievityksen mahdollisiin haittoihin, joihin kuului mahdollisten repeämisten lisääntynyt riski tunnottomuuden takia. Monella muullakin äidillä oli ajatus lääkkeettömästä synnytyksestä, mutta suurin osa heistä ei perustellut valintaansa kertomuksissaan. Alla olevassa sitaatissa on yksi esimerkki supistusten yksityiskohtaisesta kuvailemisesta.

”Harjoitussupistukset on sellasia, että sun kohtu kovettuu ja öö tai kohtu supistelee, vatsa kovettuu mutta se ei aiheuta kipua. Ja synnytyssupistukset on sellasia, että ne on kun menkkamaisia aaltoja. Niissä on huippu. Ja mun supistuksiss oli niin et niis oli eka korkein huippu ja sit tuli kaks huippuu, jotka oli koko ajan vähän niikun semmosia laskevia. Eli eka huippu oli kaikista terävin ja sit ne kaks seuraavaa huippuu vähän niiku laski sil supistuksella. Eli mä tiesin aina et nyt tulee supistus.”
(Vlogi 4)

Katkelmassa äiti kuvaa harjoitussupistusten ja oikeiden synnytyssupistusten eroja yksityiskohtaisesti: Tämänkaltaista erittäin yksityiskohtaista kivun kuvausta esiintyi melkein kaikissa tutkimissani kertomuksissa.

Biedma-Velázquez ym. (2015) käsittelevät tutkimuksessaan eri tapoja suhtautua synnytyskipuun. Heidän mukaansa postmoderni suhtautuminen synnytykseen pitää

kipua luonnollisena ja asiaan kuuluvana. Näin ajattelevat äidit eivät halua lääkkeellisiä interventioita synnytykseen. He eivät näe kipua hyvänä vaan luonnollisena. He toivovat kivun torjumista luonnollisilla työkaluilla, kuten erilaisilla luonnonmukaisilla lääkkeillä, meditaatiolla jne. He haluavat voimaannuttavan synnytyskokemuksen ja olla itse oman kertomuksensa päähenkilöitä. (Biedma-Velázquez ym. 2015, 39–47).

Tämä ilmiö näkyy omassa aineistossani. Tutkimusaineistoni kaikki äidit olivat opetelleet käyttämään lääkkeettömiä kivunlievitystekniikoita. Äidit kuvasivat kertomuksissaan, kuinka he pyrkivät ottamaan aktiivisen roolin synnytyksessä. Kertomuksista ilmeni, että kaikki äidit olivat miettineet synnytyksen tilanteita etukäteen sekä pohtineet millaisia ratkaisuja haluaisivat tehdä.

Silloin kun äidit onnistuivat päihittämään kivun, synnytyksestä jäi positiivinen kokemus. Moni äiti, joka oli kyennyt pitämään aktiivisen roolin koko synnytyksen ajan, kuvasi kokemusta voimauttavaksi. He käyttivät paljon erilaisia itseopettelemiaan kivunlievityskeinoja ja olivat valmistautuneet synnytykseen monipuolisesti etukäteen. Tällainen usein käytetty kivunlievitystekniikka oli esimerkiksi synnytyslaulu, jonka avulla pyrittiin pitämään lihakset rentona. Myös akupunktiopisteet ja erilaiset hengitystekniikat olivat sellaisia apukeinoja, joista äidit kokivat saaneensa paljon hyötyä. Äidit olivat kertomansa mukaan opetelleet kivunlievitystekniikat itse oman aktiivisuutensa ansiosta.

Näillä itse opetuilla kivunlievitystekniikoilla oli suuri merkitys, koska niiden avulla he pystyivät enemmän vaikuttamaan synnytyksen kulkuun ja heille syntyi heidän kertomansa mukaan kokemus siitä, että he hallitsevat tilannetta. Äidit eivät olleet pelkästään passiivisia hoitohenkilökunnan toimenpiteiden kohteita. Heillä oli etukäteen mietittynä toiveita synnytyksen suhteen, joita kättilöt noudattivat synnytyksen aikana. Seuraavassa sitaatissa äiti kuvaa kokemustaan siitä, kuinka hän onnistui hallitsemaan synnytyskivut ja kuinka hän koki synnytyksen olleen voimauttava kokemus. Kyseisessä vlogissa äiti ja isä kertovat synnytyskokemuksesta yhdessä.

Isä: ”Kaikki vaan tapahtu silleen niiku kuvailisin sitä niiku puro, jossa vaan niiku juoksee vesi. Se vaan menee. Mikään ei estä sitä (Äiti ymm) Se vaan rauhassa vaan soljuu silleen. Kaikki vaan meni omalla painollaan.”

Äiti: ”Nii. Joku sano et synnytys voi olla voimaannuttava kokemus. Nii mä voisin täät ehkä kuvailla semmosena (Isä: ymm) Tottakai se oli kipeet ne supistukset. Et mitä ol. Mut niistä niit yksitellen pysty ottaa vastaan. Se ei ollu läheskään nii paha, kun edellis kerralla.”

Isä: ”Nii.”

Äiti: ”Jotenki toi niinku se syntymävaihe ja se syntymän jälkeinen se vaihe ja. Et se oli kyl voimaannuttava.” (Vlogi 2)

Katkelmassa vanhemmat kertovat positiivisesta synnytyskokemuksestaan. Synnytyskokemusta kuvataan voimauttavaksi ja tyyneksi kipeistä supistuksista huolimatta. Katkelmasta näkyy, kuinka vanhemmat kertovat kokeneensa synnytyksen hallituksi ja luonnolliseksi tapahtumaksi.

Aineiston kertomuksissa suurin osa äideistä joutui lopulta turvautumaan jonkinlaiseen lääkkeelliseen kivunlievitykseen. Äidit kuvasivat omaa kokemustaan positiivisemmaksi, jos heillä oli kertomuksissa aktiivinen rooli synnytyksen aikana. Näille kertomuksille oli yhteistä se, että synnytyskipua ei koettu lamauttavana ja kipua sai enemmän auttajan kuin vastustajan rooleja. Aineistossa suhtautuminen kipuun oli avainasemassa. Kivun ymmärtäminen luonnollisena osana synnytystä auttoi äitejä selviämään synnytyksestä helpommin. Seuraavassa sitaatissa äiti kertoo synnytyksivun hallitsemisesta ja aktiivisesta roolistaan synnytyksessä.

”Must tuntu et kaikki on hallinassa. Must tuntu, et mä pystyin olee aktiivinen sen synnytyksen aikana. Ja mä pystyin itte kontrolloimaan sitä kipua jollain tasolla, koska mä en kerenny väsähtää liikaa. Se ei sit kuitenkaan menny niin nopeesti et mun pää ei ois pysyny mukana. Elikkä, elikkä se oli just oikeestaan aika täydellinen. Tästä synnytyksestä jäi ylipäätään ihan älyttömän positiivinen filis. Tähän synnytykseen mä olin valmistautunu tosi paljon enemmän, kun mun ensimmäiseen.” (Vlogi 8)

Katkelmassa äiti kuvaa kuinka hän omasta mielestään pystyi hallitsemaan tilannetta ja pitämään aktiivisen roolin synnytyksen aikana. Kokemuksesta jäi äidin kertoman mukaan hyvä tunne.

Aineistossa oli myös sellaisia synnytyskertomuksia, joissa kipu kyllä päihitettiin, mutta tähän tarvittiin hoitohenkilökunnan apua. Tällöin hoitohenkilökunta ja heidän tarjoamansa kivunlievitys saivat selkeän auttajan roolin. Lääkkeellisellä kivunlievityksellä oli näissä kertomuksissa merkityksellinen osa: kivunlievityksestä tuli näiden kertomusten käännekohtia. Äidit kertoivat, kuinka hallitsematon tilanne muuttui miltei välittömästi heidän kipunsa helpottuessa. Myös kertomusten sävy muuttui välittömästi positiivisemmaksi. Äitien oma rooli oli tällaisissa synnytyskertomuksissa selkeästi passiivisempi verrattuna niihin kertomuksiin, joissa äidit turvautuvat useisiin lääkkeettömiä kivunlievityskäytäntöihin synnytyksen aikana. Seuraavassa sitaatissa äiti kuvaa omaa tukalaa oloaan ennen kivunlievitystä ja kivunlievityksen tarjoamaa helpotusta.

” Jaa öö kivunlievityksen kanssa mul oli semmonen ajatus, että mää otan sitten vasta kivunlievitystä, kun on ihan pakko. En tiä mistä tää ajatus niiku tuli ja miks halusin näin, mutta näin mää silloin aattelin. Mä olin kuullu että siis, mitä vähemmän ottaa kivunlievitystä, ja esim. jos ei ota epiduraalia, niin se öö vähentää repeämisen, repeämisten riskiä. Ei ehkä repeä niin paljon, mitä jos on epiduraali, koska se epiduraali vie kokonaan tunnon. Eli sä et ehkä tunne sitä kun sä räpeät. Mutta mä olin lukenut näin. Mä otin kaikesta selvää jo niikun kauan ennen...

Ja mulla oli siis tossa vaiheessa ollu laitettu mittään niiku kivunleivityksiä. Ja mä olin jo lähössä kävelee sinne ammeelle, kun mulla iski niiku. Kivut alko olee paljon pahemmat. Mul alko pyörryttää ja oksettaa. Se kipu oli niin kamalaa, että mul alko niiku pyörryttää. ..

Mutta niin siinä vaiheessa mua alko tosiaan pyörryttää ja oksettaa ja mä nojailin semmoseen nojatuoliin. Ja silloin mä olin niiku valmis todellakin ottamaan jotakin kivunlievitystä. Mulle laitettiin, suositeltiin laittaa tämmönen kohdunkaulan puudutus. Ja se kyllä autto, se vei kaikki supistuskivut pois. Se oli aivan ihana tunne, kun siis ne hirveät kivut lähti. Ja mulla piirty siihen käyrälle supistuksia, mutta mä en tuntenu niitä ollenkaa.” (Vlogi 7)

Katkelmassa äiti kertoo, kuinka hän oli päättänyt, ettei hän ottaisi lääkkeellistä kivunlievitystä, ellei ole aivan pakko. Äiti kuvailee synnytyskipujen muuttuneen sen verran voimakkaiksi, että hänelle annettiin kohdunkaulan puudutus, mikä auttoi kivuista selviämisessä.

Monissa positiivisissa synnytyskokemuksissa synnytys oli suhteellisen helppo ja nopea. Positiivisissa synnytyskokemuksissa hoitohenkilökunnan vuorovaikutus synnyttävän äidin kanssa sujui hyvin. Hoitohenkilökunnan luottamuksella, kannustavalla asenteella ja turvallisella ilmapiirillä oli suuri merkitys aineiston kertomuksissa. Niissä tilanteissa, joissa jouduttiin tekemään välilihankeikkaus eli episiotomia tai synnytyksessä tapahtui jotain muuta yllättävää, hoitohenkilökunnan kannustava ja hyvä vuorovaikutus äitiin mahdollisti positiivisen synnytyskokemuksen.

7.3 Musertava kipu

Kun synnytyskipu on sietämätöntä

Tässä alaluvussa tutkin niitä synnytyskertomuksia, joissa synnytyskipu sai selkeästi vastustajan roolin. Osassa aineiston synnytyskertomuksista synnytyskipu koettiin musertavana ja hankalana asiana. Näissä kertomuksissa lääkkeettömistä kivunlievitystekniikoista ei ollut tarpeeksi apua, ja jouduttiin turvautumaan lääkkeelliseen kivunlievitykseen. Sopivaa kivunlievityskeinoa ei välttämättä löytynyt lääkkeellisistäkään vaihtoehdoista varsinkin silloin, kun synnytys on pitkittynyt tai avautumisvaihe oli ollut erittäin pitkä ja kivulias.

Äidit kuvailivat kipua lamauttavaksi ja vaikeaksi. He olivat tilanteissa erittäin turhautuneita ja väsyneitä. Henkinen tuki oli tärkeässä roolissa tällaisissa synnytyskertomuksissa: äidit kuvailivat, kuinka he saivat tukea joko hoitohenkilökunnalta, lapsen isältä tai doulalta. Äitien kertomuksista ilmenee, että vaikean kivun kohtaaminen jonkun kanssa oli helpompaa, kuin sen kohtaaminen yksin.

Osa äideistä joutui koronatilanteen takia viettämään paljon aikaa itsekseen sairaalassa ilman läheisten tukea. Hoitohenkilökuntakaan ei usein kyennyt olemaan paikalla synnyttävän äidin tukena ennen synnytyksen ponnistusvaihetta. Seuraavassa

sitaatissa äiti kuvailee kokemaansa vaikeaa kipua ja kuinka oikeanlaista kivunlievitystä oli vaikea löytää.

”Tuntu että kohta vuorokaus mennyt ja mä vaan kärsin eikä mitään tapahdu. En ollu edelleenkään auennut yhtään, mutta supistukset vaan koveni. Siitä sitten viideltä tosiaan uusi kipupiikki. Ei auttanu yhtään. Aloin päinvastoin oksentamaan siitä vähäisenkin nesteen mitä olin saanut alas. Siitä sitten yritettiin aina oksentelun ja supisteluiden välissä kävellä mitä pystyin. Ja nojailin aina supistusten tullessa mieheen tai seinään. Mikä nyt tuntui sillä hetkellä parhaimmalta.” (Vlogi 1)

Katkelmassa äiti kuvaa kuinka hän joutui kärsimään pitkään kovista synnytyskivuista. Äidin kuvauksessa painottuvat tilanteen hallitsemattomuus ja kivun sietämättömyys. Tällainen kivun kuvaaminen kaoottiseksi ja kesyttämättömäksi oli yleistä niissä kertomuksissa, joissa synnytyskokemus oli muita aineiston kertomuksia vaikeampi.

Biedma-Velázquez ja kumppaneiden (2015) mukaan nykyisessä länsimaisessa yhteiskunnassa kipu nähdään hyödyttömänä ja steriilinä asiana, jolla ei ole tarkoitusta ja joka pitää minimoida. Kivun välttämällä on itseisarvo. Synnytyskipu on kuitenkin paljon monimutkaisempi ilmiö, johon vaikuttavat muut ominaisuudet kuin pelkästään kipua välttävä kulttuuri. 1800-luvun loppupuolen tieteellisen kehityksen myötä logiikka ja järki alkoivat hallita eri sosiaalisia aloja, ja naisten perinteinen rooli kotitalouden piirissä muuttui. Naiset antoivat synnytyskivulle merkityksen, joka on paljon vähemmän sidoksissa kokemukseen. Naisen rooli synnytyksessä muuttui passiiviseksi kohteeksi, jota valvovat ja hallinnoivat lääketieteen ammattilaiset, jotka "omistavat" tiedon synnyttämisestä ja kivunlievityksestä. (Biedma-Velázquez ym. 2015, 39–47.)

Aineiston kertomuksissa, joissa synnytyskokemus oli negatiivisempi, kipu esittäytyi vastustajana, jota oli vaikea voittaa. Äidit eivät kyenneet hallitsemaan tilannetta, ja heillä oli selkeästi passiivisempi rooli. He olivat enemmän hoitohenkilökunnan toimenpiteiden kohteita, kuin aktiivisia toimijoita. Äitien suhtautuminen kipuun oli negatiivisempaa muihin aineiston synnytyskertomuksiin verrattuna. Kipua kuvailtiin synnytykseen erottamattomasti kuuluvana välttämättömänä pahana, jota oli

mahdotonta saada kuriin. Seuraava sitaatti on esimerkki tilanteesta, jossa äiti kertoo kokeneensa kivun erittäin lamauttavaksi ja vaikeasti hallittavaksi.

”Mä muistan, kun mä siellä synnytyssalissa hytkyin sillä jumppapalolla ja imin sitä ilokaasua imin, tai hengittelin, ja oksennin ja oksensin välissä, kun se kipu oli niin lamaa... lamauttava. Kätilö tsemppasi tosi hyvin. Mulla oli ihana yökätilö. Jaa siitä oli tosi paljon tukea, samoin miehestä. Ja yhdeltätoista kysyttiin multa, että haluunko epiduraalin, vaikka mä olin siinä vaiheessa auennut sitten lopulta kaksi senttiä. Mutta tilanne oli se, että mä en jaksaisi synnyttää, jos mä, jos tilanne jatkuu tuollaisena.” (Vlogi 1)

Katkelmassa äiti kertoo kokemuksestaan, jossa kipu esiintyi hallitsemattomana. Äiti kuitenkin kuvaa kuinka hoitohenkilökunnan tuki oli hänelle merkityksellistä. Niissä kertomuksissa, joissa kipu koettiin voittamattomaksi, hoitohenkilökunnan rooli tuen ja turvallisuudentunteen lähteenä korostui. Kivun hallitseminen ja hoitohenkilökunnan suhtautuminen olivat määrittäviä tekijöitä positiivisen synnytyskokemuksen kannalta.

Tässä luvussa olen käsitellyt synnytyskipun roolia aineiston synnytyskertomuksissa. Olen jaotellut äitien tapoja suhtautua kipuun kolmeen eri teemaan: auttavaan kipuun, päihitettyyn kipuun ja musertavaan kipuun. Kertomuksissa kipu esiintyi auttavassa roolissa synnytyksen alussa. Tällöin kipu oli varma merkki synnytyksen luonnollisesta alkamisesta. Luonnonmukaisuus oli tärkeä teema äitien synnytyskertomuksissa. Synnytyskipu liitettiin siihen, että keho toimii normaalisti ja luonto tietää mitä tekee. Osa äideistä oli opetellut oman aktiivisuutensa ansiosta lääkkeettömiä kivunhallintatekniikoita. Näissä kertomuksissa äidit kuvasivat synnytyskokemustaan positiiviseksi: äitien kuvauksista ilmeni aktiivinen rooli ja hallinnan tunne. Monessa kertomuksessa kipu onnistuttiin päihittämään hoitohenkilökunnan ja lääkkeellisen kivunlievityksen avulla. Tällöin hoitohenkilökunnalla oli selkeä auttajan rooli, ja he mahdollistavat toiminnallaan synnytyskipun päihittämisen. Niissä kertomuksissa, joissa synnytyskipu kuvaillaan lamauttavaksi, muiden tarjoama henkinen tuki sai suuren merkityksen. Aineistossa on kertomuksia, joissa äiti joutui vaikeaan tai yllättävään tilanteeseen synnytyksen aikana. Tällöin hoitohenkilökunnan kannustava ja hyvä vuorovaikutus äitiin turvasi positiivisen synnytyskokemuksen

8 Johtopäätökset

1900-luvulla sähköinen joukkotiedotus ja populaarikulttuuri korvasivat ja muuttivat kansankulttuuria, mikä johti siihen, että pääasiassa yksisuuntainen ja omistusperustainen joukkotiedotus otti täysin uusia suuntia ja irtautui kyläkulttuurin kaavoista. 1900-luvun lopulla mediamaailmaan kehittyi vertaisverkostoja, joiden vastavuoroisuudessa on samoja piirteitä entisen kansanomaisen kulttuurin kanssa. (Koski 2011, 14.)

YouTube on media-alusta, jossa kuka tahansa voi ladata haluamiaan videoita julkiselle tai rajatulle yleisölle, perustaa oman henkilökohtaisen profiilin, verkostoitua, käydä keskustelua ja kommentoida videoita. YouTube on yksi luovan kuluttamisen keskeisiä areenoita ja sen suosion selittyä osittain alustan helppoudella: videoiden lataaminen ja katsottavuus on tehty vaivattomaksi. Myös yhteisöllisyyden ja itseilmaisun kokemukset ja mahdollisuus saada palautetta tekee sivustosta houkuttelevan. Omakohtaiset videoblogit ovat yksi YouTuben tärkeimmistä ja suosituimmista genreistä ja iso osa sivuston uniikkia kulttuuria ja ne muodostavat noin 40 % sivuston käyttäjien itse tuotetusta sisällöstä. Videoblogit kutsuvat vuoropuheluun ja kommunikaatioon. (Koski 2011, 14–15.) Internetissä olevat digitaaliset alustat mahdollistavat sen, että ihmiset kykenevät tuomaan oman äänensä kuuluviin. Omakohtaiset kertomukset ja sosiaalisen median mahdollistama yhteisöllisyys kietoutuvat YouTuben kaltaisilla alustoilla yhteen.

Tässä tutkimuksessa olen käsitellyt sitä, miten YouTube toimii henkilökohtaisten tarinoiden ja erityisesti synnytyskertomusten foorumina. Aloitin tutkielmani empiirisen osuuden tarkastelemalla vlogimuotoisten synnytyskertomusten rakennetta. Käytin tässä apuna Frankin (2013) jaottelua, jonka mukaan ihmisten sairastumista kuvaavat kertomukset voidaan jakaa kolmeen kategoriaan: palautumistarinoihin, kaaostarinoihin ja kilvoittelutarinoihin. Kaikki aineistoni vlogit olivat palautumistarinoita, joille oli ominaista ihmisen haavoittuvaisuuden etäännyttäminen painottamalla sairastumisen väliaikaisuutta. Kaikissa aineistoni synnytyskertomuksissa korostuivat synnytyksestä johtuvien kipujen ja tuskan ohimenevyys ja hetkellisyys. Terve ruumis ja aika ennen raskautta ilmenivät äitien puheessa normaalina olotilana, johon synnytys tekee hetkellisen ja ohimenevän

poikkeuksen. Kahta kertomusta lukuun ottamatta kaikki kertomukset olivat positiivisia, ja niistä nousi esille synnytyskokemuksen vaivattomuus ja helppous.

Äitien puheessa mainittiin synnytyksestä aiheutuneet vauriot, mutta niistä ei kerrottu yksityiskohtaisesti tai tarkasti. Jos vammoista puhuttiin, keskityttiin paljolti henkisiin traumoihin ja toipumisprosessista kertoessa äidit keskittyivät kuvailemaan, miten he selvisivät henkisesti raskaasta kokemuksesta. Äidit eivät kuvanneet miten he toipuivat kehollisista vaurioistaan. Ruumiilliset vauriot olivat kertomuksissa pienessä roolissa.

YouTube on ainutlaatuinen omakohtaisten kertomusten näyttämönä: vlogit ovat tekstimuotoisia kertomuksia monipuolisempi tapa kertoa oma tarina, jota voidaan elävöittää monella eri tavalla. Synnytyskertomuksissa oli käytetty suoran kerronnan lisäksi musiikkia, tekstiä, kuvia ja videoklippejä. Tutkimissani vlogeissa äidit kertoivat synnytyskokemuksista omissa kodeissaan, jotka toimivat eräänlaisina näyttämöinä tai kulisseina. Kaikista aineiston vlogeista välittyi arkinen mutta viimeistelty tunnelma. Vlogien sisältö ja ulkoasu olivat tarkkaan mietittyjä. Videoissa oli samaistuttavuuden ja laittautuneisuuden luoma ristiriita: äidit sinuttelevat katsojia, mutta kuitenkin he olivat huolitellun näköisiä ja taustalla näkyvä koti oli kauniisti laitettu.

YouTubessa olevissa synnytyskertomuksissa on hyvin samankaltainen rakenne. Tämä näkyi myös omassa aineistossani, jossa kertomuksilla oli yhteneväinen runko: kertomukset alkoivat yleisön tervehtimisestä ja aiheen esittelystä. Tämän jälkeen siirryttiin kuvailemaan raskauden viimeisiä hetkiä tai synnytyksen käynnistymistä. Synnytystarinat etenivät tapahtumien ajallisessa järjestyksessä ja niistä erottuivat selkeästi tapahtumien eri vaiheet synnytyksen käynnistymisestä kotona tai sairaalassa, siirtyminen sairaalaan, avautumisvaihe, ponnistusvaihe ja ensimmäiset hetket yhdessä uuden vauvan kanssa.

Aineistossa toisia tapahtumien vaiheita painotettiin enemmän ja toisia vähemmän: avautumisvaiheesta kertomiseen käytettiin eniten aikaa. Äitien puheesta nousivat esiin kivuista selviäminen ja erilaiset hoitohenkilökunnan tekemät toimenpiteet. Ponnistusvaihe oli kertomuksissa synnytyksen aktiivisin vaihe mutta itse syntymähetki kuvattiin erittäin vähäeleisesti. Syntymä esiintyi tarinoissa eräänlaisena

antikliimaksina, joka kerrotaan ohimennen. Synnytyskertomukset olivat eräänlaisia selviytymistarinoita, joissa synnytyksestä selviäminen ja tapahtuman ainutlaatuisuus olivat pääroolissa.

Ojalainen (2020) tarkasteli tutkimuksessaan, millainen rakenne synnytyskertomuksilla on blogiteksteissä. Hänen yksi keskeinen tutkimustuloksensa oli se, että synnytyskertomuksilla on myös blogeissa hyvin yhteneväinen rakenne, joka voidaan jaotella kuuteen eri vaiheeseen: otsikko, johdattelu, synnytyksen käynnistyminen, synnytyksen eteneminen, lapsen syntymä ja lopetus. Näitä vaiheita Ojalaisen (2020) mukaan blogeissa täydennetään vielä valinnaisilla osilla riippuen siitä, millainen kokemus on ollut. Tällaisia valinnaisia jaksoja voivat olla esimerkiksi hoitohenkilökunnan yksityiskohtainen kuvaaminen, synnytyksen ennakkokäsitykset tai kokemuksen arvioiminen. (Ojalainen 2020, 94–95.) Omassa aineistostani on huomattavissa, että vlogimuotoisten synnytyskertomusten rakenne on hyvin lähellä blogissa julkaistujen synnytyskertomusten rakennetta. Kuitenkin Ojalaisen (emt.) yllä luettelemista vaiheista kokemuksen arvioiminen nousi aineistossani vahvasti esille ja kietoutui kiinteäksi osaksi vlogien lopetusta.

Tapola (2016) on tutkimuksessaan selvittänyt, mikä motivoi ihmisiä ryhtymään vloggaajiksi. Hänen tutkimuksensa mukaan vloggaajien motiiveilla oli paljon yhteistä blogien kirjoittajien kanssa: omat tunnetilat ja kiinnostuksen kohteet olivat merkityksellinen lähtökohta sisällöntuottamiselle, ja videointi voi toimia kirjoittamisen tavoin terapeuttisena tekemisenä. Vlogien aiheet voivat olla usein hyvinkin henkilökohtaisia ja liittyä kiinteästi vloggaajien omiin elämäntilanteisiin. (Tapola 2016, 90–91.) Omassa tutkimuksessani synnytyskertomusten kontekstissa henkilökohtaisuus ja omaelämäkerrallisuus nousivat esille. Aineistossani motivaatioksi vlogien tekemiselle kerrottiin yleisimmin vertaistuen tarjoaminen ja ennakkoluulojen murtaminen.

Toinen keskeinen teema tutkielmassani oli se, millaisia perusteluja äidit antoivat henkilökohtaisen synnytyskertomuksensa julkaisemiselle YouTuben kaltaisessa julkisessa formaatissa. Suurin osa äideistä perusteli katsojalle, miksi he olivat halunneet tuoda oman kokemuksensa julki.

Merkittävimmäksi syyksi vlogien tekemiselle kerrottiin vertaistuen tarjoaminen. Aineiston kertomuksissa vertaistuki liittyi Deragonin (emt.) määrittämiin oppimisen ja samankaltaisuuden teemoihin. Äidit kykenivät vlogiensa ansiosta saavuttamaan muita vanhempia, jotka ovat samassa tilanteessa ja jakamaan tietoa synnytykseen liittyvistä asioista oman kertomuksensa kautta.

Äidit sanoivat kokevansa, että heille oli tärkeää ja arvokasta että heidän tarinansa voi auttaa muita äitejä ja vanhempia. Jotkut äideistä kertoivat, että yksi vahvimmin motivoivista syistä videon tekemiseen liittyi tiedon lisäämiseen, joka on yksi oleellinen tapa antaa vertaistukea. Näissä vlogeissa kerrottiin seikkaperäisesti, miten synnytykseen valmistauduttiin ja mistä oli eniten apua synnytyksessä. Osa äideistä mainitsi myös, että heille itselleen oli ollut apua siitä, että he olivat voineet lukea ja kuulla muiden jo synnyttäneiden äitien kokemuksia.

Toinen merkittävä ja toistuvasti mainittu motivaatiotekijä synnytyskokemuksesta avautumiselle julkisesti liittyi ennakkoluuloihin. Useassa vlogissa kuvattiin, että omalla tarinalla halutaan vähentää synnytykseen liittyviä pelkoja. Äidit toivat puheessaan selkeästi esille, että synnytykseen liittyy negatiivisia mielleyhtymiä. Monella aineiston äidillä oli heidän kertomustensa mukaan positiivinen synnytyskokemus ja he haluavat tuoda oman voimaannuttavan kokemuksensa julki. Muutama äideistä kertoi myös siitä, että heillä on itsellään ollut vääriä ennakkokäsityksiä synnytyksestä, jotka liittyivät elokuvaan tai toisten äitien synnytyskertomuksiin.

Muutama äideistä kertoi synnytyksen olleen heille niin merkittävä elämäntapahtuma, että se motivoi heitä tekemään vlogin aiheesta. Äidit kuvasivat kertomuksissaan, kuinka he halusivat saada heille tärkeästä elämäntapahtumasta jonkin konkreettisemmän ja pysyvän muiston. Näissä synnytyskertomuksissa äidit alleviivasivat kokemuksen ikimuistoisuutta ja ainutkertaisuutta.

Kolmas tutkimuskysymykseni liittyi kipuun ja miten se esiintyi teemana äitien kertomuksissa. Kipu nousee erittäin keskeiseksi aiheeksi aineiston. Kivulla oli aineistossa ristiriitainen rooli, sillä se esiintyi synnytystarinoissa sekä auttajana että vastustajana. Jaottelin äitien kipuun suhtautumista kolmeen eri kategoriaan: *auttavaan kipuun, päihitettyyn kipuun ja musertavaan kipuun*. Monissa

kertomuksissa kipuun suhtauduttiin synnytyksen alussa *auttavana kipuna*, joka oli varma merkki pitkään odotetun synnytyksen käynnistymisestä. Kaikissa kertomuksissa äidit käyttivät paljon aikaa synnytyskipujen kuvaamiseen: millaisina he kokivat synnytykseen liittyvät kivut, ja miltä se tuntui heidän ruumiissaan.

Suurimmassa osassa kertomuksia kipu esiintyi hallittavana *päihitettynä kipuna*, joka kuljetti synnytystä eteenpäin. Äitien puheesta nousi esille aktiivinen rooli synnytyksen suhteen tai ainakin siihen pyrkiminen. Synnytyskipu ymmärrettiin luonnolliseksi hyväksi kivuksi, joka ei ole vaarallista. Äidit olivat kertomansa mukaan opetelleet omatoimisuutensa ansiosta itse hallitsemaan kipua ennen synnytystä. Kivun rooli oli kertomuksissa avainasemassa: silloin kun kivun kesyttämässä onnistuttiin, synnytyskokemus muodostui positiiviseksi.

Suuri osa äideistä oli kertomansa mukaan joutunut turvautumaan lääkkeelliseen kivunlievitykseen synnytyksen aikana huolimatta siitä, että kivun hallitsemista oli opeteltu etukäteen. Näissä kertomuksissa hoitohenkilökunta ja heidän antama kivunlievitys saivat selkeästi auttajan roolin. Lääkkeellisestä kivunlievityksestä tuli kertomusten käännekohta: äitien kamppailu vaikean kivun kanssa helpottui välittömästi ja kertomusten sävy muuttui heti positiivisemmaksi. Tällaisissa kertomuksissa hoitohenkilökunnan hyvällä vuorovaikutuksella ja heidän luomalla turvallisella ilmapiirillä oli suuri merkitys.

Osa aineiston synnytystarinoissa synnytyskipu esiintyi vaikeasti hallittavana ja hankalana. Näissä kertomuksissa kipu sai selkeästi vastustajan roolin ja äitien kertoman mukaan kipu koettiin *musertavana*. Kertomuksissa sopivaa keinoa kivun lievittämiselle ei löytynyt ollenkaan. Kaikkein vaikeimmissa kertomuksissa tapahtumat vyöryivät eteenpäin kaoottisina ja vastustamattomina. Näissä tarinoissa tukihenkilöiden ja kättilöiden henkinen tuki muodostui merkityksellisiksi. Kertomuksista nousee esiin hallinnanpuute. Äitien rooli oli näissä kertomuksissa passiivisempi muihin aineiston kertomuksiin verrattuna.

8.1 Aiheita jatkotutkimukselle

Koska olen tutkielmassani keskittynyt tarkastelemaan sitä, miten YouTube toimii henkilökohtaisten tarinoiden foorumina, olen jättänyt tutkimukseni ulkopuolelle tarkoituksellisesti muut sosiaalisen median palvelut, erilaiset keskustelufoorumit,

asiantuntijatekstit ja lapsiperheille kohdenetut sivustot. Nämä olisivat hyviä aineistoja jatkotutkimuksissa käytettäväksi. Aineiston ulkopuolelle jäi myös synnytystä koskeva julkinen keskustelu. Lehtiartikkeleissa ja mielipidekirjoituksista voisi myös koostaa hyvän tutkimusaineiston monenlaisille tutkimuskysymyksille. Erilaiset keskusteluohjelmat tai tosi-tv formaatit tarjoaisivat mielenkiintoisen aineiston sen selvittämiseksi, millaisia merkityksiä synnytykselle annetaan julkisuudessa

Tämän tutkielman aineistossa painottuivat positiiviset ja luonnolliset synnytyskokemukset. Aineisto ei edusta Suomessa synnyttävien perusjoukkoa. Kertomuksissa esiintyi laajasti äitiyteen liittyviä eri teemoja ja aineistosta olisi voinut löytää vastauksia toisenlaisiinkin tutkimuskysymyksiin kuten esimerkiksi siihen, miten hyvä äitiys rakentuu vlogimuotoisissa synnytyskertomuksissa. Tästä teemasta olisi mielekästä tehdä jatkossa tutkimusta. Aineiston erityislaatuisuuden vuoksi koin, että oli kuitenkin mielekästä keskittyä tarkastelemaan, miten YouTube toimii henkilökohtaisten kertomusten foorumina synnytyskertomusten kontekstissa. Tutkimuksessani käytetystä aineistosta ei ole saatavilla tutkittavien taustatietoja. Näkisin myös, että sisällöntuottajien haastattelu olisi hedelmällinen aihe jatkotutkimukselle, tämä mahdollistaisi taustatietoihin ja sisällöntuottamisen motiiveihin syvällisemmän tarkastelun.

Vlogit ovat yksi niistä median osa-alueista, joista tarvitaan enemmän tutkimusta. Sosiaalinen media on verrattain uusi ilmiö, joka on vasta kehittymässä ja muotoutumassa. YouTubessa ja muilla sosiaalisen median alustoilla tapahtuva keskustelu, sisällöntuottaminen, verkostoitumien ja yhteiskuntavaikuttaminen muovaavat yhteiskuntia. Sisällöntuottajilla ja sosiaalisen median vaikuttajilla on paljon valtaa, sillä he tavoittavat laajoja ihmisryhmiä säännöllisesti etenkin nuorten ja nuorten aikuisten joukosta.

Digitalisaatioon liittyy eriarvoisuutta koskevia kysymyksiä, koska ihmisillä on toisistaan poikkeavia resursseja, valmiuksia ja taitoja hyödyntää digitaalisia verkostoja. Se millaisia digitaalisia verkostoja hallitsee tai millaisia laitteita omistaa, vaikuttaa siihen miten digitaalisia palveluja voi hyödyntää. Parhaimmassa tapauksessa sähköisistä sosiaalisen median palveluista voi saada tukea omalle harrastuneisuudelle tai jopa ammatin. Toisaalta huono-osaisuus ja olemassa oleva eriarvoisuus ja

tiettyjen resurssien puute voivat myös sulkea ulkopuolelle yhä enemmän verkottuvassa ja digitalisoituvassa yhteiskunnassa.

8.2 Pohdintaa vlogimuotoisten synnytyskertomusten merkityksestä

Ojalainen (2020) kirjoittaa tutkimuksessaan, että synnytyskertomuksia voidaan pitää omana erillisenä tekstilajinaan, jonka avulla otetaan kantaa ja jolla on omat erityiset rakenteelliset piirteensä. Synnytyskertomuksille on kehittynyt omanlaistaan sanastoa, kuten *syöksysynnytys*, *hormonihöyry* tai *tapposupistukset*. Jokainen synnytys on erilainen ja kokemusten jakaminen on merkityksellistä. (Ojalainen 2020, 97–98.) Nämä samat blogiteksteille ominaiset konventiot ja käyttötavat ovat tyypillisiä myös vlogimuotoisille synnytyskertomuksille.

Yhteisöllisyys on olennainen osa synnytyksestä kertovia vlogeja. Vertaistuki on yksi keskeisimmistä syistä, jonka äidit mainitsivat aineistossani eritellessään syitä videon tekemiselle. Ojalaisen (2020, 96–97) mukaan synnytyskertomukset ovat tekstilajina hyödyllisiä, koska synnytyksestä voi olla vaikea löytää tietoa tai kuulla toisten äitien kokemuksia. Synnytyskertomuksista äidit voivat saada vertaistukea toisiltaan. Kirjoittajat pitävät lukijoitansa yhteisönä, jossa niin lukijat ja itse tekstin kirjoittaja voivat samaistua toinen toisiinsa. Pohjimmillaan synnytyskertomuksella saatetaan hakea myös yhteiskunnallista muutosta, jolloin kertomus liittyy osaksi julkista keskustelua ja synnytyksestä käytyjä diskursseja Ojalainen mainitsee tutkimuksessaan, kuinka hänen aineistossaan yksi kirjoittajista kertoi kokevansa, kuinka synnytys on yhä tabu eikä siitä yleensä puhuta kuin oman lähipiirin kesken. (Ojalainen 2020, 96–98.)

Internet ja sosiaalinen media tarjoavat foorumin synnytykskulttuurista ja omakohtaisista kokemuksista puhumiselle. Niille, jotka kokevat tarvitsevansa lisää tietoa synnyttämisestä, on digitaalisen teknologian avulla mahdollista löytää tarvitsemansa informaatio sekä käydä vuoropuhelua sellaisten vanhempien kanssa, jotka eivät ole omassa lähipiirissä. Kyky tavoittaa samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä laajenee sosiaalisen median ansiosta. Vlogeissa syvästi henkilökohtaisella tarinalla on mahdollisuus muuttua julkiseksi vertaistuen muodoksi. Myös omassa aineistossani sisällöntuottajan ja yleisön välinen vuoropuhelu olivat merkityksellisiä.

Aineistossa näkyi selkeästi, kuinka äidit ilmaisivat halunsa muuttaa vallitsevia käsityksiä synnyttämisestä ja levittää erilaisia tapoja ajatella.

Aineistossani synnytyskokemuksen positiivisuus ja merkityksellisyys nousivat vahvasti esiin. Synnytyskokemusta kuvailtiin voimaannuttavaksi tai täydelliseksi useassa eri kertomuksessa. Äitien puheessa synnyttäjä ei esiintynyt passiivisena hoitotoimenpiteiden kohteena vaan aktiivisena päähenkilönä, joka toimii itsenäisesti selvittääkseen epämiellyttävistä synnytyskivuista. Suurimmassa osassa kertomuksista äitien suhtautuminen synnyttämiseen oli aktiivista, he olivat itse opetelleet lukuisia eri kivunhallintatekniikoita ja nähneet paljon vaivaa synnytyksen valmistautumiseen. Itkonen (2016) puhuu tutkimuksessaan julkisten synnytyskertomusten merkityksestä: synnytyskertomuksien tuominen julkisuuteen tekee henkilökohtaisesta poliittista. Synnytyskokemusten sanoittaminen *voimaannuttaviksi* kutsuu antamaan synnytyskertomuksille uusia positiivisia toimijaa vahvistavia merkityksiä. (Itkonen 2016, 93.)

Termillä *sharenting* viitataan vanhempien tapaan jakaa kuvia ja videoita lapsistaan erilaisilla sosiaalisen median alustoilla. Yhdysvalloissa syntynyt termi tulee sanoista *parenting* ja *sharing*. Ilmiöön liittyvät äitien minäesitykset: vähitellen kaupallistuneet äitiblogit tuovat lapset osaksi kaupallisia yhteisöjä. Kysymys sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta lapsiin liittyvästä sisällön jakamisesta nousee aika ajoin esiin blogeissa ja muissa median alustoissa. (Myllymäki 2021.) Kallio (2021) analysoi haastattelututkimuksessaan sitä, miten kaupallista yhteistyötä tekevät bloggaajaäidit merkityksellistävät lastensa kuvien jakamista. Itsensä tuotteistaminen on äitibloggaajien tavoite blogialustoilla ja lapset esiintyvät blogeissa ikään kuin mainoskuvissa. Kun tehdään päätöksiä lapsiin liittyvästä sisällön jakamisesta, pyritään suojelemaan erityisesti lasten kasvoja ja yksityisyyttä omien kasvojen lisäksi. Kallion (2021) mukaan äitibloggaajien tapa tuoda lastensa kasvot julkiseen tilaan on ongelmallinen lasten yksityisyyden suojan suhteen. Lasten mielipide julkisesta altistuksesta muovautuu vasta tulevaisuudessa. Sisällöntuotannon muuttuessa olisi Kallion (emt.) mukaan tärkeä miettiä, miten lapsiin kohdistuvaa visuaalisuutta halutaan rakentaa sosiaalisessa mediassa. Sisällöntuottajilla on suurten yhteisöjensä ansiosta mahdollisuus vaikuttaa lapsia koskeviin kuvastoihin.

Vanhemmuuden medioituminen kietoutuu kysymykseen hyvästä vanhemmuudesta ja vanhemmuuteen liitetyistä normeista. Digitaalinen vanhemmuus on eräänlainen sateenvarjokäsite, jonka alla keskustellaan uusista vanhemmuuden muodoista. Kaarakainen (2021) tuo esiin, kuinka suomalaiset äidit pohtivat omaa mediankäyttöään suhteessa hyvään äitiyteen ja hyvään mediateknologian käyttöön. Kaarakaisen (2021) mukaan mediateknologiat ovat laajentaneet äitien toimijuutta, mutta samalla äidit saavat osakseen enemmän arvostelua. Julkisessa keskustelussa olevassa asiantuntijapuheessa vanhempia kehoitetaan toimimaan vastuullisesti mediateknologioiden parissa. Äitien ohjaus tapahtuu perinteisten vanhemmuuden ammattilaisten ohella monilla muillakin tahoilla ja vanhemmuuden ohjaaminen on pirstoutunut. Tämä on johtanut siihen oletukseen, että yksilöiden on itse osattava arvioida omaa toimintaansa ja muovattava sitä yhteiskunnan eri tasoilla annettujen ohjeiden mukaan. Kaarakaisen (emt.) tutkimukseen osallistuneet äidit kertoivat noudattavansa hyvän äitiyden ja hyvän mediateknologian käytön kulttuurista narratiivia. (Kaarakainen 2021.)

Kaarakaisen (2021) mukaan Digitaalisen hyvinvointiin liittyvien kysymysten hahmottaminen vaatii sen ymmärtämistä, minkälaisen kulttuuristen puhetapojen kohteena olemme. Oman tutkimukseni teemat kietoutuvat myös osaksi digitaalista hyvinvointia. Digitaalisuus on monitahoinen ilmiö, joka on keskeinen osa ihmisten arkea. Se miten hyvää äitiyttä rakennetaan verkossa, muovaa kulttuurista mallitarinaa äitiydestä. Äitiyteen liittyvät kulttuuriset käytänteet ja arvot puolestaan vaikuttavat yhteiskuntaan kokonaisvaltaisesti.

Lähdeluettelo

Ajayi Kobi V., Garney Whitney, Harvey Idethia S., Page Robin L., Panjwani Sonya, Uwak Inyang (2021). Lived experiences of pregnant and new mothers during COVID-19 pandemic: A narrative analysis of YouTube birth stories. medRxiv.org - the preprint server for Health Sciences.

<https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2020.12.28.20248958v1>

viitattu 24.4.2022

Alasuutari Pertti (2011). Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino

Bartholomew, M. K., Schoppe–Sullivan, S., Glassman, M., Dush, C. M. K., & Sullivan, J. M. (2012). New parents' facebook use at the transition to parenthood. *Family Relations*, 61(3), 455–469. <https://dx.doi.org/10.1111/j.1741-3729.2012.00708.x>

viitattu 24.4.2022

Biedma-Velázquez Lourdes, García-de-Diego José M., Serrano-del-Rosal Rafael (2015). *Sociology of Labor Pain*. Teoksessa Capogna Giorgio. *Epidural Labor Analgesia*. Cham: Springer International Publishing AG

Burgess Jean & Green Joshua (2018). *YouTube: Online Video and Participatory Culture*. Newark: Polity Press

Carter Shannon K (2010). Beyond control: body and self in women's childbearing narrative. *Julkaisussa Sociology of health & illness*, 2010-11, Vol.32 (7), Oxford, UK: Blackwell Publishing Ltd

Chadwick Rachelle Joy (2009). Between bodies, cultural scripts and power: The reproduction of birthing subjectivities in home-birth narratives. *Julkaisussa Subjectivity*, 2009-07, Vol.27 (1) Palgrave Macmillan, a Division of Macmillan Publishers Ltd

Covaleskie, John F (1999). Shame and Moral Formation. Julkaisussa Philosophy of education (Edwardsville, Ill.), 1999-01-01, Urbana, Ill: Educational Theory for the Philosophy of Education Society, etc.

Deragon, Jay (2007). The Motivation Factors. Social media today.
<https://www.socialmediatoday.com/content/motivation-factors>.

Viitattu 14.4.2022.

Eloranta Maj-Britt (2002). Krooninen kipu osana elämää. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

Frank Arthur W. (2013). The Wounded Storyteller. University of Chicago Press.

Gao When, Tian Yonghong, Tiejun Huang, Yang Qiang (2010). Vlogging: A Survey of Videoblogging Technology on the Web. Julkaisussa ACM computing surveys, 2010-06-01, Vol.42 (4), p.1-57. New York: NY: ACM.

Greimas, A. J. (1980). Strukturaalista semantiikkaa. Helsinki: Gaudeamus.

Haslam Alexander (2018). Acute Pain. Teoksessa Haslam Catherine, Haslam S. Alexander, Cruwys Tegan, Dingle Genevieve A., Jetten Jolanda. The New Psychology of Health. London: Routledge.

Heikkinen, H. L. T. (2018). Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hubler (2010). The role of electornics in the perception of everyday narratives. Teoksessa Hoffman Christian R.(toim.), Telling a story in the age of new media. University of Augsburg. John Benjamins Publishing Company.

Hytönen Kirsi-Maria & Niskanen Heli (toim.) (2012). Lapsen matka maailmaan. Historiallisia ja kulttuurisia näkökulmia syntymään. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Hänninen (2010). Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.), Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-kustannus

Härkälä Anna (2006). Kertomuksia äitiydestä. Narratiivinen tutkimus äitiyden kulttuurisesta rakentumisesta pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto

Itkonen Eeva. (2016). Ruumiin voimat ja rajat: Aktiivisen synnytyksen toimijuus synnytyskertomuksissa ja asiantuntijateksteissä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

Jyväskylän yliopiston Koppa. n.d. Narratiivinen tutkimus.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/narratiivinen-analyysi>

Viitattu 28.04.2022

Järvi Noora Maria (2019). Osallistumisesta osallisuuteen – Nuorten sisällöntuottajien polku digitaaliseen osallisuuden kulttuuriin. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

Karakainen S-S. (2021.) ÄIDIN RAJAT. Mediateknologinen toimijuus työelämän tietokoneistumisesta sosiaalisen median aikakaudelle. Turun yliopiston julkaisuja. Turun yliopisto, Historian, kulttuurin ja taiteen tutkimuksen laitos.

Kallio Saara-Maija (2021). Lasten kaupalliset kasvot Sharenting-ilmiö äitien blogeissa. Media & viestintä 44(2021): 3, 52–72

Koski Kaarina (2007). Mikä kertomus on? Tieteidenvälisyyden haasteita "kertomusten" tarkastelussa. Julkaisussa Elore, 14(1).

<https://doi.org/10.30666/elore.78633>

Viitattu 25.4.2022

Kulmala Anna & Vanhala Anni (2004). Vanhemmuus marginaalissa: Kulttuurinen mallitarina osana vanhemmuutta. Teoksessa Arja Jokinen & Laura Huttunen & Anna Kulmala (toim.), Puhua vastaan ja vaieta. Neuvottelu kulttuurisista marginaaleista. Helsinki: Gaudeamus.

- Loisa Elina (2020). Synnytyskertomukset narratiivina, jaettuna perinteenä ja vastakertomuksina. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto
- Lundby Knut (2008). Introduction: digital storytelling, mediatized stories. Teoksessa Lundby, K. (Ed.), *Digital Storytelling, Mediatized Stories: SelfRepresentations* julkaisussa *New Media* (Vol. 52). New York: Peter Lang.
- Nuutila Mika & Sarvela Johanna (2009). Synnytyskipu. Julkaisussa *Duodecim*. 2009;125(17):1881-8
- Marander-Eklund Lena (2012). Lapsen syntymä koettuna ja kerrottuna. Teoksessa Saarimäki, Pasi, Hytönen, Kirsi-Maria & Niskanen, Heli (toim.), *Lapsen matka maailmaan. Historiallisia ja kulttuurisia näkökulmia syntymään*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Matikainen Janne (2015). Aktiivinen yleisö? Tutkimus yleisön asenteista sisällön tuottamista ja jakelua sekä verkossa osallistumista kohtaan. *Media & viestintä* 38 (3)
- Matikainen, J. (2008). Sosiaalinen media – millaista sosiaalisuutta? *Media & Viestintä*, 31(4).
- Matthews, Nicole (2007). Confessions to a new public: Video nation shorts. *Media, Culture & Society*, 29(3): 435–448.
- Melzak Ronald (1993). Labour pain as a model of acute pain. Julkaisussa *Pain: May 1993 - Volume 53 - Issue 2 - p 117–120*.
- Miller Tina (2005). *Making sense of motherhood: a narrative approach*. Cambridge University Press.
- Myllymäki Laura (2021). Mediatutkija Saara-Maija Kallio: Lasten yksityisyys kärsii, kun vanhemmat jakavat heidän kuviaan somessa.
- Mäkelä Maria (2020). Aikamme mallitarinoita. Teoksessa Samuli Björninen ym. (toim.), *Kertomuksen vaarat. Kriittisiä ääniä tarinataloudessa*. Tampere: Vastapaino.
- Mäkäläinen Jenni (2021). Äitien tarinoita sosiaalisen median merkityksestä osana äitiyden rakentumista. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän Yliopisto.

Ojalainen Anni (2020). LAPSIPARKKA, JOS TÄMMÖSEEN RUMAAN ÄMPÄRIIN JOUTUU SYNTYMÄÄN. Havaintoja blogien synnytyskertomusten rakenteesta, affektisuudesta ja muista kielellisistä ominaispiirteistä. pro gradu - tutkielma. Itä-Suomen yliopisto.

Pirjola Iris (2019). Tahaton lapsettomuus YouTube-vlogeissa: sukupuoli, kehoisuus ja kokemuksen sanoittaminen. pro gradu -tutkielma. Helsingin Yliopisto

Puusniekka Anna & Saaranen-Kauppinen Anita (2009). Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto

Salo Ulla–Maija (2015). Simsalabim, sisällönanalyysi ja koodaamisen haasteet. teoksessa Aaltonen Sanna, Högbäck Riitta (toim.), Umpikujasta oivallukseen: Refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa. Tampereen yliopistopaino

Sintonen, S., Vesterinen, O. & Kynäslähti, H. (2015). YouTube koko kansan oppimisen ja opettamisen areenana. *Aikuiskasvatus* 35 (2015): 3. Helsinki: Kansanvalistusseura, Aikuiskasvatuksen tutkimusseura.

Strangelove Michael (2010). *Watching YouTube: extraordinary videos by ordinary people*. University of Toronto Press

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö [verkkojulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus.

http://www.stat.fi/til/sutivi/2020/sutivi_2020_2020-11-10_tie_001_fi.html.

Viitattu 18.2.2022.

Talvitie-Lamberg Karoliina (2014). *Confessions in Social Media – Performative, Constrained, Authentic and Participatory SelfRepresentations in Vlogs*. Publications of the Department of Social Research. Helsingin Yliopisto.

Tapola Riikka (2016). Videobloggaajayhteisö. Vloggaajan sisällönlomisen motiivit ja markkinointiyhteistyön tavoitteet. Pro gradu- tutkielma. Turun yliopisto.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK (2009) Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja

ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi. Helsinki: Tutkimustieteellinen tiedekunta

Teräväinen. (2020). Alexa Dagmar näyttää synnytyksensä Youtubessa – asiantuntija kertoo, mitä hyvää ja huonoa ilmiössä on.

Tieteen termipankki: Kielitiede: selontekovelvollisuus.

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:selontekovelvollisuus>

Viitattu 14.4.2022.

Tuomi J., & Sarajärvi A. (2002). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turtiainen & Östman. (2013.) Verkkotutkimuksen eettiset haasteet: Armi ja anoreksia. Teoksessa Laaksonen, Matikainen, Tikka. Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino.

Werner Erich Alan (2012). Rants, Reactions, and other Rhetorics: Genres of the YouTube Vlog. University of North Carolina, Department of English and Comparative Literature. University of North Carolina at Chapel Hill

